

591765493

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

AA
83
May 20
09.3811 KI

KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING

RHB

Mag

09.3811

Kj

Ex 3

KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING

1885-1931

KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING 1885-1931

UDGIVET AF
KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING
I ANLEDNING AF DENS 200 AARS BESTAAEN
MDCCCXXXI

aa

83
No 20

b 1931

TRYKT I 1000 EKSEMPLARER
HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
•
BILLEDERNE UDFØRT I
F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS-ATELIER

NÆRVÆRENDE Skrift fremkommer i Anledning af 200 Aars Dagen for Kjøbenhavns Brandforsikrings Oprettelse, som en Fortsættelse af det i 1913 udgivne Skrift: »Kjøbenhavns Brandforsikring 1731-1911« og i Tilslutning til den samtidig med dette Skrift udkommende almindelige Redegørelse for Forsikringsvæsenets Udvikling i Danmark i det sidste Slægtled, der er udarbejdet af Redaktør, cand. polit. CHR. THORSEN. Ligesom det i 1913 udgivne Skrift er den historiske Redegørelse for Kjøbenhavns Brandforsikrings Forhold i nyere Tid udarbejdet af Raadstuearkivar AXEL LINVALD, medens Brandforsikringens Kasserer cand. jur. WILLIAM OLSEN har tilføjet en Regnskabsoversigt over alle de Aar, i hvilke Brandforsikringen har virket. Der er dernæst gjort Rede for to Policers Historie siden 1731, af hvilke den ene vedrører Brandforsikringens nuværende Ejendom, Ved Stranden Nr. 14, samt tilføjet en Del Oplysninger om de til Brandforsikringen knyttede Personer. Ligesom der i Skriflet om Brandforsikringens ældre Historie var gengivet en Række Billeder, som skulde give et Indtryk af Hovedstaden i det 18. og første Halvdel af det 19. Aarhundrede, søger Billedstoffet i dette Skrift at vise Byens Udseende omkring Begyndelsen af den Periode, som Skriftet omhandler. Langt de fleste af de gengivne Billeder findes i Bymusæet paa Københavns Raadhus.

DIREKTIONEN FOR KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING,
den 26. Januar 1931.

INDHOLDSFORTEGNELSE

KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING 1885-1931 af AXEL LINVALD:

INDLEDNING.....	Side 15
1. AFSNIT: STYRELSE OG ADMINISTRATION.....	— 21
2. AFSNIT: BRANDFORSIKRINGENS TERRITORIALE OMRAADE	— 37
3. AFSNIT: VEDTÆGTSBESTEMMELSER OM FORSIKRINGSVIRK- SOMHEDEN	— 55
4. AFSNIT: GENFORSIKRINGEN	— 93
5. AFSNIT: ØKONOMISKE FORHOLD.....	— 117
HENVISNINGER	— 135

NOGLE OPLYSNINGER OM DE FØRSTE VURDERINGER OG INDTEGNINGER I KJØBENHAVNS BRANDFORSIK- RING SAMT OVERSIGT OVER AARSREGNSKABERNE FOR 1731-1930 af Kasserer i Københavns Brandforsikring cand. jur. WILLIAM OLSEN:

DE FØRSTE VURDERINGER OG INDTEGNINGER I KJØBEN- HAVNS BRANDFORSIKRING	— 145
BRANDFORSIKRINGENS AARSREGNSKABER 1731—1930.....	— 161

FORTEGNELSE OVER KJØBENHAVNS BRANDFORSIK- RINGS BESTYRELSE OG PERSONALE 1912-1930.....

	— 175
--	-------

BILLEDFORTEGNELSE

Nr.	Side
1. Ved Stranden Nr. 14. Fot.	17
2. Ved Stranden ca. 1875. Fot. af Harboe.	23
3. Møde i Direktionen. Fot.	25
4. Direktør C. A. Iversen. Fot.	27
5. Møde i det faste Udvalg. Fot.	29
6. Interiør fra Kontoret. Fot.	35
7. Vestervoldgade April 1891. Fot. af J. F. Meyer	39
8. Parti ved Rysensteens Badeanstalt ca. 1885. Fot.	41
9. Farvergade ca. 1890. Fot. af Hauerslev	43
10. Filosofgangen ca. 1870. Fot.	45
11. Luciemølle paa Gyldenløves Bastion 1885. I Baggrunden Halmtorvet. Fot. af Galle & Aagaard	48
12. Luciemølle ca. 1880. Fot.	49
13. Halmtorvet (nu Raadhuspladsen) ca. 1885. Fot. af Heichelmann	51
14. Udsigt over Vesterbros Passage mod Halmtorvet i Slutningen af 70erne. Fot.	53
15. Halmtorvet med Vejerboden 1885. Amatørfotografi	57
16. Indgangen til Ørstedsparken og St. Pederstrædes Mølle 1888. Fot. af Johs. Petersen	59
17. St. Kongens Mølle ved Vesterbros Passage ca. 1870. Fot. af I. F. Busch ..	62
18. Dronningens Mølle ved Østerport. Fot. af J. F. Meyer	63
19. Ørstedsparken ca. 1880. Fot.	65
20. »Nørreports Gab« set fra Glaciset mod Frederiksborggade med Kultorget ca. 1870. Fot.	67
21. Gl. Frederiksborggade set fra Kultorget i Slutn. af 70erne. Fot.	69
22. Udsigt fra Østre Glacis (Østre Anlæg) mod Østervoldgade, Rosenborg og Observatoriet ca. 1880. Fot. af Carl Petersen	71
23. Østerbros Ravelin. Maleri af A. Schovelin 1875	73
24. Østerbrogade 1865. Fot.	75
25. Strandpromenaden. Tegning af Chr. Zacho 1882	77
26. Den gamle Husarkaserne i Grønningen 1895. Fot. af Peter L. Petersen ..	79
27. Toldboden i 1860erne. Fot. af Tillge	80
28. Amaliegade med Almindelig Hospital ca. 1850. Akvarel af H. G. F. Holm	81
29. St. Annæ Plads ca. 1870. Fot. af Budtz-Müller	83
30. Kvæsthusbroen ca. 1870. Fot. af Tillge	85
31. Nyhavn ca. 1865. Fot. af Budtz-Müller	87

Nr.	Side
32. Kongens Nytorv med Hotel d'Angleterre ca. 1870. Fot. af Harboe.	88
33. Kongens Nytorv med Hovedvagten ca. 1870. Fot.	89
34. Helsingørsgade set fra Adelgade 1898. Fot. af Fr. Riise	91
35. Møntergade 31 (Sjæleboderne). Fot. af Hauerslev	95
36. Didrik Badskjærs gang set fra Grønnegade 1898. Fot. af Hauerslev	97
37. Vismars Gang set mod Porten til Gammel mønt. Fot.	98
38. Store Brøndstræde 1909. Amatørfot. af Rolsted	99
39. Holmens Kanal set mod Gammelholm ca. 1860. Fot. af Harboe.	101
40. Holmens Kanal set mod Christiansborg i 1870'erne. Foran Kirken Sø- kortarkivet. Fot.	103
41. Den indre Havn set fra »Asiatisk Kompagni« 1881. Fot.	105
42. Knippelsbro ca. 1890. Fot.	106
43. Langebro 1888. Fot.	107
44. Slotsholmsgade ca. 1890. Fot.	109
45. Købmagergade 1892. Fot.	111
46. Højbroplads ca. 1880. Fot. af Axel Lindahl	112
47. Udsigt over København fra Nikolajtaarn 1890. Fot. af A. Lønborg	113
48. Gammeltorv ca. 1875. Fot. af Harboe	114
49. Krystalgade set fra Nørregade 1870. Fot.	115
50. Nybrogade og Gammelstrand 1880. Fot.	119
51. Udsigt over Christianshavn 1900. Fot.	121
52. Strandgade paa Christianshavn 1898. Fot. af Hauerslev	123
53. Overgaden oven Vandet 1865. Fot. af Sidenius	125
54. Snorrebroen og Overgaden oven Vandet ca. 1890. Fot. af I. F. Busch.	127
55. Overgaden neden Vandet med Heerings Gaard. Fot.	128
56. Christianshavns Kanal, i Baggrunden Gl. Holm 1865. Fot. af Sidenius ...	131
—————	
57. Prospekt fra Amagertorv. Litografi efter en Akvarel fra 1755	147
58. Facsimile af den første Brandpolice	149
59. Facsimile af 3. Side af Police Nr. 1	151
60. 1. Side i Hovedassurancebogen	153
61. Prospekt fra Ved Stranden under Branden 1795. Stik af A. Flint.	156
62. J. M. Quists Originaltegning til Brandforsikringens Ejendom Ved Stran- den Nr. 14	159

KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING

1885-1931

AF

AXEL LINVALD

INDLEDNING

1. Ved Stranden Nr. 14. Fot.

KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING kan paa sin 200 Aars Dag se tilbage paa en lang og begivenhedsrig Historie. En Katastrofe i vor Hovedstads Historie – vel den største, den har oplevet – Branden i 1728, gav Anledning til dens Oprettelse. Som et Led i Arbejdet paa at raade Bod paa Ulyk-kens Følger og forebygge deres Gentagelse, stiftedes Selskabet to Aar senere, den 26. Januar 1731. To Gange, i 1795 og 1807, ved den store Bybrand og ved Englændernes Bombarde-ment, har dens Tilværelse staaet paa Spil. Ved sine opsparede Midler og ved Statsmagtens Understøttelse blev den dog i Stand til at yde Hjælp til Byens Borgere og fortsætte sin Virksom-hed. Mere stilfærdig, men maaske lige saa betydningsfuld var dens Gerning i det lange Tidsrum, da den uden større Be-givenheder har røgtet sin daglige Dont, sikret Ejendomsbesid-dernes Kredit, og, naar Ilden fortærede deres Huse, givet dem Erstatning for Tabene og muliggjort Genrejsningen af deres Bygninger. Navnlig i forbigangne kapitalfattige Tider har An-

bringelsen og Nyttiggørelsen af dens Formue været til Fordel for Byens Borgere. I stor Udstrækning har den tillige kunnet stille Midler til Raadighed for Brandvæsenet og andre stats- og samfundsnyttige Formaal.

To Hundrede Aar igennem har Kjøbenhavns Brandforsikring været et vigtigt Led i Hovedstadens økonomiske Liv.

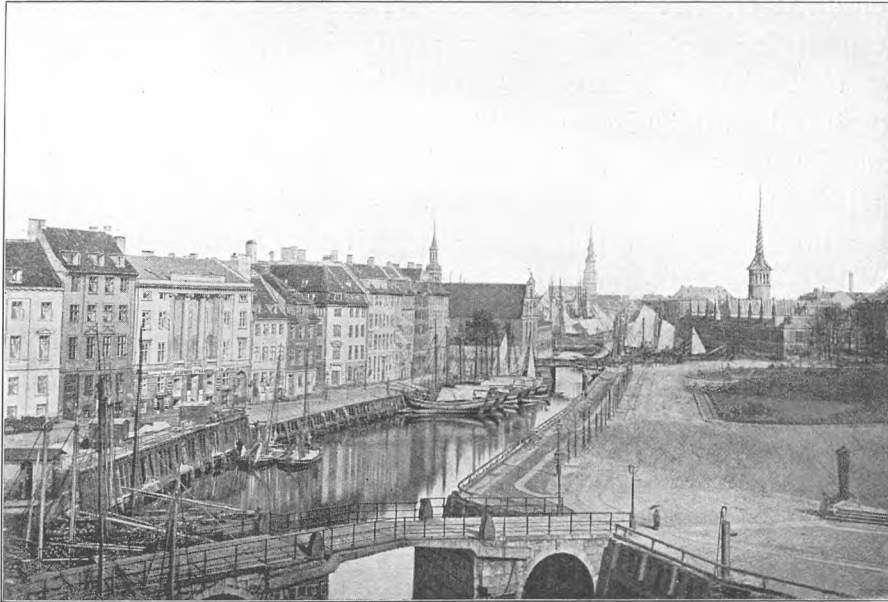
Hvert Tidsrum af dens Historie har sin særlige Karakter. Efter Branden 1728 fulgte næsten 70 Aar, da Byen blev forskaanet for store Brande. Aar for Aar forøgedes Formuen og blev Midlerne opsamlet, som i Ulykkens Dage gjorde deres Nytte. Nogenlunde uforandret kunde Selskabet bevare de oprindelige Organisationsformer. Begivenhederne i 1795 og 1807 bragte Brandforsikringen i nærmeste Forhold til Statsmyndighederne og bevirkede, at alle Bestræbelserne næsten to Menneskealdre igennem maatte rettes mod de nærmest liggende Formaal, Afbetalingen af Gælden og Opsparingen af en ny Formue. Saa vel lykkedes denne Opgave, at Brandforsikringen ved Midten af det 19. Aarhundrede blev i Stand til ogsaa under forandrede Vilkaar at tilfredsstille Tidens Krav. Under aarelange Brydninger, mellem 1868 og 1885, gennemførtes en Nyordning, som i det følgende halvthundrede Aar gjorde det muligt at omforme Kjøbenhavns Brandforsikring til et moderne og tidssvarende Forsikringsselskab.

Da Selskabet 26. Januar 1913 udsendte en udførlig Skildring af dets Historie, sluttede den i Hovedsagen ved dette Vendepunkt. Kun en ganske kortfattet Oversigt førte Fremstillingen ned til 1911. Det her foreliggende lille Skrift knytter Traaden ved 1885 og har til Opgave at give en historisk Skildring af det sidste Afsnit af Brandforsikringens Historie. Den store Bog kunde med Rette føre Undertitlen: »Et Bidrag til Kjøbenhavns Historie«. I mindre Grad vil det være Tilfældet med Tillægget. Ganske vist indeholder ogsaa denne Skildring et Udsnit af Hovedstadens Liv. Ifølge Sagens Natur bliver det dog snævrere end i de foregaaende Tidsrum. Vor Bys økonomiske og sociale Forhold er i Løbet af det sidste halvthundrede Aar bleven stedse mere sammensatte. Et Institut som Kjøbenhavns Brand-

forsikring er blevet et enkelt Led mellem mange andre, vigtigt og betydningsfuldt, men dog ikke væsensforskelligt. I de fleste Henseender deler det Lod og Skæbne med tilsvarende Virksomheder.

Og dog vil man finde, at de samme Kræfter og Traditioner, som i foregaaende Tider var vokset stærke og har givet Selskabet dets ejendommelige Karakter, ogsaa i det sidste halvt-hundrede Aar har bevaret deres Magt og øvet deres Virkning. Da Kjøbenhavns Brandforsikring oprettedes i 1731, skyldtes det en Ansøgning fra Byens 32 Mænd. Fra dens første Begyndelse og til denne Dag er den bleven ledet af vor Bys ansete Borgere. Saa længe Enevælden bestod, var den en af de meget faa Institutioner, som bevarede sit Selvstyre og var et Hjemsted for borgerlig Selvhævdelse. Direkte og indirekte vil det fremgaa af de følgende Blade, at de samme Kræfter ogsaa i vore Tider har øvet deres Indflydelse. Paa Kjøbenhavns Brandforsikrings 200 Aars Dag vil det kunne vidnes, at den har været et fuldgyldigt Udtryk for vor Hovedstads Borgerskab og baaret Præget af dets bedste Egenskaber.

FØRSTE AFSNIT
STYRELSE OG ADMINISTRATION

2. Ved Stranden ca. 1875. Fot. af Harboe.

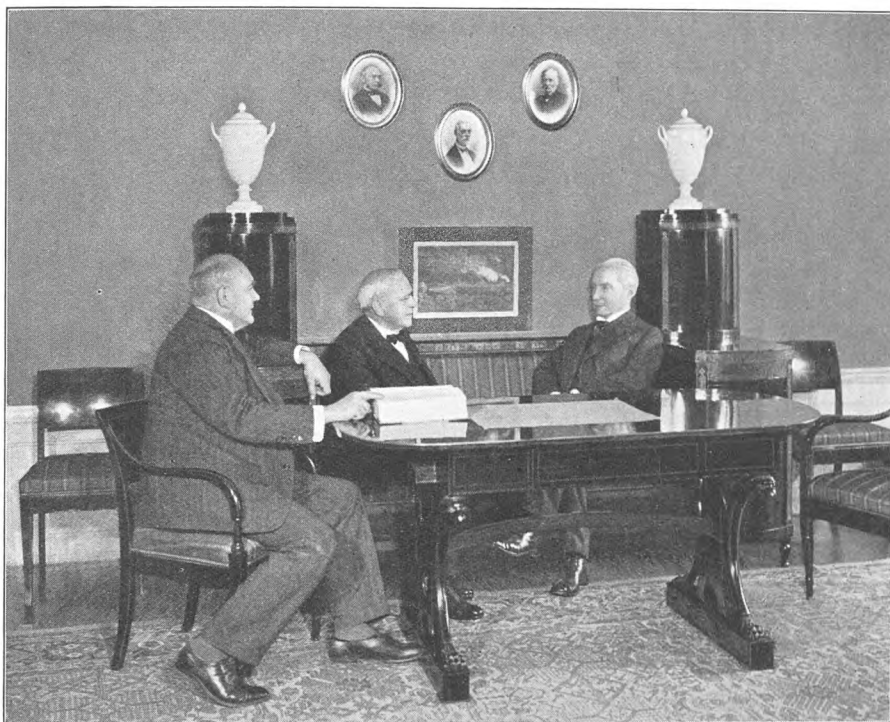
LOVEN af 15. Maj 1868 om Hovedstadens Brandvæsen havde haft indgribende Betydning for Kjøbenhavns Brandforsikring. Monopolet var bortfaldet og Forsikringstvungen ophævet. For Fremtiden kunde Byens Grundejere, om de skulde finde det formaalstjenligt, undlade at assurere deres Ejendomme eller søge Optagelse i Selskaber, som de mente bød dem fordelagtigere Vilkaar. Af de følgende Blade vil det dog fremgaa, at Brandforsikringen i de forløbne to Menneskealdre har formaet at bevare sit faktiske Herredømme indenfor dens oprindelige territoriale Omraade. Ved Hjælp af sin opsparede Formue har den kunnet indrømme Interessenterne saa gunstige Vilkaar, at ingen privat Husejer har været i Stand til andetsteds at opnaa billigere Betingelser. Ved stadige Forbedringer, bygget paa egne og fremmede Erfaringer, har den imødekommet de Krav, som var en Følge af Tidens tekniske og økonomiske Udvikling.

Selv om Kjøbenhavns Brandforsikring i det sidste halve Aarhundrede paa lige Vilkaar har maattet optage Konkurren-

cen med andre Assuranceselskaber, har den i adskillige Henseender bevaret sin Karakter af officielt Institut, omgærdet og beskyttet ved Love og kongelige Anordninger. Først og fremmest er det afgørende, at Brandforsikringens Vedtægt kun kan forandres ved kgl. Resolutioner og dens øvrige Bestemmelser med Approbation af Justitsministeriet, som ogsaa fører en almindelig Kontrol med dens Virksomhed. Særlig vigtigt er det — og ejendommeligt for Institutionen — at en Tilsynsmand, udnævnt af Regeringen, deltager i alle Vurderinger til Indtegning i Selskabet. For saa vidt Interessenternes Klager ikke henhører under Domstolene, bliver de i sidste Instans afgjort af Justitsministeriet*).

Kjøbenhavns Brandforsikring har i sin to Hundrede Aar gamle Historie med Held stræbt at hævde sit Selvstyre og sin Uafhængighed. Den har ogsaa i dens sidste Tidsrum fastholdt disse Traditioner, men dog fundet det rigtigt at søge en fastere Tilknytning til Statens højeste juridisk-administrative Myndighed. Allerede i 1897 ønskede Direktionen at opnaa et virksommere Tilsyn fra Ministeriets Side¹⁾). Man gik paa dette Tidspunkt ud fra, at Departementschef RICARD, som stod i et tilsvarende Forhold til Landets to andre gensidige Brandforsikringer, Landbygningernes og Købstædernes, vilde lade sig beskikke til Tilsynshavende i Kjøbenhavns. Da dette Ønske ikke kunde opfyldes — i Betragtning af de Muligheder, som forelaa for en Konkurrence mellem Kjøbenhavns og Landbygningernes Brandforsikringer, ønskede Departementschefen ikke at have Sæde i begge de to Selskabers Ledelse — blev Sagen stillet i Bero. Under senere Drøftelser blev der blandt Interessenternes Repræsentanter ytret Betænkeligheder ved en Ordning, som man frygtede vilde give Ministeriet for stor

*) Yderligere kan tilføjes: Da Brandforsikringen er oprettet ved Lov, falder den ikke ind under Loven af 1. Marts 1889 om Handelsregistre, Firma og Prokura; dens Forsikringspræmier har ifølge Forordning af 8. Juli 1840 angaaende Amtstueoppebørslen lovbestemt Pant i den forsikrede Ejendom. Endelig hører Kjøbenhavns Brandforsikring til de af Justitsministeriet godkendte Brandforsikringer, der maa benyttes for Bygninger, hvori Umyndiges og offentlige Stiftelsers Midler udlaanes.

3. Møde i Direktionen. Fot.

Indflydelse paa Selskabets Anliggender¹⁾). Da denne Betragtning i nogen Grad fandt Øre i Direktionen og det samtidig viste sig vanskeligt at finde en Ordning, overensstemmende med baade Ministeriets og Brandforsikringens Interesser, fastholdt man den bestaaende Tilstand. Først i 1926 var alle Vanskeligheder ryddet til Side. Ved et Tillæg til Vedtægten blev det fastsat, at Justitsministeriets Tilsyn for Fremtiden skulde udøves gennem et Repræsentantskabet tilforordnet Medlem, som tillige fik Sæde i det faste Udvalg.

I dettes Møde den 28. Oktober 1926 bød Formanden, Departementschef A. SVENDSEN Velkommen som Justitsministeriets Tilforordnede²⁾).

For Brandforsikringens Udvikling i de sidste halvthundrede Aar har det paa mange Maader været en Fordel, at næsten de samme Mænd har staaet i Spidsen for dens Styrelse.

Samtidig med at nye Vedtægter traadte i Kraft — 30. September 1885 — afgik de tre Direktører, Brygger J. C. JACOBSEN, Tømrmester J. A. BLOM og Overretsprokurator C. L. A. HERFORTH. Som deres Afløsere valgtes Højesteretsassessor CHR. RIMESTAD, Tømrmester HARALD HARTVIG KAYSER og daværende Docent, senere Professor Dr. jur. & polit. HARALD WESTERGAARD. Da Kayser den 10. Oktober 1895 afgik ved Døden, blev han efterfulgt af Arkitekt, Murmester H. N. FUSSING, som virkede indtil 1913, hvorefter først Tømrmester cand. polyt. O. KAYSER (død 19. Oktober 1925) og siden Arkitekt HELGE B. MØLLER indtraadte som bygningskyndigt Medlem. I 1886 var daværende cand. jur. C. A. IVERSEN bleven ansat som Forretningsfører. Efter Chr. Rimestads Død, 4. Oktober 1894, blev der gennemført en Vedtægtsændring¹⁾, hvorved det blev muligt at lade Forretningsførerstillingen ubesat og i Stedet udnævne dens Indehaver til administrerende Direktør. Ifølge Vedtægten valgtes Direktionsmedlemmer af Repræsentantskabet for et Tidsrum af 6 Aar. Da man fandt denne Ordning mindre heldig, er det i 1918 bleven fastsat, at Valget foretages efter Indstilling af det faste Udvalg og gælder paa Livstid²⁾. I denne Forbindelse kan tilføjes, at det paa Forslag af Direktør Iversen, straks efter dennes Tiltræden er bleven vedtaget, at den administrerende Direktør ikke uden Samtykke fra det faste Udvalg maa paatage sig andet lønnet Hverv³⁾.

At to af Direktionens tre Medlemmer, Formanden Prof. Westergaard og den administrerende Direktør C. A. Iversen den Dag, denne Bog foreligger, i henholdsvis over 45 og 44 Aar har staaet i Spidsen for en stor Virksomhed, turde være lidt af et Særsyn.

Fire Direktionsmedlemmer, Chr. Rimestad og H. H. Kayser, H. N. Fussing og O. Kayser er saaledes i Tidens Løb afgaaet ved Døden. Trods al indbyrdes Forskellighed hører de alle til det københavnske Borgerskab, indenfor hvilket Brandforsikringen altid har hentet sine Ledere. Hver for sig var de særprægede Personligheder, som har tilført Selskabets Ledelse en Part af den Handlekraft og Uafhængighed, saglige Viden

4. Direktør C. A. Iversen. Fot.

og forsigtige Reformiver, som har kendetegnet dens Virksomhed i de forløbne Aartier. I ethvert kollegialt Styre er det vanskeligt at udskille den Enkeltes Andel. Som Medlemmerne er fælles om Ansvar, deler de ogsaa Æren.

Som et ydre Udtryk for Direktør Iversens og Professor Westergaards særlige Forhold til Brandforsikringen er der i 25 Aaret for deres Indtrædelse i Selskabets Ledelse, i September 1910 og i Sommeren 1911, bleven tilvejebragt Malerier af dem, som ved deres Død ophænges i Brandforsikringens Lokaler¹).

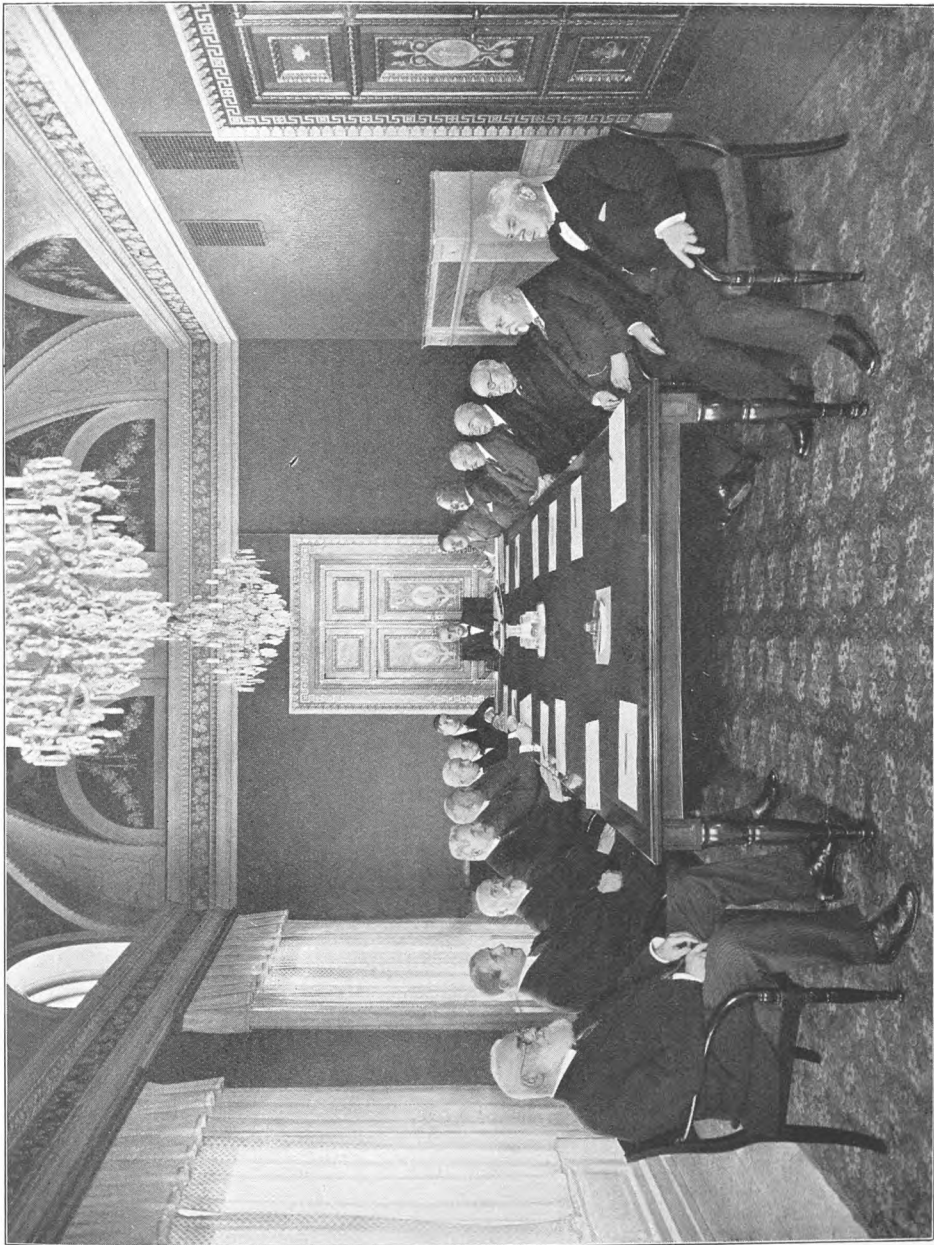
To Mænd er der Grund til særskilt at nævne: Overretssagfører F. L. V. BENTZEN, Repræsentantskabets Formand fra 20. Oktober 1885—26. November 1923, og nuværende Kontorchef V. P. T. NIELSEN, som siden 1896 har været i Selskabets Tjeneste. Da den første i sin høje Alder opgav sit Hverv, blev der fra alle Sider rettet en Tak til ham for hans Gerling i

Brandforsikringen og for hans Ledelse af dens Forhandlinger. I 1910 ved 25 Aars Dagen for hans Overtagelse af Formandspladsen er ogsaa han bleven malet¹⁾, og ved hans Afgang fik han som »Ærespension« tillagt sit aarlige Honorar²⁾.

Bestemmelserne om Brandforsikringens Styrelse er i Hovedsagen de samme, som har bestaaet fra det 18. Aarhundredes Midte. Den Gang som nu lededes Selskabets Anliggender af et »Repræsentantskab«, af det af dette valgte »Faste Udvalg« og af en »Direktion«. I Reglerne for Valget af de forskellige Myndigheder, Fordelingen af deres Forretninger og Afgrænsningen af deres Indflydelse er der kun bleven truffet faa, delvis lidet betydende Ændringer.

Repræsentantskabet bestod oprindeligt af halvt saa mange Medlemmer som Forsikringsbeløbet udgjorde Millioner Kroner, dog ikke under Hundrede. Som Følge af Assurancesummernes stærke Vækst fandt man det efterhaanden mere paa krævet at faa fastsat en Maksimumsgrænse; fra 1903 maa Tallet ikke overstige 150³⁾. Den demokratiske Regel, at Interessenterne uanset Antallet og Værdien af de Ejendomme, for hvilke de var indtegnet, havde ensartet Stemmeret, er i den allersidste Tid blevet fraveget. I 1926 anførte Direktør Herforth paa et Møde i det faste Udvalg⁴⁾, at Medlemmernes Stemmeret f. Eks. i Købstædernes Brandforsikring var afhængig af Assurancesummens Størrelse og foreslog en lignende Ordning indført i Københavns Brandforsikring. Efter at Spørgsmaalet var bleven drøftet i et særligt Udvalg, blev det vedtaget, at hver forsikret Ejendom skulde give Ejeren en Stemme ved Valg, dog at ingen kan raade over mere end ti⁵⁾. Samtidig blev der truffet Bestemmelse om, hvem der repræsenterer Ejendomme, som besiddes af Stat, Kommune, Aktieselskaber o. lign., ligesom man – i Lighed med hvad der er Tilfælde indenfor Bygningsbrandforsikringer – tilføjede et Forbud imod, at Bestyrere og Repræsentanter for konkurrerende Selskaber kan tage Sæde i Repræsentantskabet.

Hvert Aar inden den regelmæssige Generalforsamling til-

5. Møde i Det faste Udvalg. Fot.

sendes der samtlige Interessenter en Fortegnelse over de Medlemmer af Repræsentantskabet, som efter Tur skal fratræde eller i Aarets Løb er afgaaet ved Døden. Sammen med Stemmesedlen modtager de tillige et Forslag, udarbejdet af det faste Udvalg, til Valg af Efterfølgerne. Simpel Stemmefflerhed bestemmer Resultatet, dog saaledes at den nærmeste i Stemmetal indtræder som Suppleant, saafremt et Medlem ikke ønsker at overtage Hvervet. I det hele og store har man følt sig tilfreds med disse Bestemmelser; i Reglen er det kun et lille Mindretal, som gør Brug af deres Stemmeret. Fra Tid til anden har Københavns Grundejerforening ytre Tilbøjelighed til at gøre en særlig Indflydelse gældende¹).

Det faste Udvalg vælges af Repræsentantskabet og bestaar af 9 almindelige Medlemmer, Formanden og Næstformanden; — som falder sammen med Repræsentantskabets Ledere. De er Direktionens nærmeste Medarbejdere, som afgiver Erklæring om alle Forslag, der forelægges Repræsentantskabet, kan tage Beslutninger om mindre Beløb, oprindeligt 200 Kr., senere 1000, nu 2000 Kr., afgør Tvivlsspørgsmaal vedrørende det territoriale Omraade og Forstaaelsen af Præmietariffen, fører Tilsyn med Kassen og Bogføringen og deltager i Bestemmelser om Anbringelsen af Genforsikringskontrakter etc. Paa et enkelt Omraade er dets Myndighed blevet udvidet. Fra 1927 behøver Ændringer i Klassifikationstariffen ikke at forelægges Repræsentantskabet, men kan vedtages af det faste Udvalg²).

I det 18. Aarhundrede stod der langvarige Stridigheder om Lønnen til Direktionens Medlemmer. I Slutningen af det 19. rejste man Spørgsmaalet om Honorar til Udvalgets (og Repræsentantskabets) Formand og senere ogsaa til Medlemmerne. Den Gang som nu stod to Betragtninger over for hinanden. Mod Mændene af den gamle Skole, der ønskede Virksomheden betragtet som et ulønnet Tillidshverv, stod Repræsentanterne for den mere moderne Betragtning, som for Arbejde og Ansvar kræver en tilsvarende Godtgørelse. Da Sagen — i 1897 — kom til Forhandling i det faste Udvalg³) — det drejede sig den Gang alene om Honorar til Formanden — var ikke alene

denne, men de allerfleste Medlemmer enige om at bevare Formandspostens Karakter af Æreshverv. Samme Betragtning blev gjort gældende i 1904¹⁾, da der blev fremsat Forslag om at give alle Udvalgets Medlemmer et passende Vederlag for deres Arbejde. Først i 1917 svingede Stemningen²⁾. Uagtet Formanden stadig fastholdt sit Synspunkt, blev det paa Direktionens Forslag vedtaget – og af Generalforsamlingen godkendt – at tillægge samtlige Medlemmer et beskedent Honorar. Ordningen inden for ligestillede Brandforsikringsselskaber og den voksende Tilbøjelighed til at honorere Oldermænd og lignende Tillidsmænd øvede sin Virkning.

Som det vel er Tilfældet ved alle Institutioner, har ogsaa Brandforsikringen i Løbet af sin 200 aarige Eksistens oplevet Brydningstider, da Personer og Anskuelse har staaet skarpt over for hinanden. Haardt stod Striden i det 18. Aarhundrede om Fr. Barfreds mangfoldige Forslag og Projekter; dybtgaaende og bitter var de Konflikter, som et Aarhundrede senere ledsagede Ophævelsen af Brandforsikringens Monopolstilling og Gennemførelsen af de store Reforme. Noget tilsvarende kendes ikke i Brandforsikringens sidste halvthundreaarige Historie. Roligt og fredeligt er Udviklingen gaaet sin Gang. Lange Tider igennem har de samme Mænd beklædt deres Tillidsposter og øvet deres Gerning. I Reglen er Beslutningerne bleven truffet med Enstemmighed eller betydeligt Flertal. Meningsforskel har givet sig til Kende uden Stridigheder. Højest kan der være Tale om de Smaarivninger, som Livets Vilkaar fører med sig. I Slutningen af 90'erne blev det saaledes fra enkelte Sider gjort gældende, at det hyppige Genvalg af Udvalgets Medlemmer havde sine Skyggesider. Lidt Friktion og en enkelt Mandatnedlæggelse var den eneste Virkning³⁾.

Brandforsikringens Embedspersonale bestaar i Øjeblikket af Kontorchefen og Kassereren, 1 Ekspeditionssekretær, 1 Fuldmægtig, 2 Assistenten og 2 Bude. Dens Lønnings- og Pensionsregler er bleven ordnet i 1889, 1900, 1907, 1910 og 1913.

Som Følge af de senere Aars Dyrtid er Satserne bleven forhøjet. Fra 1904 er der ansat 2 Revisorer (tidligere 1).

Brandforsikringens Karakter som offentligt Institut havde i dens første Vedtægt — af 31. Januar 1731 — fundet Udtryk i Bestemmelsen om, at den skulde have sit *Kontor* paa Byens Raadhus og afholde sine Møder i de 32 Mænds Sal¹). I Overensstemmelse hermed flyttede Brandforsikringen den 21. Juli 1732 — fra sine midlertidige Lokaler paa Hjørnet af Brolæggerstræde og Raadhusstræde — ind i det nyopførte Raadhus mellem Gammel- og Nytorv, hvor den havde til Huse indtil Branden 1795, fandt derefter sammen med Magistraten Optagelse i Postgaarden paa Købmagergade, men flyttede paa Grund af Pladsmangel til et privat Hus i samme Gade, nuværende Nr. 11. I 1815 vendte den tilbage til det nyopførte Raadhus paa Nytorv. I Løbet af det 19. Aarhundrede maatte den gentagne Gange skifte Lokaler indenfor denne Bygning. Om dens formelle Rettigheder blev der nogle Gange ført Forhandlinger, med Kancelliet (Justitsministeriet) og med Magistraten, under hvilke sidstnævnte viste Tilbøjelighed til at underkende deres Gyldighed, men dog ikke førte Sagen frem til Afgørelse²).

I 1885/86 blev der oprettet et nyt Kriminalkammer, til hvilket Justitsministeriet ønskede at anvende Brandforsikringens Lokaler. Mod et aarligt Vederlag af Statskassen gik Selskabet med til at leje Kontor uden for Raad- og Domhuset, først i den Holsteinske Gaard, Stormgade Nr. 10, fra April 1895 i Nørrevoldgade Nr. 11. Medens Opførelsen af det nye Raadhus stod paa, gjorde det sine Krav gældende, men fik til Svar, at Kommunen ikke kunde godkende dets Betragtninger. En saa ejendommelig Ret, fandt Magistraten, havde i og for sig Formodningen imod sig, var uden Hjemmel i Plakaten af 1731, som alene havde det daværende Raadhus for Øje, var hverken begrundet ved kontraktmæssige Bestemmelser eller ved Hævd og maatte derfor kunne forandres af de Myndigheder, som oprindeligt havde tilstaaet Begunstigelsen. I hvert

Fald — sluttede den — var Ordningen bleven urimelig under den moderne Udvikling, som havde gjort Brandforsikringen til et fuldkommen selvstændigt Institut. Indenfor Kjøbenhavns Brandforsikring var man ikke i Tvivl om Retsforholdet, men ønskede dog ikke at fremtvinge en Afgørelse ved Domstolene. Ved venskabelige Forhandlinger enedes man om en Ordning, hvorved Selskabet mod en Godtgørelse paa 20.000 Kr. fraskrev sig enhver Ret til Lokaler paa Stadens Raadhus.

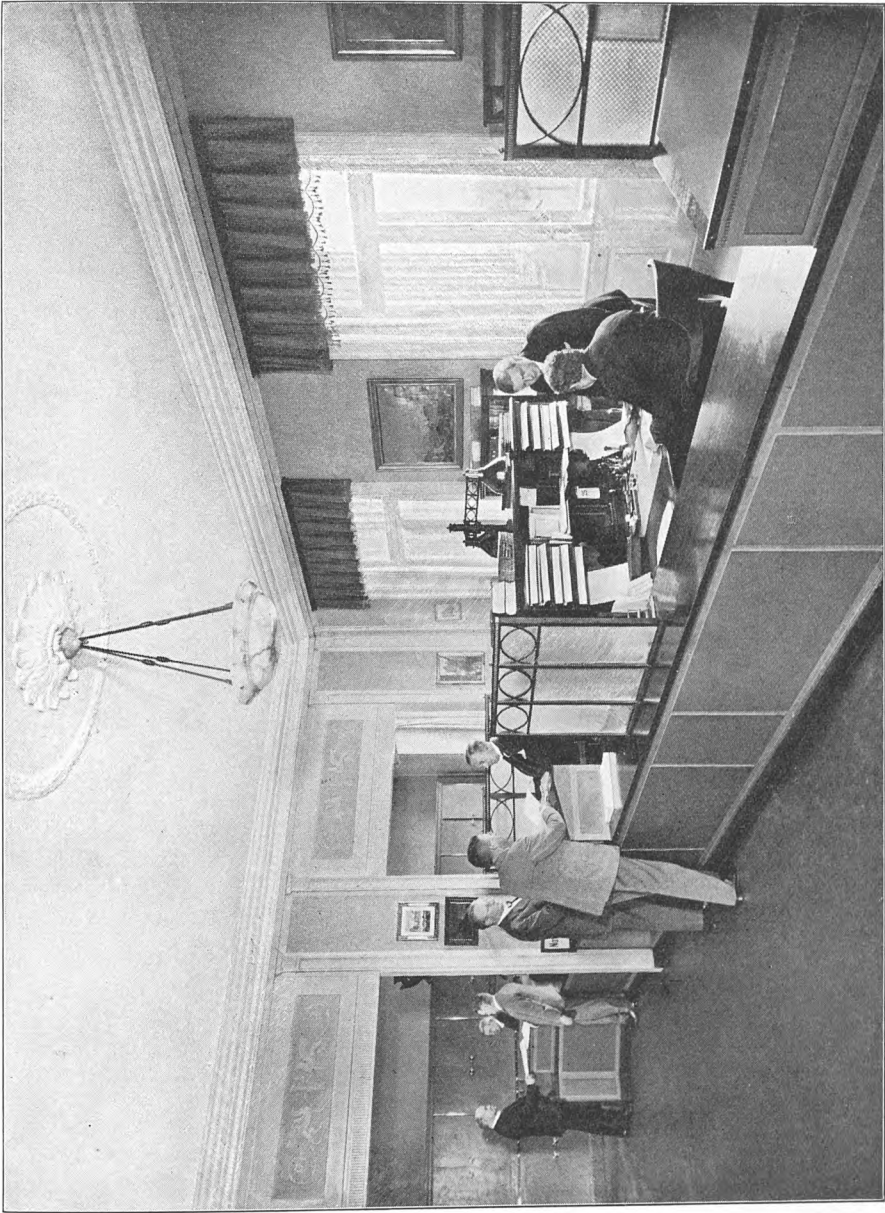
For Vederlaget blev det besluttet at oprette »Kjøbenhavns Brandforsikrings Legat«, der anvendes »til ekstraordinære Belønninger for udvist Dygtighed, Snarraadighed og Mod ved Slukning og Forhindring af Ildebrand, særlig i de i Kjøbenhavns Brandforsikring forsikrede Ejendomme eller til Hjælp og Understøttelse til de Tilskadekomne ved saadanne Ildebrande eller til slige forulykkedes Efterladte¹⁾. Legatets Formue udgjorde den 1. Januar 1930 22.945 Kr. 46 Øre.

De beskedne ydre Rammer om Brandforsikringens Virksomhed — som Lejer i et privat Hus — har aldrig helt tilfredstillet hverken Styrelsen eller Interessenterne. Kun lidet svarede de til Selskabets økonomiske Forhold og Betydning for Hovedstadens Borgere. Til daglig kunde de nogenlunde opfylde de nødvendige Krav til Plads og Rum. I Terminstiden, naar Interessenterne strømmede til for at betale Præmier og mødtes med Prioritetshaverne, som skulde svare Renter af deres Laan, følte Manglerne. Saa snart Haabet var opgivet om at finde Husly i Byens nye Raadhus, meldte der sig da ogsaa Ønsker om Erhvervelse af en egen Bygning. Allerede paa Generalforsamlingen i November 1898, som godkendte Overenskomsten med Magistraten, blev det under almindelig Tilslutning henstillet til Direktionen at tage Spørgsmaalet under Overvejelse²⁾. Nogle Maaneder senere sikrede man sig den formelle Mulighed for at virkeliggøre Planen og fik af Justitsministeriet³⁾ Tilsagn om i givet Fald at ville udvirke den fornødne kongelige Resolution, som kunde give Tilladelse til at anvende en Del af Brandforsikringens Formue til et Ejendoms køb.

Næsten en Menneskealder skulde dog gaa hen, inden Københavns Brandforsikring kunde sætte Fod under eget Bord.

Økonomiske Betæneligheder forklarer først og fremmest denne Udsættelse. Ganske vist har Selskabets Forhold bestandig været saa betryggende, at den forøgede Bekostning vilde blive af ringe Betydning for dens Økonomi. En næsten 200 aarig Tradition – maaske til syvende og sidst Forklaringen for dens gode Tilstand – øvede dog stadig sin Magt og advarede mod en Udgift, som ikke kunde siges at være absolut uundgaaelig. En passende Ejendom, centralt beliggende og af værdigt Udseende, var heller ikke let at finde. Gang efter Gang har man drøftet saa den ene, saa den anden Løsning. Undertiden var man paa Forhaand enig om at afvise de fremsatte Tilbud; undertiden syntes Afgørelsen at staa for Døren¹⁾. I 1915²⁾ kunde man forelægge en ekstraordinær Generalforsamling Forslaget om af Sparekassen for København og Omegn at erhverve Ejendommene Niels Hemmingsensgade Nr. 8–18. En Del af Grunden var det Tanken at afsætte og paa Resten ved Arkitekt Martin Nyrop at lade opføre en ny Bygning. Ved Afstemningen forkastedes Forslaget. En Part af Repræsentanterne fandt Beliggenheden for afsides, en anden Part lod sig skræmme ved Bekostningen. Fem Aar senere blev Spørgsmaalet brændende, idet Besidderen af Ejendommen paa Nørrevold, hvor Brandforsikringen havde til Huse, ønskede Kontrakten ændret. Inden for det faste Udvalg³⁾ var der Enighed om, at Tiden nu var inde til at bringe Spørgsmaalet til en Afgørelse, men stadig Tvivl om den bedste Løsning. Forskellige Muligheder blev prøvet, men alle opgivet: Køb af Ejendommen paa Nørrevold, Køb af Grund og Opførelse af en Bygning i Hammerichs Gade for Enden af Studiestræde, lige over for Paladsteatret etc. etc. Resultatet blev det bedst mulige, at Brandforsikringen for 725.000 Kr. erhvervede Ejendommen Ved Stranden Nr. 14 (Øster Kvarter Matr. Nr. 154), det gamle Adlerske Palæ, senere ejet af Kong Georg⁴⁾.

Den smukke Ejendom, kendt af hver Københavner, er opført 1796 af Konsul Gustmeyer. Traditionen har i mange Aar

6. Interiør fra Kontoret. Fot.

udpeget Harsdorff som dens Arkitekt. Nyere Undersøgelser har dog godtgjort, at den skyldes Murmester J. M. Quist¹⁾.

Efter at en grundig Restaurering, ved Arkitekt Helge B. Møller, havde fundet Sted, kunde Brandforsikringen den 15. November 1922 tage sit nye Hus i Besiddelse. Paa Generalforsamlingen d. 8. December udtalte Direktør Iversen paa Direktionens og Personalets Vegne en Tak for de gode Arbejdsforhold, man havde opnaaet. Københavns Borgere vil finde det tiltalende, at en Institution, som lange Tider igennem har haft indgribende Betydning for deres By, og hvis Historie paa saa mange Maader er sammenvævet med den, omsider har fundet varigt Hjem i en af dens mest monumentale Bygninger og dermed en Ramme om sin Virksomhed, der svarer til dens økonomiske og samfundsmæssige Betydning.

ANDET AFSNIT

BRANDFORSIKRINGENS
TERRITORIALE OMRAADE

7. Vestervoldgade April 1891. Fot. af J. F. Meyer.

STOR og rivende er den Udvikling, som København har gennemlevet i Løbet af det sidste halve Aarhundrede¹). Endnu i 1885 ved Tærsklen til den Periode, som er Emnet for denne Skildring, havde Hovedstaden i det væsentlige samme territoriale Størrelse som to Hundrede Aar tidligere, i 1674. Dronningens Enghave og nogle smaa Jordstykker udenfor Vesterport, ialt 15 Tdr. Land, som Magistraten i 1621 mod Erstatning i Ryvangen havde afstaaet til Kongen, var dens eneste Tilvækst. Stadig længere var Købstadbebyggelsen vokset ud paa de omliggende Landsbymarker. I 1852 blev Demarkationslinjen trukket tilbage fra Falkoneralleen og Jagtvejen til Søerne og det mellemliggende Terræn overgivet til fri Bebyggelse (1870 overtog Kommunen selve Fæstningsarealerne). Fire Aar senere begyndte Nedrivningen af Fæstningsportene, 1872 af de gamle Volde. Hurtigt skød de nye Voldkvarterer frem. Paa Amager vandrede Tusinder af Københavnerne ind i Taarnby Sogn, i Sundbyøster og Sundbyvester, paa Sjællandssiden slog andre Tusinder sig ned paa Frederiksberg og i Valby, i Brønshøj og i Gentofte. I Aarene efter 1901 drog man Udviklingens første Konsekvens: Ved Indlemmelsen af Brønshøj og Valby

(1901), derefter af de to Sundbyer (1902) og endelig (1906) af den lille Tuborg Vang, blev Hovedstadens Omraade forøget til det tredobbelte med over 8000 Tdr. Land.

Folketallet er et andet Udtryk for Tilvæksten. 1885 var det 280.054, 1928 599.776. 1. Februar 1901 boede der i de to indlemmede Valby- og Brønshøjdistrikter 7484 og 9964 Mennesker, i Sundbyerne 22.340. 5. November 1928 var Tallene vokset til henholdsvis 37.807, 58.067 og 63.335. 1876 var der i København 5675 Ejendomme, deraf 3071 i Kvartererne inden for Voldene, i 1925 32.152. Da der mellem de sidste er adskillig lav Bebyggelse, Rækkehuse og Villaer, endogsaa Sommerhuse, Barakker og Lysthuse (de to sidste Grupper i et Antal af 2778), kan Tallene ikke ligefrem sammenstilles. I Hovedsagen giver de dog et Indtryk af Byens Tilvækst. Særlig betydningsfuld er Udviklingen paa Brandforsikringens gamle Omraade, i Kvartererne indenfor Voldene. I 1864 boede der 114.000 Mennesker, i 1906 var der kun 68.000. Forstæderne har ikke alene optaget hele Tilvæksten, samtidig er der foregaaet en Udvandring fra de gamle Bydele. Talrige Beboelses-ejendomme er bleven omdannet til Forretningsbrug. I 1885 var der i Byen indenfor Boulevardlinjen 20.988 Lejligheder, som udelukkende anvendtes til Beboelse, foruden 4987, som ogsaa tjente til Næringsbrug. 1925 var der indenfor Voldgrænsen 20.037 Beboelseslejligheder.

Kun delvis har disse Forskydninger paavirket Brandforsikringens Arbejdsvilkaar.

Hovedstadens Udvidelser er saaledes bleven uden nævneværdig Betydning for dens Virksomhed. Da der var Muligheder for at opnaa en Forøgelse af dens territoriale Omraade, forpassede den sin Besøgelsestid. Da den ønskede at genoprette Forsømmelsen, mødte den Hindringer, som viste sig uovervindelige.

I Følge den oprindelige Fundats af 1731 var Brandforsikringens Virksomhed begrænset til Byen indenfor Voldene¹). Saalænge Portene lukkedes om Natten, kunde Stadens Slukningsredskaber ikke komme til Hjælp og blev Forsikringen

8. Parti ved Rysensteens Badeanstalt ca. 1885. Fot.

af de udenbys Ejendomme anset for en risikabel Forretning. At Magistraten i 1756 stillede i Udsigt, at Kongen vilde give Tilladelse til i Ildebrandstilfælde at holde Passagen aaben, svækkede Argumenterne, men paavirkede ikke Afgørelsen. Ganske vist var Forstædernes Huse i lange Tider slet byggede og derfor brandfarlige. Til Gengæld laa de saa spredt, adskilt ved Haver og store Gaardspladser, at det maatte begrænse Ildens Hærgen.

I det 19. Aarhundredes første Halvdel fik Spørgsmaalet større Betydning¹).

Skønt Myndighederne gentagne Gange tilkendegav Ønsket om en Vedtægtsforandring, som muliggjorde Forsikring af de udenbys Ejendomme, strandede det stadig paa Brandforsikringens haardnakkede Modstand. Altfor sent skiftede den Standpunkt. Efterhaanden som Bebyggelsen udenfor de gamle Volde voksede i Omfang og forandrede Karakter, blev deres Forsik-

ring et Aktiv, som Landbygningernes Brandforsikring nødigt gav Afkald paa.

I 1888 blev Sagen paany ført frem¹).

Allerede forinden havde Grundejerne udenfor Grænselinjen henvendt sig til Justitsministeriet og fremhævet deres Utilfredshed med en Bestemmelse, som henviste dem til en Brandforsikring, hvor deres gensidige Risiko formentlig var større. Da Justitsministeriet fastholdt sit tidligere Standpunkt – kun at ville gaa med til en Udvidelse, saafremt Brandforsikringen i de nye Distrikter, ligesom Landbygningernes, krævede eventuelle Erstatningssummer anvendt til Genopførelsen af de skadelidte Bygninger – blev det den eneste Mulighed for en Forandring, at Brandforsikringen opgav sin Modstand mod en saadan Vedtægtsændring.

Paa Generalforsamlingen den 30. November 1888 rejstes Spørgsmaalet af A. Hein, Direktør for Kreditforeningen for København og Omegn.

Til en Begyndelse viste Direktionen ringe Iver for en Afgørelse, som imødekom Grundejernes Ønske. Den lovede at tage Sagen under Overvejelse, men udtalte samtidig – gennem sin Ordfører Chr. Rimestad – at der for Brandforsikringen ikke synes at være nogen særlig Grund til at ønske, dog heller ikke til at nære Frygt for Optagelsen af de udenbys Ejendomme. I og for sig – indrømmede han i en offentlig Artikel – var det et urimeligt Forhold, at deres Ejere kunde forsikre overalt i Ind- og Udland, blot ikke i deres egen Bys Selskab. Paa den anden Side, tilføjede han, havde dette kun ringe Interesse i en Forandring. Gennemgaaende var de udenbys Ejendomme slettere bygget end Hovedstadens gamle Bygninger. Reassuranceselskaberne vilde derfor kræve større Præmie. Kunde man desuden, spurgte han, uden videre give de nye Interessenter Part i Brandforsikringens Formue, særlig dens Ekstrafond? Rimeligvis var det Frygten for, at Justitsministeriet for sin Godkendelse af en eventuel Forandring skulde fremtvinge Vedtægtændringer til Skade for de gamle Interessenter, som bestemte Direktionens Udtalelser. Med tydelig

9. Farvergade ca. 1890. Fot. af Hauerslev.

Brod mindede Rimestad om, at Justitsministeriet hidtil »med en høist paafaldende Ihærdighed« havde krævet samme Genopførelsespligt som i Landbygningernes Brandforsikring. Det var et »gaadefuldt Spørgsmaal« — tilføjede han — hvorfor Ministeriet saa ihærdigt havde fastholdt dette Krav.

Ret hurtigt svingede Stemningen indenfor Direktionen¹). Anstillede Undersøgelser godtgjorde, at Udvidelsen snarest maatte bringe Selskabet væsentlige Fordele. Risikoen var i Virkeligheden bedre end de gamle Bykvarterers, Vandforsyningen tilfredsstillende og Brandvæsenet betryggende. Kun et forsvindende Antal Bygninger havde Straatag (1881 var der af saadanne kun forsikret for ca. 70.000 Kr.), var af Træ eller Bindingsværk. Da Sammenbygningen var mindre, var der ringe Fare for omfattende Ildsvaader. Højst kunde der blive Tale om Overtagelse af Ejendomme til en Værdi af ca. 210 Millioner Kr. I den gamle By var omtrent en Fjerdedel af

Risikoen belagt med Tillægspræmie; i Forstæderne vilde det antagelig kunne blive Tilfældet med højst en Tredjedel. Ganske vist var der forholdsvis mange brandfarlige Virksomheder mellem dem; til Gengæld laa de spredt. Vidtløftige Beregninger godtgjorde, at heller ikke de økonomiske Konsekvenser kunde virke afskrækkende. Overtog Selskabet den samlede Forsikringssum, vilde det i hvert Fald kunne regne med et aarligt Overskud paa 6000 Kr. Rimeligvis vilde de aarlige Opsparinger forøge Renteindtægten og Risikotilvæksten formindske Reassuranceomkostningerne.

Udsigten til, at Justitsministeriet for de udenbys Distrikter skulde fastholde Kravet om en Genopførelsespligt, virkede heller ikke længer saa skræmmende. For et Brandforsikrings-selskab – indrømmede man – maatte det snarest være en Fordel, at det fik Sikkerhed for, at een Gang tegnede Forsikringer vilde genopstaa af Asken. Desuden, haabede man, vilde Kravet svække eventuelle Tilbøjeligheder til Brandstiftelse.

Derefter gik Sagen sin regelmæssige Gang. Af Hensyn til Forholdene paa Pengemarkedet ønskede Direktionen Afgørelsen udsat, men bøjede sig for Interessenternes Ønske. Da Justitsministeriet fastholdt sit gamle Krav¹⁾, gik den med til, at Erstatningen af Brandskader paa Bygninger uden for den tidligere Grænselinje skulde anvendes til deres Genopførelse eller Istandsættelse.

Paa Generalforsamlingen d. 22. November 1889 blev de nødvendige Vedtægtsbestemmelser enstemmig vedtaget²⁾; ved Resolution af 31. December fik de kgl. Stadfæstelse³⁾.

Muligheden var aaben for, at Københavns Brandforsikring atter kunde komme til at omfatte den hele Hovedstad.

Udvidelsen af Brandforsikringens territoriale Omraade fik i Begyndelsen ringe praktisk Betydning. Hurtig viste det sig, at det forsømte ikke lod sig indhente. For saa vidt man indenfor visse Sider af Brandforsikringens Ledelse havde haabet og ventet, at Forstædernes Grundejere i større Mængde skulde søge ind i Københavns Brandforsikring, blev Resultatet en Skuffelse. Efter at de nye Bestemmelser i næsten

10. Filosofgangen ca. 1870. Fot.

5 Aar havde været i Kraft, d. 30. September 1894, var der i Forstæderne tegnet Forsikringer til et Beløb af ialt 2.064.200 Kr. — 0,8 pCt. af Brandforsikringens samlede Portefølje.

I Hovedsagen var Resultatet en Følge af Forholdene. Da Landbygningernes Brandforsikring som en særlig Gruppe havde udsondret sine Interessenter i Københavns Forstæder og paa Frederiksberg og for deres Forsikringer fastsat gunstigere Betingelser, var dermed bortfaldet en væsentlig Part af de Bevæggrunde, som kunde have foranlediget en større Overgang. Som fremhævet havde Landbygningernes Brandforsikring ønsket og ogsaa faaet gennemført, at der i Hovedsagen i begge Selskaber gjaldt ensartede Forsikrings- og Erstatningsregler. Imidlertid mente man indenfor Københavns Brandforsikring at have bemærket, at det blandt Husejerne var en udbredt Opfattelse, at Landboinstitutionen i sine Vurderinger var tilbøjelig til at ansætte Ejendomsværdierne højere, end det var almindeligt i Københavns Brandforsikring. Da Assurancesummerne dengang ofte var medbestemmende ved Fastsættelsen af Prioritets- og Byggelaan, var Husejerne tilbøjelige til at foretrække Forsikring i Landbygningernes Selskab.

Skønt Direktionen for Københavns Brandforsikring ikke delte denne Opfattelse, nærrede den Frygt for, at dens Tilstedeværelse skulde være til Skade for Selskabet, og genoptog derfor et tidligere fremsat Forslag¹⁾, at der for begge de to Forsikringer tilvejebragtes ensartede Vurderingsregler. Delvis maatte det dog formindske Udsigten til en Overenskomst, at Direktionen paa Forhaand gik ud fra, at dens egen netop vedtagne og stadfæstede Regulativ og Tabel skulde lægges til Grund for Landbygningernes Vurderinger. Havde den Ret i sin Paastand om en formentlig Opinion og dens Betydning, kunde det let blive til Skade for Landbygningernes Brandforsikring, om denne uden videre antog Reglerne, som var gældende i det københavnske Selskab.

Direktionen for Landbygningernes Brandforsikring ønskede da heller ikke en saadan Forandring gennemført²⁾.

Den »udenbys« Forsikring voksede jævnt i de følgende Aar, men fik dog ikke større Betydning. 30. September 1900 var der i Forstæderne tegnet Forsikringer paa 9.924.800 Kr. (heraf for 4.944.800 Kr. i Københavns Frihavn), 30. September 1917 for 45.576.200 Kr. (i Frihavnen: 13.849.800 Kr.) af en samlet Forsikringssum paa henholdsvis ca. 293 og 510 Millioner. I Virkeligheden drejede det sig kun om en ubetydelig Del af Bygningerne i de paagældende Kvarterer. 1899/1900 havde Landbygningernes Brandforsikring i Forstæderne og paa Frederiksberg tegnet 6828 Forsikringer til et Beløb af ca. 473 Millioner Kr., 1915/16 12.638 Forsikringer paa næsten 893 Millioner³⁾.

Under disse Forhold var der inden for Brandforsikringens Ledelse adskillig Stemning for at prøve et nyt Fremstød.

Allerede i 1917 blev der paa Generalforsamlingen⁴⁾ gjort opmærksom paa, at den foreslaaede og vedtagne Nedsættelse af den vedvarende Præmie — fra $\frac{3}{4}$ til $\frac{7}{10} \frac{0}{00}$ — vilde forøge Tilbøjeligheden hos de udenbys Grundejere til at søge ind i Brandforsikringen. Aaret efter blev det foreslaaet at iværksætte en direkte Agitation, annoncere og at oprette særlige Indtegningskontorer.

Direktionen nærede adskillige Betænkeligheder ved det fremsatte Forslag¹). Ikke alene kunde en skærpet Konkurrence forstyrre Forholdet til Landbygningernes Brandforsikring. Da man i sin Tid havde opnaaet Justitsministeriets Godkendelse af Territoriets Udvidelse, havde dette ligefrem udtalt Ønsket om at se en saadan undgaaet. Ogsaa for Brandforsikringens egne Interessenter havde Sagen sine Vanskeligheder. I Følge de gældende Bestemmelser skulde Reservefondet forøges med 5000 Kr. for hver Million, hvormed Risikoen voksede. Enhver større Tilvækst vilde derfor lægge Beslag paa en Del af Brandforsikringens opsparede Midler og udskyde Tidspunktet for en Overskudsfordeling. Ganske vist vilde Risikoens Fordeling over et større Omraade begrænse Faren for omfattende Katastrofer og formindske Reassuranceudgifterne. Paa den anden Side vilde der med en pludselig Tilgang af nye Forsikringer være forbundet saa store Udgifter, at Københavns Brandforsikring først i en fjernere Fremtid høstede virkelige Fordele. Et Selskab, der som Brandforsikringen lagde særlig Vægt paa stærke Reserver og rigelig Reassurance, havde al Grund til at optræde med Varsomhed.

Brandforsikringens øverste Myndigheder — det faste Udvalg og Repræsentantskabet — godkendte disse Betragtninger. Tilhængerne af Udvidelsen gennemførte Ansættelsen af en særlig Agent, Direktionen opnaaede, at man fortrinsvis skulde have sin Opmærksomhed henvendt paa Nybygninger.

Beslutningen fik iøvrigt ikke større Følger. Brandforsikringen har bestandig ønsket at holde Konkurrencen inden for snævre Grænser og i Overensstemmelse dermed paalagt Agitatorerne at optræde med Forsigtighed. Efter en hurtig Fremgang — 30. September 1921 var der i Forstæderne tegnet Forsikringer for næsten 200 Millioner Kr. (deraf for godt 34 i Frihavnen) — har Tallet i en længere Aarrække holdt sig nogenlunde uforandret, 30. September 1930 var den udenbys Risiko alene vokset til 293.404.000 Kr. (deraf 28.028.800 Kr. for Forsikringer i Frihavnen). I Betragtning af den samtidige Værdistigning var det kun en beskedent Forøgelse.

11. Luciemølle paa Gyldenløves Bastion 1885. I Baggrunden Halmtorvet.
Fot. af Galle & Aagaard.

Inden for Landbygningernes Brandforsikring var man selvfølgelig lidet tilfreds med det københavnske Selskabs Forsøg paa at erhverve Forsikringer i de udenbys Kvarterer. Om direkte Gengæld kunde der ikke være Tale. Ifølge Vedtægterne var Landbygningernes Brandforsikring udelukket fra at tegne Assurance i de gamle Bydele. Kun i et snævert Grænseomraade omkring den gamle Voldlinje forelaa der Muligheder, som i Tidens Løb har givet Anledning til Drøftelser.

I 1893 prøvede Landbygningernes Brandforsikring et lille Fremstød og anmodede Justitsministeriet om Tilladelse til at udstrække Virksomheden til det smalle Strøg mellem Vestre Boulevard og Vester Voldgade¹⁾.

Andragendet blev dog ikke imødekommet.

En Passus i Skrivelsen fra Landbygningernes Brandforsikring — at dens Ønske var foranlediget ved en Henvendelse fra de paagældende Grundejere, som havde gjort gældende, »at der paa dette Omraade var for lidt af den gavnlige Konkurrence, som for alle Parter udvikler et sundt og stabilt

12. Luciemølle ca. 1880. Fot.

Forretningsliv« – gav Brandforsikringens Ledelse Anledning til at minde om¹⁾, at det stadig havde været Justitsministeriets Ønske at undgaa Konkurrence mellem de to store Selskaber, som virkede under dets Tilsyn. Da de arbejdede efter i det væsentlige ensartede Regler, og Københavns Brandforsikring utvivlsomt ydede lige saa god Sikkerhed, fandt man Grundejernes Ønske forklaret ved den tidligere omtalte Opfattelse, at Landbygningernes Vurderinger skulde være højere, end det almindeligvis var Tilfældet i det københavnske Selskab og derfor til Fordel under Forhandlinger om Prioritetslaan. For begge Selskaber var det utvivlsomt Maalet at udfinde Ejendommenes virkelige Assuranceværdi. I den formelle Fremgangsmaade var dog saadanne Forskelligheder, at Forsikringssøgende kunde have Anledning til at tro, at der ogsaa ved selve Værdiansættelsen raadede uensartede Principper. I sig selv, erklærede Brandforsikringen, var der ingen Grund til at imødekomme Andragernes Ønske. Direktionen – hedder det i dens Svarskrivelse til Justitsministeriet – kan ikke finde,

»at der er samme Grund for, at Landbygningernes Brandforsikring, der fra Foreningens Oprettelse kun havde taget Sigte paa Landbygninger, nu udvidedes til nogen Del af Kjøbenhavns Brandforsikrings Omraade, som der var for, at Kjøbenhavns Brandforsikring i sin Tid fik Tilladelse til at forsikre Bygninger, der hører til selve Staden, og som kun af rent tilfældige og nu bortfaldne Aarsager vare udelukkede fra Kjøbenhavns Brandforsikring«. Skulde Ministeriet alligevel anse det for hensigtsmæssigt at gennemføre den ønskede Forandring, maatte det være en Forudsætning, at der i de to Selskaber tilvejebragtes fælles Regler for Assurancevurderingerne. I hvert Fald maatte Direktionen gøre det til en Betingelse for dens Tilslutning, at Landbygningernes Brandforsikring indenfor det paagældende Omraade anvendte Regler, der var i Overensstemmelse med det københavnske Selskabs.

Ved Skrivelse af 24. Maj 1893 meddelte derefter Justitsministeriet¹⁾, at det maatte »anse det for rettest, at enhver af de af Justitsministeriet godkendte Brandforsikringer indskrænker sin Virksomhed til det Omraade, til hvilket den efter sin oprindelige Virksomhedskreds er henvist«.

Denne Sag fik et lille Efterspil²⁾.

Knap et Aar efter, i 1894, ønskede Ejerne af den nybyggede Karré mellem Vester Voldgade, Studiestrædes Forlængelse og Vestre Boulevard (»Ny Rosenborg«) at faa Ejendommene forsikret i Landbygningernes Brandforsikring. Til Støtte for deres Anmodning kunde de henvise til et Kort, vedhæftet Brandforsikringens egen Vedtægt af 8. August 1885, hvoraf fremgik, at det paagældende Omraade laa udenfor Selskabets Territorium. Brandforsikringen kunde ikke benægte Forholdet — den mente dog at have »Føje« til at tro, »at man paa de Steder, hvor Møllerne den Gang laa . . . har foretaget Knæk efter Voldlinjen, uden at der er tillagt dette Forhold nogen Betydning« — men henviste til, at Kortet ikke havde været forelagt Ministeriet, heller ikke udgjorde en Del af Vedtægten og derfor heller ikke kunde være forpligtende for Selskabet. Justitsministeriet godkendte Betragtningen, men aabnede den

13. Halmtorvet (nu Raadhuspladsen) ca. 1885. Fot. af Heichelmann.

Mulighed, at Brandforsikringen frivilligt vilde give sit Samtykke til, at den paagældende Ejendom blev indtegnet i Landbygningernes Brandforsikring. Da en saadan Anmodning formentlig maatte fremkomme fra dette Selskab og for at imødekommes krævede en Generalforsamlingsbeslutning, faldt Sagen dermed bort.

Et Par andre Spørgsmaal, begge i Forbindelse med de to Selskabers territoriale Omraade, gav ligeledes Anledning til Meningsudveksling.

Landbygningernes Brandforsikring følte sig i 1897¹⁾ brøstholden over, at det selv uden videre imødekom Interessenters Ønsker om Udmeldelser, naar det var oplyst, at de var indtraadt i Kjøbenhavns Brandforsikring, medens denne vanskeliggjorde Overgangen ved at kræve Panthavernes Samtykke. Justitsministeriet erklærede sig paa Forhaand villig til at stadfæste en Vedtægtsændring, som bragte Selskabets Regler i indbyrdes Overensstemmelse. I givet Fald vilde det heller ikke rejse Modstand mod et Lovforslag, som indeholdt tvingende Bestemmelser. Da Direktionen gjorde opmærksom paa, at dens Fremgangsmaade var en Følge af Lovbud – mod en Ændring

vilde det dog ikke gøre Indvendinger — og Landbygningernes Brandforsikring frafaldt sit Ønske om en Forandring, erklærede imidlertid Justitsministeriet, at det for Tiden ikke fandt »Anledning til at foretage videre i Sagen«. Ved senere Forhandling mellem Selskaberne blev det dog aftalt, at intet af dem vilde forlange Panteattest ved Udtrædelsen.

Større Betydning fik et andet Mellemværende.

Østerbro Jernbanestation var bleven optaget i Landbygningernes Brandforsikring. Hvor den hørte hen, kunde være tvivlsomt. For at faa Spørgsmaalet løst, gjorde det københavnske Selskab i 1897 opmærksom paa Forholdet. Landbygningernes Brandforsikring svarede derefter med en Fortolkning af Grænsebestemmelserne, som Brandforsikringen ikke uden videre saa sig i Stand til at godkende¹⁾. Linjen, hedder det i Vedtægten, gaar fra Sølvtorvet »videre langs med og fortsættes i Retning af Stockholmsgade«. Naar den ikke var nøjagtigere bestemt, mente Landbygningernes Direktion, var det en Følge af, at Terrænet havde været ubebygget Glacis. Da man paa den øvrige Strækning havde fulgt Gadelinjerne, var det urimeligt paa det yderste Stykke at skære tværs gennem Bygninger og Byggegrunde. En justitsministeriel Afgørelse af 1855 (jvfr. Højesteretsdom af 2. Juni 1854) havde tilmed givet Landbygningernes Brandforsikring Ret til at forsikre Citadellets Bygninger og Karantænehuset ved Langelinje. Skulde Jernbanens Bygning være forbeholdt det københavnske Selskab, blev Forholdet urimeligt og Grænselinjen umulig. Statsbanerne havde desuden paa særlige Betingelser assureret deres samtlige københavnske Bygninger i Landbygningernes Brandforsikring og var derfor interesseret i en Ordning, som ogsaa muliggjorde Østbanegaardens Optagelse i dette Selskab. Konklusionen blev Forslaget om et Kompromis. Til Gengæld for, at Citadellet blev indlagt under Kjøbenhavns Brandforsikrings Eneomraade, skulde Grænselinjen fra Hjørnet af Stockholmsgade og Østerbrogade følge denne langs Østre Anlæg og derfra føres frem gennem Søndre Frihavnsvej til Jernbaneviadukten, ad dens Fortsættelse over Banelinjen og derfra mod Øst tværs over

14. Udsigt over Vesterbros Passage mod Halmtorvet i Slutningen af 70'erne. Fot.

Langelinje. — Kun med store Betæneligheder gik Brandforsikringen ind paa dette Forslag¹).

I og for sig fandt den det rimeligt, at Grænsen kom til at følge Kristianiagade og ikke Søndre Frihavnsvej. Paa dette Punkt vilde man dog ikke rejse Modstand, derimod mente man ikke at kunne anbefale Linjen fra Jernbaneviadukten tværs over Langelinje. Adskillige Frihavnsbygninger var allerede assureret i det københavnske Selskab. Ved Forsikringen af Pakhuse og andre Ejendomme, som laa Langelinje nærmest, var man gaaet ud fra, at de hørte til Brandforsikringens egentlige Omraade; de øvrige havde man optaget i Henhold til Vedtægtsændringen af 1889. Ogsaa af Hensyn til fremtidige Forandringer i Terrænets Benyttelse, som bl. a. kunde blive en Følge af Ændringer i Kastelets Forhold, vilde man foretrække en Grænselinje, som lagde hele Frihavnsterrænet ind under Brandforsikringen og fra Jernbaneviadukten fulgte Toldgitteret.

Ved de følgende Forhandlinger viste det sig, at Landbygningernes Brandforsikring nødigt gav Afkald paa Retten til at

tegne Forsikring i Frihavnen¹). Da tilmed Justitsministeriet henstillede at lægge Landbygningernes Forslag til Grund for den fremtidige Ordning²), fandt Københavns Brandforsikring ikke tilstrækkelig Anledning til at fastholde sit Standpunkt³). Afgørelsen faldt den saa meget lettere, som Frihavnsbygningerne allerede i det væsentlige var forsikret i Selskabet.

En kgl. Resolution af 15. Januar 1900 stadfæstede derefter en Vedtægtsændring⁴), hvorefter Grænsen for Brandforsikringens Omraade fra Stockholmsgade kom til at følge Østerbrogade og Søndre Frihavnsvej til Jernbaneviadukten, fra denne over Frihavnsbanen tværs over Langelinje mod Øst.

Fremtiden skulde stadfæste, at Brandforsikringens Indrømmelse blev uden praktisk Betydning. Som tidligere nævnt, er der — 30. September 1930 — i Frihavnen tegnet Forsikringer for 28 Millioner Kr.

TREDJE AFSNIT

VEDTÆGTSBESTEMMELSER OM
FORSIKRINGSVIRKSOMHEDEN

15. Halmtorvet med Vejerboden 1885. Amatørfotografi.

FORSIKRINGSVÆSENETS Udvikling i det sidste halve Aarhundrede har ogsaa omformet Brandassurancens Arbejdsvilkaar. For kun halvtreds Aar siden var Brandforsikring en usammensat Virksomhed, arbejdede efter faa og letforstaaelige Regler og havde det snævert begrænsede Formaal at yde Erstatning for ligefremme Brandskader. De forløbne Aartiers tekniske og økonomiske Udvikling har rejst en Række vigtige og vanskelige Spørgsmaal, hvis Løsning har gjort Brandforsikring til et stadig mere kompliceret Foretagende. Grene af Forsikringsvæsenet er bleven til en eksakt Videnskab, som er bygget op paa Statistik og finder sit Udtryk i matematiske Formler. Brandforsikringen har det bestandig givet en Særstilling, at den vel i høj Grad drager Fordel af Statistikkens Oplysninger og af Teknikens Viden, men dog har sit egentlige Grundlag i Praktikernes Sum af indsamlede Erfaringer.

I Danmark som i Udlandet har Brandforsikringsselskaberne tilvejebragt den fornødne Sikkerhed ved Opsparing af egen Formue og ved Risikoens størst mulige Spredning. Om den naturlige Grænse for den første og Vejen til den sidste har

man haft forskellige Meninger: Henlæggelse af større eller mindre Fonds, Genforsikring af Risikoen, af den hele eller af særlig farlige Grupper, Dannelsen af Koncerner og Karteller, Sammenslutninger af ensartede eller forskellige Virksomheder. De Forsikredes Interesser har man stræbt at imødekomme ved en mere eller mindre vidtgaaende Udvidelse af de erstatningspligtige Aarsager: til Eksplosion og Jordskælv etc., til deres indirekte Følger: Tab i Indtægter ved Afgang i Leje eller Standsning af Virksomhederne, først og sidst ved Udarbejdelsen af rationelle Regler for Fastsættelse af Forsikringsobjektets Værdi – Vurderingsregulativer – og den billigste og retfærdigste Udregning af Forsikringsafgifterne – ved Præmietariffer. I sidstnævnte Henseende er der tilvejebragt en Forsikringsteknik, som for Bygningernes Vedkommende tager Hensyn til deres egen og Naboejendommenes Brandfare, fastsat paa Grundlag af deres Byggemaade, Indretning og Anvendelse.

Forsikringsvæsenets voksende samfundsmæssige Betydning har medført en Skærpelse af Tilsynet fra de offentlige Myndigheders Side. Dets Interesse i Ordningen af adskillige administrative Forhold – for Brandassurancens Vedkommende i Brandvæsenet – har til Gengæld fundet Udtryk i Deltagelse i de dermed forbundne Udgifter.

Kjøbenhavns Brandforsikrings Historie i de sidst forløbne halvthundrede Aar drejer sig for en væsentlig Del om dens Stilling til disse Problemer.

Vedrørende den *egentlige Brandassurance* er der kun bleven truffet faa Bestemmelser.

For Størrelsen af den enkelte Risiko fastsatte Vedtægten et *Maksimum* paa 400.000 Kr. Allerede i 1887 var der i Direktionen Ønske om at faa Reglen saaledes affattet, at det blev Brandforsikringen muligt at overskride dette Beløb. De paagældende Interessenter vilde derved blive befriet for andet Steds at tegne den nødvendige Assurance, og Selskabet vilde det neppe paaføre farlige Forpligtelser. Dog først fra 1889

16. Indgangen til Ørstedsparken og St. Pederstrædes Mølle 1888. Fot. af Johs. Petersen.

blev det tilladt Direktionen undtagelsesvis at overskride den fastsatte Grænse¹). Som Følge af Prisstigningen under Verdenskrigen blev det i 1917 foreslaaet at bringe Maksimalbestemmelsen i rimeligt Forhold til det almindelige Priseniveau. Af Hensyn til Reassurancen ønskede Styrelsen dog stadig at kunne ansætte en særlig Præmie. I Praksis, kan det tilføjes, har man altid overtaget enhver nok saa stor Forsikring²).

I Almindelighed forsikrer Brandforsikringen altid den fuldstændige Bygning. Fra 1887 kan Direktionen undtagelsesvis tillade, at enkelte *bestemt afgrænsede Dele* indtegnes til Assurance³). Den væsentligste Virkning var, at Selskabet derved fik Hjemmel til at beholde den langt tidligere overtagne Forsikring af Runde Taarns øverste Afsnit og af Taget paa Thorvaldsens Museum.

Vigtigere var Vedtægtsændringen i 1892⁴), hvorved Brandforsikringen udvidede sin Ret til efter Selvangivelse at tegne midlertidig *Forsikring paa Bygninger under Opførelse* eller Om-

bygning. Saadan Risiko var oprindelig ikke dækket ved det gensidige Ansvar, og de forsikrede havde heller ingen Stemmeret som Interessenter. Assuranceværdien skulde svare til Værdien af de anvendte Materialer med Tillæg af Transportudgifter og Arbejds løn. Ved Brandskader godtgjordes Forskellen mellem denne og Værdien af de tilbageværende Bygninger og Materialer. Fra 1903 blev ogsaa denne Risiko inddraget under det gensidige Ansvar¹⁾. Da eventuelle Brandskader baade direkte – ved at indføre Indgreb i Formuen – og indirekte – ved Ildens Udbredelse til Naboejendomme – i sidste Instans kunde paavirke samtlige Interessenters Interesser, fandt man ingen Anledning til at opretholde en Særstilling. Dertil kom, at et forelagt – og 15. Maj 1903 vedtaget – Lovforslag om kommunale Skatter gjorde gensidige Forsikringsforeninger skattepligtige, naar de overtog Assurancer, som var holdt udenfor de gensidige Forpligtelser*).

Fra 1904 har Brandforsikringen medtaget »faste Genstande« under denne Assurance²⁾.

Ifølge Vedtægtens § 12 kunde to eller flere Bygninger, matrikuleret under et enkelt Nummer, indtegnes som ligesaa mange enkelte Forsikringer, naar de var af Grundmur, forsynet med brandfrit Tag og adskilt ved et mindst 15 Alen bredt ubebygget Areal eller ved en Brandgavl uden nogensomhelst Aabning. Kun i Bygningskomplekser, som ikke husede brandfarligt Næringsbrug, kunde Direktionen undtagelsesvis se bort fra Tilstedeværelsen af Aabninger, forsynet med dobbelte, tæt-sluttende og selvlukkende Jerndøre³⁾.

I 1902 ønskede Brandforsikringen at lempe disse Bestemmelser. Det almindelige Krav – uden Aabninger – fandt den, kunde udelades. Da Bygningsautoriteterne var tilbøjelige til uden Hensyn til Virksomheder eller Næringsbrug, som efter Brandforsikringens Tarif medførte Tillægspræmie, at tillade Forbindelse mellem flere Ejendomme paa samme eller tilstødende Matrikelnumre, besluttede man ogsaa for Assurancens

*) Jvfr. Lov ¹⁰/₄ 1922.

Vedkommende at ophæve Indskrækningen i Direktionens Myndighed, saaledes at den blev bemyndiget til at indrømme Aabninger i Brandmure. For Fremtiden skulde det ligeledes være afhængigt af Direktionens Skøn, hvilket Lukke den i de enkelte Tilfælde maatte anse for mest betryggende. Erfaringen havde godtgjort, at Jerndøre langt fra altid var de sikreste.

Mod disse Forslag fremsatte Justitsministeriet en Række Indvendinger. Først og fremmest benægtede det, at Fjernelsen af den almindelige Bestemmelse — »uden Aabninger« — vilde faa praktisk Betydning. Uanset en saadan Ændring gjaldt den københavnske Byggelov, som stadig vilde lægge Hindringer i Vejen for Anbringelse af Forbindelser. Bestemmelsen om, at Direktionen skulde være bemyndiget til at tillade Aabninger i Brandmure mellem flere Bygninger, ramte to forskellige Tilfælde, som ikke var tydeligt adskilte, baade naar de henhørte til et eller flere Matrikelnumre. I første Fald nærede man ingen Betænkeligheder ved Ændringen, med Hensyn til sidstnævnte fandtes der hverken i Vedtægten eller Klassifikations-tariffen nogen Hjemmel for, at der af brandfarligt Næringsbrug under den ene Forsikring kunde følge Tillægspræmie for Bygninger under en anden. Det blev derefter Ministeriets Konklusion, at § 12 som hidtil burde omhandle Bygninger paa samme Matrikelnummer. For at forebygge Misforstaaelser skulde man i den almindelige Regel bibeholde Vendingen »uden Aabninger«. Fandt Direktionen, at der var Grund til at tillade Aabninger, var den ifølge Vedtægtens § 51 i Stand til at fastsætte Tillægspræmie for en eller flere af de til forskellige Forsikringer hørende Bygninger paa samme Ejendom. Med Hensyn til Forsikringer paa flere Matrikelnumre blev der indført en ny Bestemmelse, som vel bibeholdt den almindelige Regel, at der af alle de paagældende Forsikringer skulde svares den Tillægspræmie, som hvilede paa den højest belagte Ejendom, men dog gjorde det muligt for Direktionen at tage Hensyn til Isolationen og efter Vurderingsmestrenes Indstilling at indrømme Nedsættelser.

Ifølge Loven af 5. Maj 1868 modtager det københavnske

17. St. Kongensmølle ved Vesterbros Passage ca. 1870. Fot. af I. F. Busch.

Brandvæsen et aarligt Bidrag, der fastsættes paa Grundlag af Ejendommenes Assurancevurderinger og for Interessenterne i Københavns og Landbygningernes Brandforsikringer udbetales af de paagældende Selskaber. Da det for Størrelsen af disse Tilskud bliver af Betydning, hvorledes Assurancebeløbet fremkommer og af Vigtighed for Forholdet mellem de forskellige Ejendele, at det fastsættes efter ensartede Regler, blev der i 1909 optaget Forhandlinger mellem Hovedstadens tre Bygningsassurancer, Københavns, Landbygningernes og Østifternes, for at fjerne Uoverensstemmelser i de Forskrifter, hvorefter den egentlige Bygningsassurance blev ansat. Resultatet blev et fælles Forslag¹⁾, hvorefter Københavns Brandforsikring for Fremtiden som særlig Forsikring skulde udskille Værdien af Hegn, Bolværker, Broer og deslige. Under et Møde i det faste Udvalg²⁾ havde Direktør Fussing fremhævet som uheldigt, »at særlige Fundamenter« blev medtaget i Assurancesummerne. I Virkeligheden skyldtes det alene

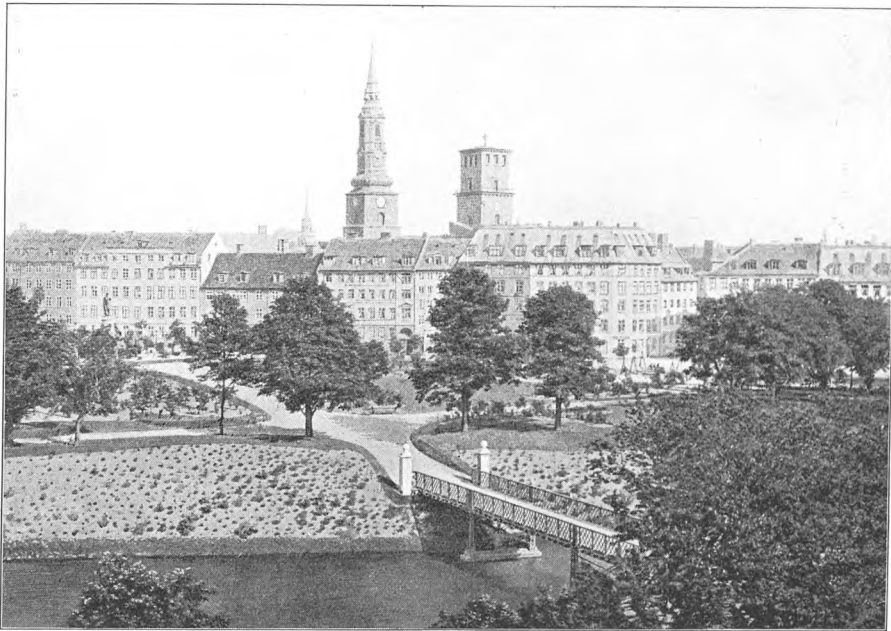
18. Dronningens Mølle ved Østerport. Fot. af J. F. Meyer.

Interessenternes Ønske om af Hensyn til Prioriteringen at opnaa den højst mulige Vurdering. I de tre Forsikringselskabers Forslag udskilte man derfor ogsaa Ekstrafundamenter – over en halv Meter – som ikke kan anses som nødvendig Tilbehør til almindelige Bygninger.

Mod dette Forslag protesterede Københavns Kommune¹⁾. Ikke alene vilde dets Gennemførelse, hævdede Magistraten, medføre en Nedsættelse af Bidraget til Brandvæsenet. Da Assurancesummerne var bestemmende for Størsteparten af Grundskatten, vilde ogsaa dennes Størrelse blive paavirket til Skade for Byens Kasse. Ifølge Lovgivningen skulde der ved Fastsættelsen af den skattepligtige Bygningsværdi medregnes alle nødvendige Bestanddele – Fundamenter af enhver Slags – og lovbestemte Indretninger – Hegn – overhovedet alt mur- og nagelfast Tilbehør, alle Indretninger og Genstande, som hører med til en fuldfærdig Bygning og ikke kan henføres til Maskiner og Inventarium eller sidestilles dermed. Hvorledes Forsikringselskaberne vilde ansætte Assuranceværdien,

var deres egen Sag. Uden positiv Lovhjemmel, alene ved en vilkaarlig Vedtægtsændring — paastod Kommunen — kunde de ikke være berettiget til at unddrage sig for at svare Brandvæsensbidrag af de nævnte Genstande. I deres Vedtægter burde derfor optages en udtrykkelig Bestemmelse om, at de vedblivende skulde medregnes ved den Fastsættelse af Assuranceværdien, som var Grundlaget saavel for Tilskudet til Brandvæsenet som for Ansættelsen for Skatter og Afgifter.

De tre Forsikringsselskaber svarede med en længere Betynkning, som i det enkelte søgte at modbevise Magistratens Lovfortolkninger¹). Saa langt fra — hævdede de — var Skatte-reglerne bindende for Fastsættelsen af Assurancesummerne, at det tvertimod var disse, som afgjorde Fastsættelsen af den skattepligtige Bygningsværdi og Størrelsen af Brandvæsensbidraget. Forsikringssummen kunde aldrig overstige det Beløb, for hvilket Bygningen kunde genopføres, og maatte selvfølgelig fastsættes uden Hensyn til Grundens Beliggenhed, Salgsværdi eller særlige Rettigheder, altsammen Forhold, som efter almindelig Sædvane blev medregnet ved Vurderinger til Auktions- og Prioritetsefterretning eller til Ejendomsskyld. Uden Hensyn til Skattebestemmelserne var »Bygningsassuranceværdien« i Tidens Løb undergaaet mange Omskiftelser. At den blev forskellig fastsat i de enkelte Selskaber, var netop Aarsagen til Forslagets Fremkomst. Skattemyndighederne, som maatte være interesseret i ensartede Regler, havde saa meget mindre Grund til Klage, som dets Gennemførelse i det lange Løb vilde blive til Kommunens Fordel. Ganske vist vilde den miste Skatteindtægt og Brandvæsensbidrag af Hegn og Bolværker, Broer og Ekstrafundamenter. For Ejendomme, forsikrede i Kjøbenhavns Brandforsikring, vilde derved fragaa et samlet Vurderingsbeløb paa lidt over 300.000 Kr. Ved Forhøjelsen af den ordinære Fundamentberegning, i Kjøbenhavns Brandforsikring fra 12 Tommer, i Landbygningernes Brandforsikring fra 9 Tommer til en halv Meter, vilde Afgangen imidlertid blive mere end dækket. For det københavnske Selskab vilde Tilvæksten beløbe sig til ca. 5 Millioner Kr., for Landbygning-

19. Ørstedsparken ca. 1880. Fot.

gernes til endnu mere. Brandvæsensbidraget vilde nok gaa noget ned. Det maatte dog anses for rimeligt og retfærdigt, at Bygningsdele, som var dækket af Jorden og derfor ikke kunde nyde nogen som helst Fordel af Brandslukningsvæsenet, ogsaa blev fritaget for at svare Tilskud til dette.

Efter denne Meningsudveksling godkendte Justitsministeriet de foreslaaede Ændringer¹⁾. Spørgsmaalet om, i hvilken Grad de maatte øve Indflydelse paa Grundskatter og Bidrag til Brandvæsenet, blev henvist til Domstolenes Afgørelse. De senere Love om kommunale Ejendomsskatter formindskede dog i høj Grad dets Betydning.

Selv om der ikke opstaar Ildebrand, paalægger Vedtægten Brandforsikringen at erstatte Skader, som fremkommer ved *Ekspllosion af Gas og ved Sprængning af Dampkedler i Andemands Ejendom*. Kun ved særlig Assurance kan Interessenterne sikre sig Erstatning for Sprængning af Dampkedler i deres egne Bygninger. Den særlige Eksplodingspræmie ud-

gjorde oprindelig 25 % af det samlede Beløb af Præmien paa de paagældende Bygninger og faste Genstande, men blev fra 1892¹⁾ afpasset efter Faren og fastsat efter en Skala varierende fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ ‰ paa hver Dampkedel. Efterhaanden fandt man denne Ansættelse for høj. Da Brandforsikringen i lang Tid – fra 1878/79–1901/02 – havde været forskaant for enhver Skade stammende fra Dampkedelekspllosion og saaledes af den samlede Forsikringssum paa ca. $9\frac{1}{2}$ Million Kr. havde oppebaaret en aarlig Indtægt paa ca. 6500 Kr. – i de sidste 10 Aar paa noget over 70.000 Kr. – blev det besluttet at gennemføre en Præmienedsættelse²⁾. Udfra den praktiske Erfaring, at Eksplosionsfaren vokser med Dampkedlernes Alder, blev Præmien for Kedler, som var under 15 Aar gamle nedsat til det halve; for Kedler, som var over 30 Aar gamle kan den til Gengæld forhøjes indtil det dobbelte.

Indtil 1907 undtoges udtrykkelig selve Dampkedlerne; fra dette Aar blev det derimod muligt ogsaa at tegne særlig Forsikring paa disse Genstande³⁾.

Den moderne Tids Elektricitetsteknik har rejst nye Spørgsmaal. Medens Brandforsikringen altid har været villig til at godtgøre Ødelæggelsen af Gasindlæg med dertil hørende Indretninger, fandt Direktionen det urigtigt at erstatte Skader paa *Dynamoer og Ledninger*, der skyldtes for høj Spænding, Kortslutninger eller for hurtig Gang⁴⁾. I og for sig var den overbevist om, at Vedtægtsbestemmelserne indeholdt tilstrækkelig Beskyttelse mod eventuelle Erstatningskrav – i Analogi med Reglerne for Forsikring mod Kedelekspllosioner – men ønskede dog at tage udtrykkelig Reservation, oprindelig ved et Cirkulære til Interessenterne, da det kom til Stykket ved en Vedtægtstilføjelse, som kunde yde Sikkerhed mod alle Fordringer.

I denne Forbindelse kan anføres et Par Enkeltilfælde, som ligeledes har været en Følge af Tidens tekniske Fremskridt.

I Februar 1901 sprængtes i Studenterforeningen et Kogekar. Af Politirapporten fremgik det, at Aarsagen var en Tilstopning i Afledningsrøret fra Komfurets Vandbeholder, som skyldtes

20. »Nørreports Gab« set fra Glaciset mod Gl. Frederiksborggade med Kulturvet ca. 1870. I Forgrunden Broen over Stadsgraven. Fot.

Stendannelser, foranlediget ved mangelfuld Rensning. Skaden blev vurderet til 1800 Kr. I lignende Tilfælde havde Brandforsikringen i foregaaende Aar ydet hel eller delvis Erstatning. Den stigende Anvendelse af disse Komfurer og Varmeapparater og deraf følgende hyppigere Erstatningskrav havde dog efterhaanden gjort Direktionen betænkelig og bevægede den nu til at forelægge Spørgsmaalet for det faste Udvalg¹). Resultatet blev, at man vilde afvise et Erstatningskrav, og kun godtgøre Skaden, som var tilføjet selve Ejendommen.

I December 1915 gik der i Vimmelskafte Ild i en Motoromnibus, hvorved Ilden anrettede Skade paa et Par Bygninger²). Brandforsikringen udbetalte Erstatning – 1455 Kr. – men mente at kunne gøre Søgemaal gældende overfor Frederiksberg Sporvejs- og Elektricitets-A/S. Da Selskabet blev frikendt

ved Hof- og Stadsretsdøm 17. Juli 1916, undlod man at ind-
anke Sagen for Højesteret, men besluttede underhaanden at
henstille til Justitsministeriet at have Sagen i Erindring ved
en Revision af Automobilloven.

Som de fleste andre inden- og udenlandske Brandforsik-
ringsselskaber har Københavns Brandforsikring oprindelig og
i lange Tider alene assureret Skaderne paa selve Forsikrings-
objekterne. Først i den sidste Menneskealder af det 19. Aar-
hundrede kom man tillige ind paa at overtage Risikoen for
Tab, som var den middelbare Følge af Brandulykker. Besid-
deren af et Hus, der mistede Husleje, Fabriksejeren, som gik
Glip af Virksomhedens Udbytte, maatte naturlig være interesse-
ret i en Ordning, der helt eller delvis raadede Bod paa disse indi-
rekte Følger af en Brand. Omvendt var det vanskeligt for For-
sikringsselskaberne at finde rationelle Midler til at bestemme
Risikoen rimelige Omfang og udelukke Mulighederne for
Misbrug. Fra adskillige Sider fremhævede man ogsaa Faren
ved at formindske de Forsikredes Interesse i at undgaa Brand.

I Reglen nøjedes man med at forsikre de eventuelle *Hus-
lejetab*.

Tilskyndet af Opfordringer fra Interessenter tog Brandfor-
sikringen Spørgsmaalet op til Afgørelse i 1895. Forskellige
Ejendomsbesiddere havde i udenlandske Selskaber assureret
deres eventuelle Huslejetab og fandt det uheldigt at have
Brandforsikringskontrakter med forskellige Selskaber. Styrel-
sen godkendte deres Betragtning, indhentedø Oplysninger i
Ind- og Udland¹⁾ og søgte at tilvejebringe Grundlag for en
Vurdering af denne særlige Risiko. »Hamburger Feuerkasse«
havde tilladt at forhøje den almindelige Bygningsassurance med
10 % — som en Slags Godtgørelse for alle indirekte Tab, Drifts-
og Rentetab, Svingninger i Byggepriser o. lign. — medens andre,
som »Hamburg-Bremer Feuer Versicherungs-Gesellschaft«
havde tegnet udenlandske Forsikringer for egentlige Husleje-
tab. I Reglen havde man fundet det betænkeligt at udstrække
Assurancen til industrielle Etablissementer og derfor udeluk-
kende holdt sig til Beboelsesbygninger, Butiker og Lagre. En-

21. Gl. Frederiksborggade set fra Kulturtorvet i Slutn. af 70'erne. Fot.

kelte Steder havde man sikret sig ved overfor Fabriksrisikoen at indskrænke Forsikringssummerne til 5% af Bygningsværdien. Anstillede Beregninger bekræftede udenlandske Erfaringer, at man kunde ansætte det eventuelle Tab ved en Huslejeforsikring til lidt under en Femtedel af Erstatningerne for selve Bygningskaderne¹). Ved 151 københavnske Brandskader i Femaaret 1890–95 paa Bygninger vurderet til 15.349.550 Kr. udgjorde Tabene 512.844 Kr. Den aarlige Leje i de paagæl-

dende Bygninger havde været 1.542.352 Kr. og Lejetabet ca. 91.750 Kr. Ejendommene paa Østergades ene Side var forsikret for 1.749.000 Kr. — med en Leje paa 460.000 — paa den anden Side for 3.753.900 Kr. — med 648.500 Kr. i Leje. I 1885 havde man anslaaet Lejeværdien for hele Brandforsikringens Omraade til ca. 20 Mill. Kr., Friboliger og Lejligheder med modereret Husleje ikke medregnet¹). 10 Aar senere kom man til en Lejesum paa 27 Mill. Kr. Beboelsesejendommene, ansat til 209 Mill. Kr. Værdi, gav et Udbytte paa 21,9 Mill., Fabriks-ejendomme, vurderet til 54 Mill., bragte en Lejeindtægt paa 5,1 Mill. Kr.

15. December 1896 godkendte en kongelig Resolution en Række Vedtægtsbestemmelser, som fastsatte de nærmere Regler for Huslejeforsikring²).

Kjøbenhavns Brandforsikring gik snarest noget videre end de fleste udenlandske Selskaber. Ifølge særlig Forsikring erstatte den ikke alene Huslejetab i Beboelsesejendomme, men ogsaa i Fabriksbygninger. Bestod der for de sidste et virkeligt Lejeforhold, gik man ud fra, at en forsigtig Administration vil være i Stand til at afbøde uheldige Virkninger. Forsikringssummen fastsættes ifølge Selvangivelse for udlejede Beboelses- og Butikslokaler. Lejeværdien af Lokaler, som benyttes af Ejeren, skal derimod i et Omfang, som Direktionen forlanger, opføres særskilt og eventuelt fastsættes af Brandforsikringens egne Vurderingsmestre. I hvert Fald skal dette ske, om det efter Brand eller Eksplosion vil, volde Vanskeligheder at faa den oplyst. Som Regel svarer Assurancesummen til et Aars Lejeindtægt. Ved særlig store Ejendomme, hvis Genopførelse eller Istandsættelse maa antages at kræve længere Tid, tillader man dog Forsikring af indtil 2 Aars Indtægt. Ved Brand erstattes alene Tabet af virkeligt udlejede Lokaler i den Tid, som Vurderingsmestrene anser for nødvendig til Istandsættelsen, eventuelt indtil den nærmeste Flyttedag. Præmien skulde i Almindelighed beregnes efter den samme Sats, som var gældende for den paagældende Bygningsassurance, ordinært $1\frac{0}{100}$, hvortil kunde komme Tillægspræmie for brand-

22. Udsigt fra Østre Glacis (Østre Anlæg) mod Østervoldgade, Rosenborg og Observatoriet ca. 1880. Fot. af Carl Petersen.

farlige Bygninger, eventuelt en Forhøjelse paa 25 eller 50 % for Forsikringer paa over henholdsvis 24.000 og 32.000 Kr.

Trods Konkurrence var der i Marts 1898 bleven tegnet ca. 1000 Huslejeforsikringer med en Risiko paa ca. 6 $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Da Skaderne havde været ubetydelige, fandt man det derfor forsvarligt at nedsætte de almindelige Præmier, i alt Fald for enkelte Ejendomme at indrømme billigere Vilkaar¹⁾. Foreløbig blev man staaende ved denne Indrømmelse. Først ved Justitsministeriets Resolution af 6. Januar 1903²⁾ blev den ordinære Huslejepræmie for 10 Aar gamle Forsikringer nedsat til $\frac{1}{3}$ ‰ og 1906³⁾ bestemt til $\frac{1}{2}$ ‰, for alle 5 Aar gamle Forsikringer foreløbig nedsat til $\frac{1}{5}$ ‰. Fra 11. December 1918⁴⁾ har Direktionen Bemyndigelse til at tilstaa præmiefri Huslejeforsikring til Besiddere af Beboelsesejendomme, som har erlagt eller erlægger den almindelige ophørende Bygningspræmie paa 1 ‰.

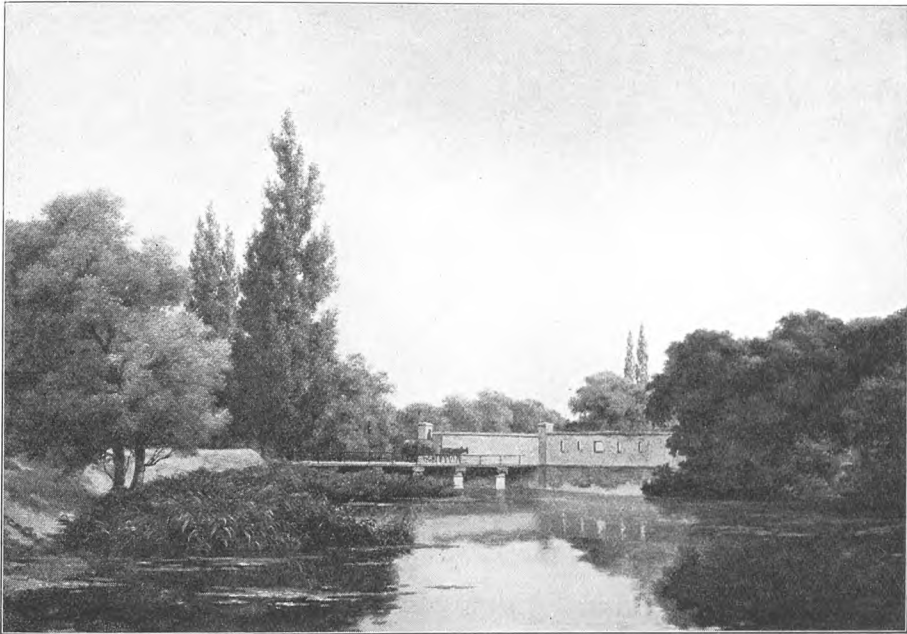
1. Oktober 1930 er der tegnet 944 Huslejeforsikringer til et samlet Beløb paa 10.189.200 Kr.

Et Par Spørgsmaal, som gav Anledning til vidtløftige Forhandlinger, har haft større principiel end praktisk Betydning.

Ifølge Vedtægten af 1885 ydede Brandforsikringen ingen Godtgørelse for Skader, som skyldtes *Sprængninger ved Krudt, Skydebomuld, Dynamit og lignende Stoffer*. Kun for saa vidt der opstod Brand, indtraadte Erstatningspligten.

Allerede paa Generalforsamlingen i 1886 blev der klaget over denne Undtagelse. Direktionen lovede at tage Sagen under Overvejelse, men nærede paa Forhaand Betænkeligheder ved en Forandring. Først da Grundejerforeningen i 1892 genoptog Spørgsmaalet¹⁾ og saaledes viste, at det havde Interesse for større Kredse, blev det underkastet en nøjere Undersøgelse. Indenfor Direktionen var man stadig ængstelig²⁾. Direktør Kayser fandt, at Interessenterne med samme Begrundelse kunde lade Brandforsikringen erstatte Stormskader, Professor Westergaard, at Grundejerne kunde indbyrdes garantere hverandres Tab. Alene Højesteretsassessor Rimestad var mere tilbøjelig til at gaa med til Udvidelsen af Brandforsikringens Erstatningspligt. Da hverken Stat eller Kommune vilde godtgøre slige Skader, som f. Eks. skyldtes anarkistiske eller revolutionære Bevægelser, var Husejerne henvist til at tegne en Forsikring. Ganske naturligt vendte de sig derfor til deres Brandforsikring. Imidlertid, erklærede han, maatte det være en Forudsætning, at Risikoen blev dækket ved Reassurance, og — da Faren var ens for alle — at der blandt Husejerne var et saa almindeligt Ønske, at eventuelle Bestemmelser kunde blive fælles for samtlige Interessenter.

Medens Landbygningernes Brandforsikring — som havde modtaget den samme Henvendelse — ikke fandt nogen Anledning til at træffe særlige Foranstaltninger³⁾, blev det afgørende for Kjøbenhavns Brandforsikring, at engelske Reassurance-selskaber for en forholdsvis lav Præmie erklærede sig villige til at dække den forøgede Risiko⁴⁾. Da man samtidig opgav Tanken om at ligestille alle Interessenter og alene vilde give Husejerne Adgang til fakultativt — i Lighed med Forsikringen for Dampkedelekspllosion — at tegne den paagældende Assurance, bortfaldt ogsaa Hensynet til de mange Interessenter, for hvem Spørgsmaalet var uden Interesse.

23. Østerbros Ravelin. Maleri af A. Schovelin 1875.

Brandforsikringens forskellige Myndigheder, det faste Udvalg¹⁾ og Generalforsamlingen²⁾, gav derefter deres Tilslutning. Ved kgl. Resolution d. 28. December 1892³⁾ blev Brandforsikringen i Stand til for Fremtiden at tegne »særlig Forsikring for sine Interessenter mod den Skade, der udenfor Tilfælde af Krigsoperationer bevirkes ved Sprængning af Krudt, Skydebomuld, Dynamit og desl., selv om der ikke deraf opstaar Ildebrand«. Det blev dog en statutmæssig Betingelse, at Selskabet var i Stand til i passende Forhold at dække sig ved Reassurance; med et Aars Varsel skulde det ogsaa kunne opsigte denne særlige Forsikring.

Præmien blev fastsat til $\frac{1}{4} \text{ ‰}$.⁴⁾

Som man havde ventet, viste det sig hurtigt, at meget faa Interessenter benyttede Adgangen til at tegne Forsikring mod Sprængningsskader. 30. September 1895 udgjorde Risikoen 82.800 Kr. Kun to Interessenter, oplyste Direktionen Aaret efter, havde tegnet den paagældende Forsikring.

Under disse Forhold blev Spørgsmaalet Genstand for nye

Overvejelser. Den ringe Tilslutning vidnede paa den ene Side om, at Husejerne ikke nærrede Frygt for »Dynamitskaderne«. Paa den anden Side fremkom der fra Grundejerforeningen og fra Medlemmer af Repræsentantskabet stadige Henvendelser, som viste, at i hvert Fald nogle Interessenter — dog kun for en billig Pris — nærrede Ønske om at sikre sig. Under Direktionens Drøftelser meldte der sig adskillige Muligheder¹⁾. Først og fremmest var det en nærliggende Tanke ved en Præmiedsættelse — i Paris forsikrede man Dynamitskader mod en Præmie paa $\frac{1}{10} \text{ ‰}$ — at opnaa større Tilslutning. For samtlige Interessenter vilde man endogsaa kunne komme ned paa $\frac{1}{20} \text{ ‰}$. Gjorde man Dynamitforsikringen obligatorisk, blev man i Stand til at opspare et særligt Fond. Til at begynde med var Direktionen tilbøjelig til uden videre at lade Selskabet indbefatte disse Skader under dets almindelige Risiko; efterhaanden foretrak den at fordele Tabene direkte paa samtlige Interessenter. Da Reassurandørerne sikkert vilde betragte eventuelle Skader som dem uvedkommende, vilde Brandforsikringen i første Fald komme til at bære hele Risikoen. Saafremt Erstatningen ikke kunde dækkes af Aarsindtægten, burde det overskydende fortrinsvis udredes af Ekstrafonden, som derefter skulde holdes skadesløs ved en halvaarlig Repartition paa ikke over $\frac{1}{2} \text{ ‰}$. Ingen Enkeltrisiko burde overstige 400.000 Kr.

I Virkeligheden var Direktionen endnu ikke kommet til Klarhed over sit Standpunkt.

Følgen blev en Række Svingninger.

Paa et Møde i det faste Udvalg d. 26. August 1896²⁾ var den mest tilbøjelig til at foreslaa, at Dynamitforsikringen uden særlig Præmie skulde optages som en Del af Selskabets Risiko. For saa vidt Skaderne ikke kunde afholdes af Aarets Indtægter, burde de paalignes Interessenterne. Udvalgets Flertal begyndte med at godkende denne Løsning. Enkelte Medlemmer ansaa det dog for uheldigt, at Brandforsikringen overhovedet havde optaget Dynamitforsikringen og foretrak at ophæve de gældende Bestemmelser. Da stadig flere Medlemmer — og efter-

24. Østerbrogade 1865. Fot.

haanden ogsaa Direktionen – hældede mod dette Standpunkt, blev Resultatet, at først det faste Udvalg¹⁾ og derefter Repræsentantskabet²⁾ vedtog paa denne Maade at overhugge Knuden.

Spørgsmaalet holdt sig desuagtet paa Dagsordenen³⁾.

Fra Interessenternes Side blev der gentagne Gange udtalt Ønske om, at Dynamitskaderne skulde erstattes uden særlig Præmie. Direktionen begyndte med at fastholde, at man af Hensyn til Konkurrencen med andre Selskaber maatte foretrække en Paaligning af større Erstatningsbeløb. Langt om længe gav den efter for Presset. Til Gengæld gjorde man Skridtet fuldtud⁴⁾. Som det var Tilfældet i den hamburgske Brandkasse, foreslog man Dynamitskader uden særlig Præmie medoptaget i Brandforsikringens Risiko. Man vidste paa Forhaand, at man foreløbig ikke kunde genforsikre denne Risiko. Det samme gjaldt imidlertid Kedelekspløsningsrisikoen, som ikke svarede Tillægspræmie. Da der antagelig ingen Anledning var til at nære Frygt for større Skader, behøvede man ikke engang at begrænse Risikoen til de 400.000 Kr. Kun maatte det – i Overensstemmelse med Brandforsikringens al-

mindelige Regler — være en Forudsætning, at Sprængningerne ikke var en umiddelbar Følge af Krigsoperationer.

Ved kgl. Resolution af 7. Januar 1899 blev Vedtægtsændringen stadfæstet¹⁾. Erfaringen har ikke modbevist Rigtigheden af de Betragtninger, som var de bestemmende.

Ogsaa til Spørgsmaalet om *Jordskælvsskader* har Brandforsikringen maattet tage Stilling.

I 1906 satte St. Francisco-Katastrofen de forskellige store Genforsikringsselskaber i Bevægelse. Ikke alene denne Ulykke — fandt et Par af Brandforsikringens tyske Reassurandører — manede til Forsigtighed.

Ogsaa fra andre Dele af Jorden, og ikke blot fra de egentlige Jordskælvsomraader, indløb der Meddelelse om stadig hyppigere Jordrystelser. Selv saa fjerne Begivenheder som Basels Ødelæggelse i 1356 og Lissabons i 1755 maatte tjene til Begrundelse for, at »eine die Versicherungs-Gesellschaft unbedingst schützende Klausul zur allgemeinen Einführung kommt«.

Da Spørgsmaalet forelaa, havde Kjøbenhavns Brandforsikring allerede truffet sin Bestemmelse. I og for sig — erklærede man²⁾ — var det ved at blive almindelig Retsregel, at slige Katastrofer, relativt sjeldne, men til Gengæld af vidtrækkende Virkninger, ikke uden særlig Hjemmel i den enkelte Kontrakt kunde anses for medindbefattet under Forsikringen. Da man dog ikke kunde anse denne Opfattelse for fuldt anerkendt, foretrak Direktionen — ved en Vedtægtsændring d. 26. Juli³⁾ 1907 — udtrykkelig at undtage Følgerne af Jordskælv og Krig, naar det efter samtlige Omstændigheder maatte antages, at Branden eller Sprængningen var det umiddelbare Resultat af, d. v. s. fandt Sted samtidig med eller straks efter disse Begivenheder. Beviset for, at dette ikke var Tilfældet, havde Brandforsikringen oprindeligt villet paalægge de Skadelidte⁴⁾. Justitsministeriet nærede imidlertid Betænkeligheder ved en saadan Bestemmelse og gennemførte dens Udeladelse⁵⁾.

En fælles international Afgørelse af Spørgsmaalet, hvorom der blev ført Forhandlinger med Udlandets større Brandfor-

25. Strandpromenaden. Tegning af Chr. Zacho 1882.

sikringselskaber — fra dansk Side gennem Tarifforeningen — har hidtil ikke ført til noget Resultat¹⁾.

For almindelige Bygningsforsikringer fastsatte Vedtægten af 1885 en ordinær *Præmie* paa 1‰ , som skulde svares uafbrudt i 33 Aar. Ved Udløbet af denne Aarrække blev Assurancens præmiefri.

Gunstige Skadeforhold, Genforsikringen og Brandforsikringens voksende Formue har bevirket, at denne Bestemmelse har kunnet opretholdes i de forløbne 45 Aar. Kun foranledigede Tidens Pengerigelighed og den deraf følgende lavere Rentefod, at Præmietiden i 1889²⁾ for nye Forsikringsbeløb — for Assurance af nye Ejendomme og for Forhøjelser i ældre Forsikringssummer — blev forlænget til $37\frac{1}{2}$ Aar. Med en Rentefod paa $3\frac{1}{2}\text{‰}$ — regnede man — vilde der forløbe et saa langt Tidsrum, inden de aarlige henlagte $\frac{5}{8}$ p. m. vilde udgøre et saa stort Beløb, at Renten svarede til 1 p. m. af Forsik-

ringssummen. Da man stadig ventede at kunne opnaa mindst 4 $\frac{0}{0}$'s Udbytte af Størsteparten af Formuen, fandt man det ikke nødvendigt at gøre Forlængelsen gældende for tidligere tegnede Forsikringssummer, som allerede var paa Vej til at opnaa Præmiefrihed.

Et andet Spørgsmaal dukkede op, da forskellige Interessenter ytrede Misfornøjelse med det hele System. Fremfor den højere tidsbegrænsede Præmie med derpaa følgende Præmiefrihed, foretrak de en lavere, men stedsevarende Afgift. En øjeblikkelig mindre Besparelse, fandt de, var at foretrække for den større, som rimeligvis først kom deres Efterfølgere til Gode. Direktionens Medlemmer var overbevist om, at det store Flertal af Husejerne foretrak den gældende Ordning, men tillagde dog Kravet om en Ændring saa stor Berettigelse, at de besluttede at imødekomme det. Fra 1892¹⁾ har nye Interessenter kunnet træffe Valget mellem en ophørende 1 p. m. Præmie og en stedsevarende $\frac{3}{4}$ p. m. Med 3 Maaneders Varsel staar det til enhver Tid en Husejer frit at forlange Præmien forandret fra ophørende til vedvarende eller omvendt. Ønsker paa den anden Side Interessenter under eet at afvikle deres Ejendommens samlede Præmieforpligtelser, kan de — fra 1907²⁾ — indbetale en Kapital saa stor som Værdien af de fremtidig skyldige Præmier, beregnet med $1\frac{3}{4}$ $\frac{0}{0}$'s halvaarlige Rente.

I 1917 besluttede man en delvis Præmienedsættelse³⁾. Da en Forandring i den tidsbegrænsede Afgift vilde forrykke hele Systemet, Henlæggelserne til de forskellige Fonds etc., blev alene den vedvarende ordinære Præmie — som var lidt højere end Grundpræmien, der svares af almindelige københavnske Beboelsesbygninger — nedsat med $\frac{1}{20}$ p. m. til $\frac{7}{10}$ p. m.

For Forsikringen af Maskiner og faste Genstande var der ved Vedtægten af 1885 bleven fastsat en særlig *Inventariepræmie*. Ifølge Klassifikationstariffen af 1886 udgjorde den 2 p. m. i Bygningerne, som ikke svarede Tillægspræmie. Erfaringen viste i Tidens Løb, at denne Afgift var for høj⁴⁾. Navnlig for Ejendomme, som udelukkende tjente til Beboelse, vilde Interessenterne andetsteds kunne opnaa gunstigere Vilkaar. Fra

26. Den gamle Husarkaserne i Grønningen 1895. Fot. af Peter L. Petersen.

11. December 1904¹⁾) blev Præmien derfor nedsat til 1 p. m. Kun for Bygninger med udstrakte Butikslokaler, Pakhuse og lign. fastholdt man den gamle Sats. Ligesom det er Tilfældet med den almindelige Bygningspræmie, er det – fra 1907²⁾) – muliggjort Interessenterne en Gang for alle at kapitalisere og afløse Inventariepræmien med en Indbetaling paa 25 Gange det aarlige Beløb. Endelig kan tilføjes, at man i 1918 har udvidet den Kreds af faste Genstande, for hvilke Inventariepræmien udgør 1 p. m.³⁾.

Under de store Brydninger – i Tiden mellem 1868 og 1885 – da Brandforsikringen blev omdannet til et moderne Forsikringsselskab, havde Striden for en stor Del drejet sig om Indførelsen af en *Tarif*, som gjorde Afgifterne afhængige af Forsikringsobjekternes større eller mindre Brandfarlighed. Trods Modstand fra Tilhængerne af den bestaaende Ordning var Resultatet bleven en Sejr for Reformtilhængerne. Med Rette havde de hævdet, at under den ved Loven af 1868

27. Toldboden i 1860'erne. Fot. af Tillge.

indførte forholdsvis fri Konkurrence vilde en Fastholden af den ensartede Præmie medføre, at Selskabet overfor de konkurrerende Selskabers Angreb mistede de gode Forsikringer og beholdt de farligere Risikoer.

Ved Bekendtgørelsen af 18. Juni 1870 blev det fastslaaet, at Brandforsikringen var berettiget til af særlig store Risikoer og mere brandfarlige Bygninger at opkræve en Tillægspræmie. Ved samtidigt Regulativ af 11. April 1871 blev Bygninger, som benyttedes til Fabriksdrift eller større Næringsbrug, inddelt i 5 Klasser og paalagt en Tillægspræmie varierende fra $\frac{1}{2}$ p. m. til 10 p. m. For særlig store Ejendomme fastsattes en yderligere Afgift paa en kvart eller en halv Gang Beløbet af denne Præmie. I Forbindelse med Forhandlingerne om den nye Vedtægt – stadfæstet d. 8. August 1885 – kom Præmiesystemet under fornyet Overvejelse. En udførligere Tarif – af 2. Juni 1886 – indførte 6 Klasser, men fastholdt Tillægspræmien fra $\frac{1}{2}$ til 10 ‰. I Fordelingen mellem de forskellige Klasser var der store Forandringer.

28. Amaliegade med Almindelig Hospital ca. 1850. Akvarel af H. G. F. Holm.

Under Forhandlingerne havde navnlig Brygger J. C. Jacobsen gjort gældende¹⁾, at Tariffen lod for vidt et Spillerum for Direktionens Skøn og gav den for stor en Magt til at forhøje og nedsætte Præmierne. I Virkeligheden blev det til Interessenternes Fordel²⁾. Samtidig med Gennemførelsen forsøgte man at paapege Forandringer i Bygningerne, som kunde forbedre Isolationsforholdene. I adskillige Tilfælde tilraadede man Husejerne at tilmure Døre i Gavle eller forsyne dem med tætsluttende, selvlukkende Døre etc. Det paaførte Ejendomsbesidderne en øjeblikkelig Udgift, men gjorde det muligt for Brandforsikringens Ledelse at benytte sin Myndighed til at nedsætte Præmien.

I de siden 1886 forløbne 45 Aar har Præmietariffen været en bestandig Genstand for Styrelsens Overvejelser og Beslutninger. Industriens Udvikling har rejst nye Problemer, som har krævet deres Løsning; praktiske Erfaringer i Ind- og Udland har talt til Fordel for andre Forandringer.

Fra Brandforsikringens første Dage havde det været et faststaaende Princip, at Afgifterne fastsattes uden Hensyn til Ejendommens Byggemaade og Beliggenhed. Om en Bygning var af Grundmur eller Bindingsværk, laa isoleret eller i et tæt bebygget Kvarter, stødte op til en Fabrik eller til et ubeboet Pakhus, medførte ikke nogen Forandring i Præmieansættelsen. I Hovedsagen er dette Princip blevet bibeholdt.

Et enkelt Tilfælde, Anbringelsen af et Vindu, fremkaldte en Drøftelse indenfor Direktionen, som berørte Problemet. Dens Medlemmer var enige om, at Vedtægten ikke hjemlede nogen Ret til at benytte en Forandring, som var tilladt af Bygningsvæsenet, til at kræve forhøjede Afgifter af en Naboejendom. Medens Flertallet var til Sinds at slaa sig til Ro med denne Afgørelse, fremhævede Prof. Westergaard, at Tarifsystemets Indførelse gjorde det til »en ulogisk Fortidsrest«, at hver enkelt Ejendom blev tariferet alene ud fra dens egne Forhold. I Virkeligheden hører Bestemmelsen hjemme »i den gode gamle Tid«, da alle Interesser betragtedes som lige, og den ene Borger skulde betale for den anden. Nogen principiel Ændring er dog aldrig bleven fastsat.

Paa et enkelt Punkt har man brudt med det gældende Princip ikke at tage Hensyn til Ejendommenes Byggemaade. Af Brandforsikringens territoriale Udvidelse tog man Anledning til at fastsætte en almindelig Præmieforhøjelse for Bygninger med Tag af Spaan eller Træ, Straa eller Rør¹). Rummer de ingen brandfarlig Virksomhed, skal de svare 2. eller 3. Klasses Tillægspræmie; er de i Forvejen belagt med Tillægsafgift, medfører Træ- og Spaantag en Forhøjelse paa 50%, Straatag en Forøgelse paa 100%, til mindst 4‰.

Vedtægten af 1885 stiller Krav om en femaarig Revision af Tarifbestemmelserne. I Virkeligheden er de blevet ændret adskillig hyppigere, i 1892, 1896, 1901, 1903, 1904, 1907, 1910, 1915, 1917 og 1926. Selvfølgelig ligger det uden for denne Fremstillings Ramme at gøre Rede for de mangfoldige Forandringer, endsiges for de ofte indviklede Forhandlinger, som er gaaet forud. Kun nogle ganske enkelte Træk skal her

29. St. Annæ Plads ca. 1870. Fot. af Budtz-Müller.

anføres. Indirekte giver de et Billede af Tidens tekniske Udvikling.

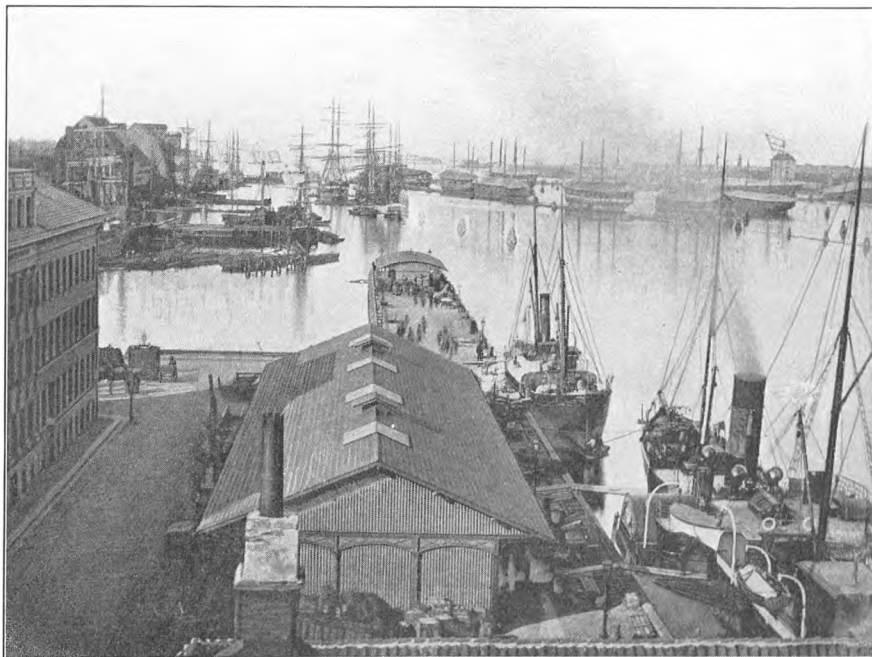
Større Betydning har Forandringerne i 1892, som var Resultatet af de mangfoldige Erfaringer i Tarifsystemets første Aar¹).

I Almindelighed var det ikke Hensigten at skaffe Brandforsikringen forøgede Indtægter²). Først og fremmest var det Synspunktet at opnaa større Retfærdighed og samtidig opmuntre Husejerne til at træffe Foranstaltninger, som kunde formindske Brandfaren. Den væsentligste Forhøjelse ramte Teatre og Træarbejdsværksteder og var for sidstnævntes Ved-

kommende Resultatet af en Statistik over Brandskaderne i Tiden 1872–85, som viste, at Tabet for denne Gruppe havde udgjort 1,2⁰/₁₀₀ for Bygningerne, 2,9⁰/₁₀₀ for deres Maskiner og faste Genstande; for den samlede Klasse havde Tabet været henholdsvis 0,7⁰/₁₀₀ og 0,9⁰/₁₀₀. For Teatre voksede Præmien fra 3 til 10⁰/₁₀₀, for Guttaperka- og Kautschukfabrikker — hvoraf ingen i Øjeblikket var forsikret — fra 1 og 1¹/₂⁰/₁₀₀ til 3⁰/₁₀₀. For Snedkerværkstederne vilde den samlede Indtægtsforøgelse udgøre ca. 8000 Kr., for Teatrene ca. 3000 Kr.

Direktionens Tarifforslag vakte adskillig Modstand hos Interessenterne og en Del af deres Repræsentanter i det faste Udvalg¹). I Almindelighed var det Betragtningen, at Selskabets Status var saa tilfredsstillende og i stadig Bedring — ikke mindst siden Brandvæsenets Omordning i 1860'erne — at man burde lade Husejerne i Fred. Snarest var der Anledning til at nedsætte Præmierne. Af Hensyn til Handelslivet var det særlig betænkeligt at forhøje Afgifterne for Varehuse. I det hele og store burde man fastholde det gældende System og alene optage Næringsbrug, som for Tiden ikke fandtes inden for Brandforsikringens Omraade, men muligvis vilde blive oprettede. Mod Direktionens Vilje forkastede Generalforsamlingen de foreslaaede Regler for Oplag af brandfarlige Stoffer.

Allerede 1886 var det blevet fastsat, at en Bygning, i hvilken der dreves flere brandfarlige Næringsbrug, skal klassificeres efter det, der tilhører den højeste Klasse. Ved den nye Tarif tilføjedes en Bestemmelse, som gjorde det muligt at forhøje Tillægspræmien til den paafølgende Klasse, i særlige Tilfælde endog med 50⁰/₁₀₀. Desuden har begge Tariffer taget Hensyn til Maksimumsbestemmelserne. Ifølge den ældste skulde der i Bygninger vurderet for mellem 240.000 og 320.000 Kr., som husede brandfarligt Næringsbrug, erlægges en Forhøjelse paa 25⁰/₁₀₀ af det samlede Præmiebeløb. Paa en Vurderingssum mellem 320.000 og 400.000 Kr. var Tillæget 50⁰/₁₀₀. Ved Tarifen af 1892 opnaaede Direktionen, at Maksimalpræmien ikke skulde betales af den samlede Ejendom, men kun af den Del, saavel af Bygningen som af faste Genstande, der var be-

30. Kvæsthusbroen ca. 1871. Fot. af Tillge.

lagt med Tillægspræmie. For 1. til 3. Klasse skulde der betales henholdsvis 10 og 20 $\frac{0}{0}$, for 4. til 6. Klasse 25 $\frac{0}{0}$ og 50 $\frac{0}{0}$. Direktionens Ønske, at Procenttillægget alene skulde ramme de Summer, hvormed Forsikringsbeløbet oversteg de fastsatte Maksima, blev derimod ikke imødekommet.

For Forsikringen af Maskiner og faste Genstande, som svarede en særlig Inventariepræmie, blev der ligeledes fastsat mere rationelle Regler. De gældende Bestemmelser, i Almindelighed $\frac{1}{2} \frac{0}{0}$, i brandfarlige Bygninger $\frac{3}{4} \frac{0}{0}$, var af Direktionen bleven benyttet til at afkræve Maskiner og faste Genstande i Bygninger hørende til 1. og 2. Klasse $\frac{1}{3} \frac{0}{0}$, i 3. til 5. Klasse $\frac{3}{4} \frac{0}{0}$. Da man fandt det urimeligt, at Inventariepræmien i 5. Klasse blev mindre end Bygningspræmien, i 4. derimod dobbelt saa stor og i 3. tre Gange saa stor, blev der tilføjet Bestemmelser, hvorved Afgiften i Bygninger med brandfarligt Næringsbrug blev fastsat til 2 $\frac{0}{00}$ mere end paagældende Ejendommens Tillægspræmie for selve Bygningerne.

Direktionen beklagede stærkt, at Generalforsamlingen havde nedstemt de foreslaaede Regler for Klassifikationen af Ejendomme, hvori der fandtes Oplag af brandfarlige Stoffer¹⁾). Saa-vel for Selskabet som for Interessenterne, fandt den, var det uheldigt, at de gældende Bestemmelser hverken gav udtømmende Underretning om, hvilke Stoffer der dækkedes ved denne Betegnelse eller fastsatte, hvad der skulde forstaas ved »Oplag«. Da de ældre Tarifregler havde en Form, som uden Forklaring gjorde dem uanvendelige og efter deres Ordlyd uforholdsmæssig strenge, ønskede Direktionen at faa udsendt et Cirkulære, som i nogen Grad kunde raade Bod paa disse Mangler. I det faste Udvalg mødte den afgjort Modstand. Fra forskellig Side blev det indvendt, at Udsendelsen af den foreslaaede Meddelelse vilde blive opfattet som et Forsøg paa at gøre Generalforsamlingsbeslutningen illusorisk og vække Interessenternes Misfornøjelse. De foreslaaede Bestemmelser om »Oplag« fandt man desuden for strenge.

Tarifændringerne 1901 var i Hovedsagen en Følge af Tidens tekniske Udvikling²⁾). Nye Belysningsmetoder, Acetylen- og Luftgasværker blev anset for saa brand- og eksplosionsfarlige, at Direktionen ønskede dem optaget i en særlig 7. Klasse og paalagt en Tillægsafgift paa 15 $\frac{0}{100}$. Almindelige Gasværker fik til Gengæld en Nedsættelse fra 3 til 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$. Elektriske Centralstationer blev optaget i 2. Klasse, til hvilken Direktionen ogsaa kunde henføre store Forretningsbygninger i Byens centrale Kvarterer, som frembød særlig Risiko. Traf Ejerne Foranstaltninger, som formindskede Faren, havde Direktionen Hjemmel til at nedsætte Tillægspræmien eller lade den bortfalde. Var der anbragt Elevatorer og andre Forbindelser mellem Etagerne, som forøgede Brandfaren, blev den i Stand til at forhøje den.

I 1915 stod man paany overfor Spørgsmaalet om en almindelig Revision af Brandforsikringens Klassifikationstarif³⁾). Da omhyggelige Undersøgelser viste, at der var Grund til at foretage en lang Række Forandringer, optage nye Virksomheder og omflytte ældre, foretrak man at faa tilvejebragt en

31. Nyhavn ca. 1865. Fot. af Budtz-Müller.

ny og fuldstændig Tarif. Saa lidt som det havde været Tilfældet ved de tidligere Ændringer, ønskede man at skaffe Brandforsikringen forøgede Indtægter. Først og fremmest var det Bestræbelsen at finde en Takst, som stod i rimeligt Forhold til Risikoen, hverken var saa høj, at Interessenterne kunde føle sig brøstholdne og fristede til at søge Optagelse i andre Forsikringsselskaber, eller saa lav eller lavere end andre Assurancevirksomheders, at Ejerne af farlige andetsteds forsikrede Bygninger kunde finde deres Regning ved at søge ind i Kjøbenhavns Brandforsikring. Resultatet blev en ny Klassifikationstarif af 29. December 1915.

Interessenterne har undertiden ytret Misfornøjelse med de hyppige Forandringer i Tariffen. Brandforsikringens Ledelse har dog altid været i Stand til at bryde Brodden af disse

32. Kongens Nytorv med Hotel d'Angleterre ca. 1870. Fot. af Harboe.

Stemninger. Allerede i Tariffen af 1886 var det muliggjort Direktionen – evt. i Forbindelse med det faste Udvalg – at tage Hensyn til de særlige Omstændigheder, som kunde gøre det rimeligt og forsvarligt at nedsætte Tillægspræmierne eller endog helt at fritage for dem. Naar de paagældende Næringsbrug frembød en væsentlig mindre Brandfare end andre Virksomheder af samme Klasse, eller var af saa ringe Omfang, at de ikke kunde antages at medføre samme Risiko, fik Direktionen Bemyndigelse til at overføre Ejendommene til en anden Klasse eller forsikre dem for den almindelige Bygningspræmie. I 1892 fik den en tilsvarende Adkomst til, naar Faren var væsentlig større, f. Eks. ved Anvendelse af særlig omfattende Dampkraft, eller Indretningen mindre betryggende, at fastsætte en Forhøjelse. Disse Bestemmelser, som ogsaa er blevet optaget i Tariffen af 1915, har til enhver Tid gjort det muligt for Brandforsikringens Styrelse at lempe Kravene og i Almindelighed kun bringe de forhøjede Satser til Anvendelse overfor nye daarlige Risikoer, samt i ganske enkelte Tilfælde, hvor Forholdene maatte tale derfor.

33. Kongens Nytorv med Hovedvagten ca. 1870. Fot.

Saavel for Interessenterne som for Selskabet er det af største Betydning, at Vurderingsmestrene optager deres Forretninger efter saa vidt mulig faste og ensartede Regler. For Brandforsikringen er de bestemmende for Præmieindtægten og Brandskadeerstatningerne, for Husejerne spiller de desuden en Rolle i mangfoldige Forhold. Kjøbenhavns Brandforsikring har da ogsaa i de forløbne Aartier haft sin stadige Opmærksomhed henvendt paa dette Spørgsmaal. Under Ledelse af det mangeaarige Direktionsmedlem, Murmester H. N. Fussing, er *Vurderingssystemet* blevet stadig mere omhyggelig udbygget. Ovenfor er det fremhævet, at man tidligt ønskede at tilvejebringe Overensstemmelse med de Forskrifter, som laa til Grund for Vurderingerne i Landbygningernes Brandforsikring. Sagen har haft sine Vanskeligheder, men er omsider bleven ført til et Resultat, som bygger paa begge Selskabers praktiske Erfaringer og paa adskillige Maader har fremmet deres Samarbejde og lettet deres indbyrdes Forhold.

I Forbindelse med Udarbejdelsen af den grundlæggende Vedtægt af 1885 blev der ogsaa – i 1886 – tilvejebragt en om-

hyggelig Instruks for Brandforsikringens Vurderingsmestre¹⁾, forbedret i 1890²⁾). Fra 1896 slutter sig dertil et »Regulativ og Tabel til Vejledning ved Ansættelse af Assuranceværdien for københavnske Grundejendomme«³⁾, som navnlig skyldes Murmester Ette. Der var da forløbet hundrede Aar, siden det hidtil benyttede var blevet udarbejdet. Som Følge af Arbejdslønnens Stigning maatte Tabellen allerede i 1900 forhøjes med 15 ⁰/₀⁴⁾. Ved Fastsættelse af Regulativet af 1896 havde man for saa vidt taget Hensyn til Landbygningernes Brandforsikring, som to af dennes Vurderingsmestre havde deltaget i Udarbejdelsen⁵⁾. Da det nogle Aar ind i det ny Aarhundrede blev nødvendigt at foretage en Revision, gik man et Skridt videre og fik nedsat et Fællesudvalg, som tilvejebragte et Forslag, begge Direktioner kunde tiltræde, og som for Brandforsikringens Vedkommende traadte i Kraft d. 1. April 1907⁶⁾. Større Forandringer medførte det ikke. I Revisionen 1910/1911 – nødvendiggjort ved Meterlovens Indførelse, den nye Bygningslov og Arbejdsprisernes Stigning – deltog tillige Østifternes Brandforsikring⁷⁾.

De senere Tiders Prisomvæltning har rejst nye Spørgsmaal. Allerede i 1916 – paa et Møde i det faste Udvalg⁸⁾ – gjorde Direktionen opmærksom paa, at de stigende Byggeomkostninger maatte virke skadeligt paa Brandforsikringens økonomiske Status. Skønt Præmierne ikke var blevet forhøjet, var man ved Skadevurderingerne nødt til i nogen Grad at tage Hensyn til de forandrede Prisforhold. Ifølge Vedtægten skulde de forsikrede Bygninger oprindelig omvurderes hvert 10. Aar, Maskiner og faste Genstande hvert 5. Aar. Ved Ændringen i 1887 blev der fastsat en fælles Termin, hvert 10. Aar, men samtidig givet Direktionen Bemyndigelse til ogsaa paa andre Tidspunkter at lade optage en ny Vurderingsforretning. Brandforsikringens Ledelse benyttede først i nogen Tid sin Adkomst til ved fremtidige Vurderinger at forhøje Regulativet med et midlertidigt Dyrtidstillæg. Da denne Foranstaltning var utilstrækkelig, blev det besluttet – foreløbig under Forudsætning af Ejernes Samtykke og paa Selskabets Bekostning – at foretage en

34. Helsingørgade set fra Adelgade 1898. Fot. af Fr. Riise.

almindelig Omvurdering. Et Aar efter, i September 1917, kunde Direktionen meddele¹⁾, at den vedtægtsmæssige Omvurdering havde omfattet 300 Ejendomme, den ekstraordinære ca. 1800, hvorved Brandforsikringens Risiko var bleven forøget med ca. 100 Mill. Kr., dens Præmieindtægt med ca. 130.000 Kr. Naar ogsaa de 300 Ejendomme, som stod for Tur, var bleven omvurderet, var dog ca. 1100 tilbage, hvis Ejere ikke havde ønsket Forhøjelse, og som derfor vedblivende vilde være vurderet til og assureret for Beløb, der ikke svarede til Tidens Prisforhold. Under disse Omstændigheder besluttede Direktio-

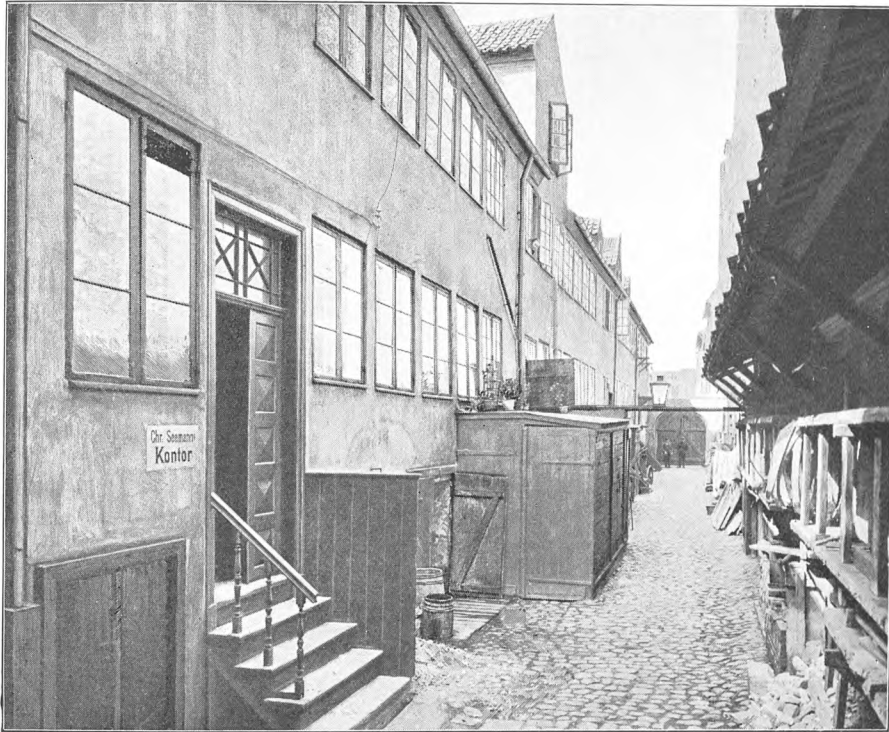
nen at benytte sin Ret til uden Hensyn til Ejernes Ønske at foretage en Omvurdering og ordne Assuranceforholdet enten, om Besidderen foretrak det, ved Bygningernes fulde Indtegning, eller ved en pro rata Forsikring. Kun ved fire blev det sidste Tilfældet¹⁾.

Fra Efteraaret 1916 havde man forhøjet Vurderingsregulativet med 35⁰/₀. Da dette hurtigt viste sig utilstrækkeligt — enkelte Husejere havde for egen Regning forlangt Omvurderinger, som kunde bevirke 100–150⁰/₀'s Tillæg, i enkelte Tilfælde betydelig højere — blev det i 1919 besluttet²⁾ for Brandforsikringens Regning — med en Udgift paa 50.000 Kr. — at lade foretage et nyt og almindeligt Eftersyn. Den følgende Oversigt over Brandforsikringens økonomiske Forhold viser Virkningen.

I 1926 blev der nedsat et Udvalg, som nærmere skulde overveje Selskabets Vurderingsprincipper³⁾. Skønt det kom til den Overbevisning, at en Del af dets Værdiansættelser var for lave, andre til Gengæld for høje, nøjedes man med foreløbig at omvurdere Ejendomme, som var ansat til under 60⁰/₀'s, senere 80⁰/₀'s Tillæg til Regulativet. Priser og Arbejdsløn, fandt man, var for lidt stabile til at kunne danne Grundlag for nye Regler. I 1929 er der paany bleven nedsat et Udvalg til Overvejelse af Ændringer i Vurderingsregulativet. Udvalget har afsluttet sit Arbejde og udarbejdet Forslag til et nyt Vurderingsregulativ, som først blev vedtaget i det faste Udvalg 12. Marts og derefter paa Repræsentantmødet 26. November 1930.

FJERDE AFSNIT

GENFORSIKRINGEN

35. Møntergade 31 (Sjæleboderne). Fot. af Hauerslev.

GENNEM haarde Kampe og lange Forhandlinger var det blevet fastslaaet, at Brandforsikringen ved Genforsikring eller anden Spredning af Risikoen burde skaffe Interessenterne forøget Sikkerhed og forebygge Følgerne af omfattende Brandulykker. »Brandforsikringen – hedder det i Vedtægtens § 61 – er berettiget til at lade en Del af sin Risiko gjenforsikre eller paa anden Maade overføre paa Andre, samt til at udvide Forsikringens Omraade ved Overenskomst med andre hæværende Brandforsikringsforeninger med gjensidigt Ansvar«. To forskellige Muligheder stod saaledes aaben: den ligefremme Genforsikring paa den ene Side, paa den anden Side Overenskomster med et eller flere ligestillede Selskaber, hvorved Parterne paa nærmere fastsatte Vilkaar delte større eller mindre Beløb af deres Risiko.

Valget af den rette Løsning og dens bedste Gennemførelse

stillede Brandforsikringens Ledelse overfor store Vanskeligheder. Udenlandske Erfaringer kunde gøre deres Nytte, men ikke helt være vejledende. Saa meget større er dens Ære, at den saa forholdsvis hurtigt har været i Stand til at trække Linjerne op for de følgende halvthundrede Aars Udvikling. En enkelt Mand fortjener i denne Forbindelse at nævnes, Assurandøren Toxen Worm, hvis Viden og Indsigt kom Selskabet til megen Nytte.

Først og fremmest søgte man ved omhyggelige Undersøgelser og nøjagtige Beregninger at tilvejebringe et Skøn over Risikoen¹).

I Februar 1884 – viste Resultatet – var der tegnet 3588 Forsikringer paa ialt 228.771.400 Kr., 3084 paa 180.848.800 Kr. uden og 504 paa 47.922.600 Kr. med Tillægspræmie. Inden for den første Gruppe var der 1800 Ejendomme, assuredet for 140.847.650 Kr., som var af fuld Grundmur, kun 68, forsikret for 783.600 Kr., der helt var af Bindingsværk. Inden for sidstnævnte var Tallene henholdsvis 273 (for 31.800.600 Kr.) og 2 (27.600 Kr.). 585 almindelige Ejendomme med en Assurancesum paa 26.469.850 Kr. var for Størsteparten Grundmur; i 631, assuredet for 12.747.700 Kr., var Bindingsværk det overvejende. Blandt Ejendommene med Tillægspræmie var der 152, forsikret for 12.781.000 Kr., som i Hovedsagen var Grundmur, 77 (med en Assurancesum paa 3.313.400 Kr.), der overvejende var Bindingsværk. Helt eller overvejende Grundmur var saaledes 2810 Ejendomme med en Forsikringssum paa 211.899.100 Kr., eller gennemsnitlig 75.409 Kr.; helt eller overvejende Bindingsværk var 778 med 16.872.300 Kr., gennemsnitlig 21.687 Kr. Af Hovedstadens samlede Antal Bygninger var mellem en Fjerdedel og en Femtedel opført helt eller delvis i Bindingsværk. De gennemsnitlige Forsikringssummer viser, som det paa Forhaand er rimeligt, at det overvejende drejer sig om smaa og ubetydelige Ejendomme. I de tre Voldkvarterer fandtes der næsten ingen Bindingsværksbygninger, i Østervold og Vestervold Kvarterer kun fire. Størst var Tallet i de Bydele, som ikke havde været ramt af de

36. Didrik Badskjærs gang, set fra Grønnegade, 1898. Fot. af Hauerslev.

store Brande. Paa Kristianshavn var der 130 Bindingsværksbygninger, i St. Annæ Øster Kvarter 49 og i St. Annæ Vester ikke mindre end 175. Af Bydelene i den egentlige gamle By havde Øster Kvarter 50, Strand 3, Snarens 16, Vester 36, Nørre 6, Klædebo 13, Frimands 41, Købmager 126 og Rosenborg Kvarter 127 Bindingsværksbygninger.

Ikke alene Byggemaaden er af Betydning ved Vurderingen af Brandfaren, ogsaa Sammenbygning og Adskillelse. Jo mere omfattende de enkelte Bygningskareer, desto større er Muligheden for »Brandsmitte«. Undersøgelsen viste, at der i Øster Kvarter var 39 »blocks«, deraf 14 med en Forsikringssum

37. Vismers Gang set mod Porten til Gammelmønt. Fot.

paa over 1 Mill. Kr.; den kostbareste var Kareen mellem Holbergs-, Tordenskjolds-, Havne- og Niels Juels Gade, ialt assureret for næsten 2¹/₂ Mill. Kr.; i Strand Kvarter var der 5 Blokke paa over 1 Mill. Kr. (af 8), i Snarens 2 (af 10), i Vester 6 (af 15) og i Nørre 7 (af 7), i Klædebo 5 (af 12), i Fri-mands 4 (af 9), i Købmager 11 (af 13), og i Rosenborg Kvarter 5 (af 12). St. Annæ Øster Kvarter havde 14 (af 19), deraf 3 paa over 2 Mill., 1 paa over 3 og 2 paa over 4 Mill. Kr.: de to store

38. St. Brøndstræde 1909. Amatørfot. af Rolsted.

Kareer mellem Kongens Nytorv, Bredgade, Marmorkirken og Store Kongens Gade. I St. Annæ Vester Kvarter var der 12 (af 28) paa over 1 Mill. Kr., deraf tre paa over 3 Mill. Kr. De tre Voldkvarterer havde tilsammen 8 (af 15), paa over 1 Mill. Kr., Kristianshavn kun 4 af 40. Var der flest Bindingsværksbygninger i de ældste Bykvarterer, var Blokkene til Gengæld større i de yngre.

Allerede inden Vedtagelsen af Vedtægten havde Kjøbenhavns

Brandforsikring i 1883 optaget foreløbige Forhandlinger med Købstædernes og Landbygningernes Brandforsikringer for at prøve Muligheden for en Overenskomst, hvorved Risikoen kunde blive spredt over et større Territorium. Medens førstnævnte Selskab ikke viste Tilbøjelighed for en fælles Ordning, mødte Forslaget noget større Sympati i Landbygningernes¹).

Under de forberedende mundtlige Drøftelser udkastede dennes Direktør G. F. Tvermoes den meget radikale Tanke, at Københavns Brandforsikring med en Del af dens Reservekapital skulde indtræde som Part i Landbygningernes Brandforsikring eller – som Prof. Westergaard formulerede det – at de to Foreninger vel skulde vedblive at bestaa som selvstændige Instituter, men Landbygningernes Brandforsikring mod en Sum én Gang for alle, f. Eks. 1 Mill. Kr., og Andel i den aarlige Præmie, overtage Erstatningsbetalingen for samtlige Brandskader i København. Efterhaanden kom Forhandlingerne dog kun til at dreje sig om den gensidige Overtagelse af en omfattende Genforsikring. Ret hurtigt viste det sig, at Fællesskabet i hvert Fald ikke vilde komme til at omfatte de egentlige Landbygninger. Landbointeressenterne – erklærede Direktør Tvermoes – vilde neppe kunne indse Fordelene ved at reassurere deres Ejendomme. Derefter tænkte man sig først fra »Landbygningernes« Side at udskille som en særlig Gruppe samtlige Ejendomme i Forstæderne og paa Frederiksberg, med samlede Forsikringssummer paa henholdsvis 148,3 og 48,6 Mill. Kr., samt Fabrikkerne rundt om i Landet. Da der i de førstnævnte Bydele fandtes Fabrikker til en Værdi paa noget over 30 Mill. Kr., ude i Landet paa omkring 20, blev denne Del af Risikoen lidt større end Københavns – ca. 40 Mill. Kr. Til Gengæld var den almindelige Bygningsforsikring – uden for Voldlinjen ca. 197 Mill. Kr., i Københavns Brandforsikring 226 Mill. Kr. – noget større i det københavnske Selskab. Efterhaanden opgav man Tanken om at medinddrage Bygninger udenfor Forstæderne og Frederiksberg og arbejdede sig efterhaanden nærmere paa Grundlag af et Forslag, efter hvilket

39. Holmens Kanal set mod Gammelholm ca. 1860. Fot. af Harboe.

de to Foreninger — efter en Revision af Tarifferne — skulde være halvt om baade Kontingent og Brandskader. Efter de foreløbige Beregninger vilde Københavns Brandforsikring komme til aarlig at udbetale Landbygningernes ca. 137.000 Kr. og til Gengæld oppebære 112.000. Fra Landbygningernes Side gjorde man imidlertid gældende, at de københavnske Bindingsværkshuse medførte en særlig Brandfare, som burde betales med et Ekstrakontingent, der kunde anvendes til Opsamlingen af et fælles Reservefond. Af Frygt for, at man i Virkeligheden skulde komme til at splitte Landbygningernes Brandforsikring i to forskellige Selskaber, gik man dog snart

over til at kræve Ekstratilskuddet indbetalt i dennes samlede Fond. Selv med denne Indrømmelse betragtede Kjøbenhavns Brandforsikring Fællesskabet for saa værdifuldt — ved store Katastrofer vilde den faa sin Risiko halveret — at dens Ledelse ogsaa kunde gaa med til denne Ordning.

Under Brandforsikringens indre Drøftelser om den ny Vedtægt og Tarif hvilede Forhandlingen, men blev atter genoptaget i Foraaret 1886. Ret hurtigt naaede man til foreløbig Enighed om et noget ændret Forslag. Sammenslutningen skulde alene omfatte København, Forstæderne og Frederiksberg. Da Landbygningerne andet Sted havde reassureret en Del Fabrikker, skulde der undtages et tilsvarende Antal af Kjøbenhavns Brandforsikring. Brandskaderne skulde bæres med Halvdelen af hver Forening og Præmieindtægten deles lige for Ejendomme med Tillægspræmie, men for Beboelsesejendommene saaledes, at Kjøbenhavns Brandforsikring for den Halvdel af Risikoen, som overførtes til Landbygningernes, skulde betale $5\frac{5}{6}$ Øre af hver 100 Kr., Landbygningernes derimod kun $3\frac{5}{6}$ Øre af den Part, som overførtes til Kjøbenhavns. Kontrakten skulde være uopsigelig og bindende i 10 Aar, men derefter kunne opsiges med 1 Aars Varsel til hvert Aars 1. April.

Alligevel strandede Forhandlingen i sidste Øjeblik.

Dens Gang havde tydeligt lagt for Dagen, at Kjøbenhavns Brandforsikring var den drivende, Landbygningernes Brandforsikring den tilbageholdende Part. For det førstnævnte Selskab var det Ønsket om en Halvering af den stærkt samlede Risiko, som var det bestemmende Motiv, for sidstnævnte en ubestemt Frygt for at fremkalde en Kløft mellem den stor-københavnske og den egentlige Landbo-Risiko. Set paa denne Baggrund behøvedes kun en forholdsvis Ubetydelighed for at bringe den møjsommelig sammentømrede Bygning til Fald. I sidste Øjeblik blev det af Landbygningernes Brandforsikring erklæret for en ufravigelig Betingelse, som »ogsaa blev hævdet under den indledende mundtlige Forhandling, at ingen af Forsikringerne skal have Ret til at foretage yderligere Genforsikring af sine Risikoer«¹⁾. Da Kjøbenhavns Brandforsik-

40. Holmens Kanal set mod Christiansborg i 1870'erne. Foran Kirken Søkortarkivet. Fot.

ring ikke mente at kunne indgaa paa dette Vilkaar, var Sagen dermed strandet.

Derefter prøvede Brandforsikringen andre foreliggende Muligheder¹⁾.

Af et enkelt Genforsikringsselskab blev det tilbudt, mod en Præmie paa $\frac{1}{4} \text{ ‰}$, at overtage den begrænsede Garanti, at Brandforsikringen skulde have erstattet alle et Aars Brandskader ud over $\frac{1}{2} \text{ ‰}$ af Forsikringssummen. Da man først og fremmest ønskede at opnaa Sikkerhed for omfattende Katastrofer og et enkelt Selskab neppe vilde være i Stand til i givet Fald at udrede de mægtige Kapitaler, hvormed det kunde komme til at dreje sig, blev denne Tanke hurtig opgivet. En

Tid var der Planer om alene at assurere enkelte eller samtlige Fabriksejendomme og særlig farlige Risikoer. Den store Udgift – af Teatre krævedes saaledes en Præmie paa $1\frac{1}{2}\%$ – og ringe Betryggelse kunde dog ikke friste til at slaa ind paa denne Vej. For Brandforsikringen drejede det sig mindre om at undgaa enkelte større Tab end om at opnaa Erstatning for sjeldne, men til Gengæld omfattende Bybrande. Man besluttede derfor foreløbig at bære hele Risikoen for de mere brandfarlige Bygninger og til Gengæld reassurere samtlige Beboelsesejendomme.

Ved Kontrakter, afsluttet 20. Juni 1886, med en Række udenlandske Genforsikringsselskaber, reassureredes 50% af den samlede Forsikringssum – for Beboelsesbygninger med tilhørende faste Genstande – paa ca. 191.748.600 Kr. 20. Oktober 1886 forhøjedes Reassurancen med 18% , 20. December s. A. med 10% . Preussische National-Versicherung i Stettin overtog 40% , Assicurazioni Generali i Triest og Hamb. Brem. Feuer-Vers. Gesellschaft hver 10% , Kölnische Rückvers. Gesellschaft 8% . Det preussiske Selskab beholdt alene Ansvaret for de $13\frac{8}{9}\%$, men gav Resten videre til 7 andre Selskaber. Svea i Göteborg og Transatlantiske Brandforsikringsselskab overtog hver 5% . Fra 20. Marts 1887 reassureredes yderligere 2% hos The Royal Insurance Company i Liverpool. Af en samlet Risiko paa Beboelsesejendommene – den 30. September 1887: 191.668.500 Kr. – var saaledes genforsikret 80% eller et Beløb paa 153.149.940 Kr.

Betingelserne var ens for alle Selskaber. Kontrakterne gjaldt i 5 Aar og skulde stiltiende anses som forlænget for 1 Aar ad Gangen, naar de ikke var opsagt med 6 Maaneders Varsel til den følgende 20. Juni. Brandforsikringens Vedtægt, Klassifikation og Skaderegulering var i Almindelighed bindende for Reassurandørerne. Dog skulde disse forinden give deres Samtykke til Statutforandringer, som »angik fundamentale Grundsætninger og væsentlige Bestemmelser, der maa antages at have haft Indflydelse« paa Kontrakterne og deres Betingelser. Reassurancepræmien var 1% .

41. Den indre Havn set fra »Asiatisk Kompagni« 1881. Fot.

Den samlede Udgift var ca. 76.000 Kr. Da Gennemsnitsberegninger viste, at der for de aarlige Brandskader vilde kunne regnes med en Godtgørelse paa ca. 21.000 Kr., blev de virkelige Omkostninger ca. 55.000 Kr.

Herved blev man ikke staaende.

Paa Beboelsesejendomme løb Brandforsikringen stadig en Risiko paa ca. 38 Mill. Kr. Dertil kom Forsikringssummen paa Ejendomme, som paa Grund af særlig Brandfare var paalagt Tillægspræmie, henved 48 Mill. Kr., Risikoen for Eksplosionsskader, for Beboelsesbygninger 3 Mill. og paa Ejendomme med Tillægspræmie ca. 7 Mill., ialt ca. 96 Mill. Tilsyneladende var det betryggende, at Brandforsikringen kun løb en Risiko for en Tredjedel af sin samlede Forsikringssum og — med en Formue paa ca. 5 Mill. Kr. — var i Stand til at bære Tab paa indtil 15 Mill. Da de brandfarlige Bygninger var ulige fordelt over Byen, var der dog Kvarterer og Bygningsblokke, i hvilke Selskabet løb en betydelig større Risiko end de gennemsnitlige 33 %. Paa Kristianshavn var der kun genforsikret op imod Halv-

42. Knippelsbro ca. 1890. Fot.

delen af den samlede Risiko. Paa en enkelt Bygningsfirkant i St. Annæ Vester Kvarter med en samlet Assurance paa over $3\frac{1}{2}$ Mill. Kr. skulde Brandforsikringen svare til næsten 2 Mill.

Nye Forsøg paa enkeltvis at genforsikre brandfarlige Ejendomme strandede paa Bekostningen¹⁾). Som for Beboelsesbygninger maatte man ogsaa for Fabriksejendomme nøjes med en almindelig pro rata Genforsikring for samme Præmie, som Brandforsikringen oppebar for hver enkelt Risiko. 20. April 1887 overtog to engelske Selskaber, Royal Insurance Comp. og Manchester Fire Assurance Comp., henholdsvis 30 og 15 % af Risikoen paa brandfarlige Bygninger. Kontrakterne, som ialt omfattede Ejendomme med en Assuranceværdi paa ca. 19.773.440 Kr., gjaldt for 2 Aar og kunde derefter fornyes fra Aar til Aar med 3 Maaneders gensidig Opsigelse. Da Selskabet 20. Marts 1889 i London Assurance Corporation genforsikrede yderligere 15 % af Risikoen for samtlige Fabriksejendomme (med en enkelt Undtagelse) og 20. Oktober s. A. 10%

43. Langebro 1888. Fot.

i »London og Lancashire«, var der saaledes ialt dækket ca. 70 %. For en Række Enkeltejendomme havde de nævnte Instituter fastsat Indskrænkninger, som medførte særlige Enkeltforsikringer i disse eller i andre Genforsikringsselskaber. Af Brandforsikringens samlede Risiko d. 30. September 1890 — 242.966.100 Kr. — var der for en aarlig Udgift paa 160.936 Kr. 30 Øre genforsikret ialt 188.712.225 Kr., gennemsnitlig $77\frac{2}{3}\%$ af den samlede Risiko, for en aarlig Præmie af ca. $0,78\%$.

Under Genforsikringens følgende Udvikling har to forskellige Betragtninger gjort sig gældende. Paa den ene Side har man fremhævet den forøgede Sikkerhed, som var et Resultat af den størst mulige Reassurance; paa den anden Side har man henvist til den sikre Præmieudgift, som formindskede Brandforsikringens Overskud og — som Erfaringen viste — paa langt nær blev dækket ved Erstatningsgodtgørelserne. Skønt man altid har fastholdt Sikkerhedshensynet, er Udviklingen i det hele og store gaaet i Retning af at begrænse Reassurancens.

Fornyelsen af Genforsikringskontrakterne 1891¹⁾ kom til at

gælde i 10 Aar og omfattede 75 % af alle Beboelses- og Fabriksejendomme, som var assureret for under 400.000 Kr. For de første blev Præmien nedsat fra 0,5 til 0,4 ‰; for de sidste kom den til at svare til Tillægspræmien, forøget med den Del af den ordinære Afgift, som blev tilbage, naar der var fradraget Tilskud til Brandvæsenet og det Beløb, som i 33 (eller 37½) Aar blev henlagt til Erhvervelse af Præmiefrihed. Besparelsen udgjorde ca. 14.000 Kr. Af Risikoen for Eksplosionsskader, tilsammen 5.901.500 Kr., blev der uden Præmieforhøjelse reassureret for 4.438.265 Kr. Paa de enkelte Bygninger, for hvilke Brandforsikringen havde overtaget Assurancer paa over 400.000 Kr., genforsikrede man Dele af det overskydende Beløb. Af Brandforsikringens samlede Risiko paa 247.381.600 Kr. skulde den svare til 61.729.737 Kr. 50 Øre – 49.515.747 Kr. 50 Øre paa de 3120 Beboelsesejendomme og 12.213.990 Kr. paa de med Tillægspræmie belagte 493 Ejendomme. Selskabets egen Eksplosionsrisiko udgjorde 2.943.300 Kr. paa de første, 1.463.235 Kr. paa de sidste.

I 58 Bygningsfirkanter løb Brandforsikringen en Risiko paa under 100.000 Kr., i 148 for mellem 100.000 og 500.000 Kr., i 22 paa mellem ½ og 1 Mill. Kr., i 3 var den paa over 1 Mill. Kr.

Kun i ganske enkelte Ejendomme havde Brandforsikringen en Risiko paa over 100.000 Kr.

Fra 1886 indtil Udgangen af 1900/01 udbetalte Selskabet ialt 2.224.467 Kr. i Reassurancepræmier. Da det for Skader og i Gebyrer etc. fik tilbagebetalt 1.075.970 Kr., har Genforsikringen saaledes i de godt 15 Aar kostet Institutet 1.148.497 Kr. eller ca. 75.000 Kr. om Aaret.

I 1901 gennemførtes en noget ændret Ordning¹⁾, hvorved Brandforsikringen i Beboelsesejendomme beholdt lidt mere for egen Regning, i brandfarlige Bygninger lidt mindre. Fra dette Tidspunkt blev der afgivet en fast Kvote paa 50 % og dernæst Excedenter delt i Fjortendedele. Af Totalforsikringssummen blev der reassureret for 201.277.600 eller ca. 64 %, af Beboelsesejendommene for 155.314.600 Kr. og af Fabriksbygninger etc. for 45.963.000, henholdsvis ca. 63 og 70 %. Størst

44. Slotsholmsgade ca. 1890. Fot.

var Brandforsikringens egen Risiko i Snarens og Vester Kvarterer (41 %), lavest i Østervold (19 %). I 33 Bygningsfirkanter udgjorde den under 100.000 Kr., i 107 mellem 100.000 og 500.000, i 81 mellem $\frac{1}{2}$ og 1 Mill. Kr. og i 17 mellem 1 Mill. og 1.361.900 Kr.

Reassurancekontrakterne gjaldt i 3 Aar og omfattede Brand- og Eksplosionsskader, men ikke »Dynamitforsikringen«^{*)}. For Brandforsikringen var det en Fordel, at den fik indrømmet en betydelig Provision.

I de følgende Aar fortsattes denne Udvikling.

Naar Brandforsikringen har kunnet indskrænke Reassurancen, skyldes det forskellige Aarsager. Hovedstadens Byggeforskelte, med trange Gaarde og daarlige Adgangsforhold er blevet nedrevet og har givet Plads for moderne, grundmurede

^{*)} Fra 1. Oktober 1918 er denne Risiko medtaget i alle Genforsikringskontrakterne.

Bygninger. Petroleumbelysning er i stor Udstrækning blevet erstattet med elektrisk Lys, Komfurer med Gasapparater. I Fortidens Bygninger spillede Træmaterialer en overvejende Rolle; i Nutidens er de blevet afløst af Jern og Cement. Ganske vist findes der endnu brandfarlige Virksomheder i den gamle By; mere og mere er det dog blevet almindeligt at anlægge Fabrikkerne i Byens Udkant. Til det altsammen kommer Forøgelsen af Brandforsikringens egen Formue og Oprettelsen af det særlige Reassurancefond. En stadig større Del af Risikoen har kunnet henlægges til dette.

Fra 1901/02 til 1928/29 kostede Genforsikringen 8.176.152 Kr. Deraf fik Brandforsikringen som Provision tilbagebetalt 1.659.250 Kr. og som Andel i Skader, Gebyrer etc. 2.594.980 Kr. Den virkelige Udgift var saaledes 3.921.922 Kr. eller ca. 140.000 Kr. om Aaret.

Dette betydelige Beløb gav Anledning til, at man inden Assurancekontrakternes forestaaende Udløb 1. Oktober 1929 lod hele Spørgsmaalet blive underkastet fornyet Overvejelse¹⁾. For en historisk Betragtning har det særlig Interesse, at man genoptog de samme Planer, som i Genforsikringens første Dage havde dannet Grundlaget for Forhandlingerne, og under forandrede Tidsomstændigheder prøvede Mulighederne for deres Virkeliggørelse.

Allerede i 1880'erne havde man syslet med Tanken om hos en Række fremmede Selskaber at tegne en Garantifond, som ud over et nærmere fastsat Beløb skulde dække alle større Brandskadetab. Udgiften — viste det sig den Gang — vilde dog blive saa stor, at man med nogenlunde samme Bekostning kunde tilvejebringe en almindelig Reassurance. Lige saa lidt var der Mulighed for at lade private Personer mod en Godtgørelse, som svarede til Genforsikringspræmien, danne et Selskab, som tegnede den nødvendige Garantikapital. Nærmere Beregninger godtgjorde, at dets eventuelle Fortjeneste vilde komme til at staa i Misforhold til den betydelige Risiko. 40 Aar senere er disse Tanker paany dukket op. Paa Repræsentantskabsmødet d. 23. November 1928 gjorde Dampmøller N.

45. Købmagergade 1892. Fot.

Troensegaard opmærksom paa, at man rimeligvis for en billig Præmie vilde kunne opnaa Sikkerhed for Tab ved Katastrofebrande, enten ved en saakaldet »Excess Loss Cover«, tegnet i engelske Instituter eller hos et hjemligt Selskab, dannet af Brandforsikringens egne Interessenter og andre Privatpersoner. I begge Tilfælde skulde man formindske Udgiften, i sidstnævnte vilde man tillige bevare Kapitalen paa danske Hænder.

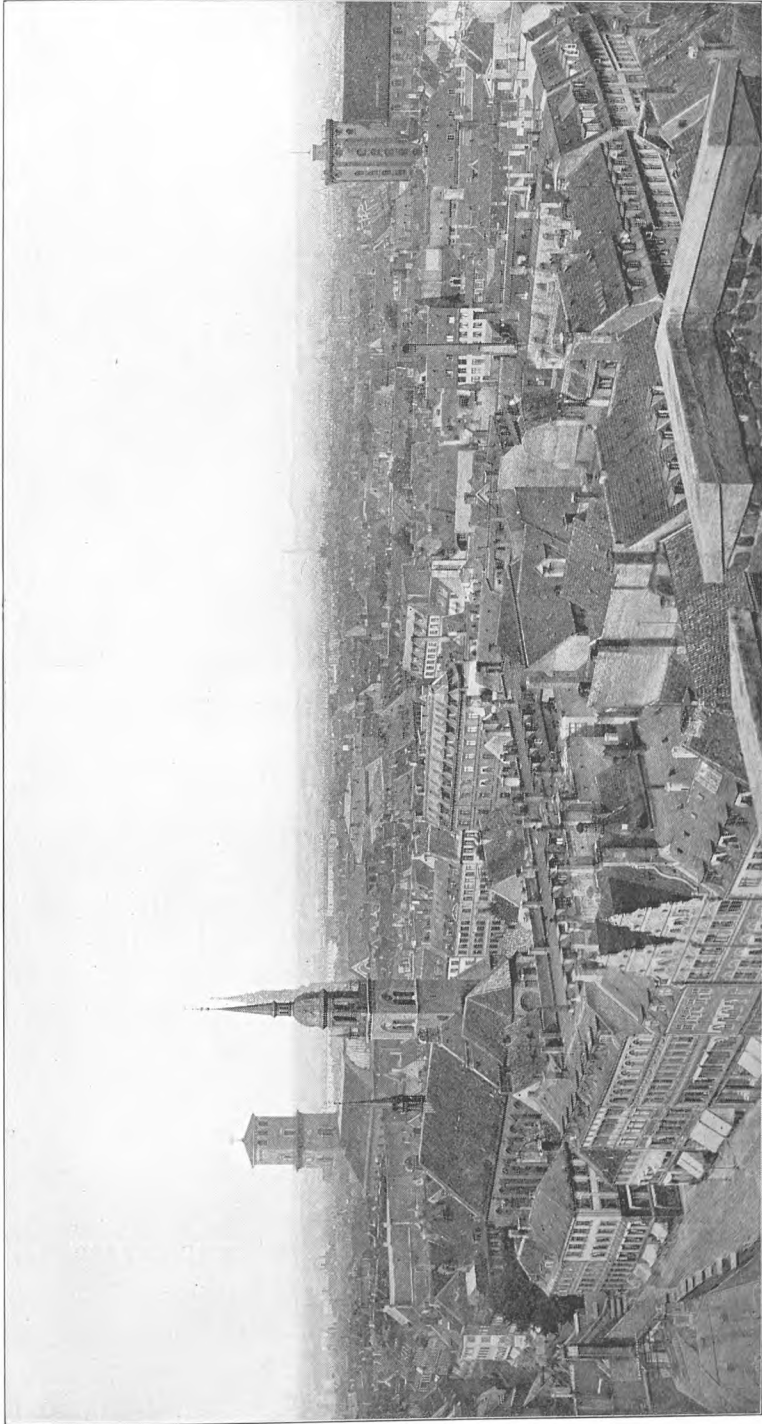
Mod begge disse Former blev der fremsat væsentlige Ind-

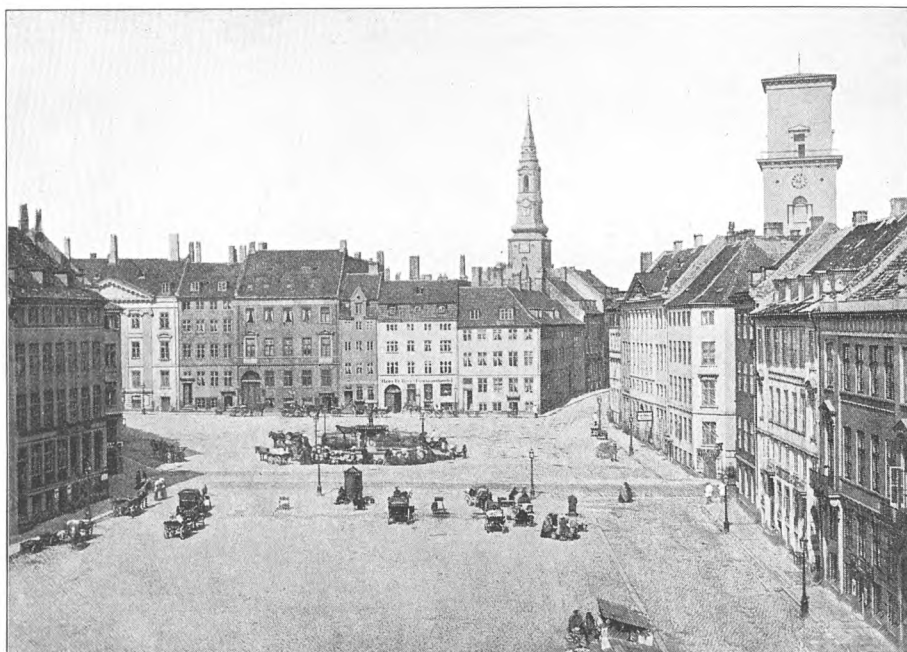
46. Højbroplads ca. 1880. Fot. af Ax. Lindahl.

vendinger. Tænkte man sig – paaviste Direktionen – at Brandforsikringen i Forbindelse med dens Genforsikringsfond skulde bære alle Tab paa under 800.000 Kr. og over 3 eller 5 Mill., Reassurancen dække de mellemliggende, opstaaet ved en enkelt Brand eller anden erstatningspligtig Ulykke, vilde Præmien blive uforholdsmæssig høj, antagelig ca. 2000 Lst. For Oprettelsen af et privat Garantifond paa mindst 10 Mill. Kr. kunde man byde saa ringe Vederlag, ca. 1 0/0, at Garanterne næppe vilde føle sig tilfredsstillet.

Efter at disse Forslag var opgivet, knyttede man paany den Traad, som var bristet halvanden Menneskealder i Forvejen, og genoptog Forhandlingerne med Landbygningernes Brandforsikring om en gensidig Reassurance. Ogsaa denne Gang syntes de at skulle krones med Held. Under de foreløbige mundtlige Drøftelser viste der sig i hvert Fald Muligheder for en Overenskomst. Ca. 40 0/0 af Kjøbenhavns Brandforsikrings Risiko – var det Tanken – skulde reassureres i Land-

47. Udsigt over København fra Nikolajtaarn 1890. Fot. af A. Lønborg.

48. Gammeltorv ca. 1875. Fot. af Harboe.

bygningernes Brandforsikring, og af denne et tilsvarende Beløb paa Frederiksberg og i Forstæderne i det københavnske Selskab. Af Besparselsen vilde man anvende en rimelig Del til yderligere Reassurance af særlig brandfarlige og store Risikoer samt til en almindelig Katastrofeforsikring. I Hovedsagen det samme Forslag, hvorom man havde forhandlet i den første Halvdel af 1880'erne. Den Gang var dets Virkeliggørelse strandet paa Landbygningernes Brandforsikring; nu blev det bragt til Fald af Københavns Brandforsikring. Uagtet Direktionen kunde anbefale Ordningen, foretrak det faste Udvalg at bevare de tilvante Former og Forbindelser.

I Oktober 1929 traadte nye Kontrakter i Kraft. I Mellemtiden havde Brandforsikringens Ledelse gennemgaaet samtlige Forsikringer og for hver enkelt af dem fastsat et Beløb, som man ansaa det for forsvarligt at beholde for egen Regning, og derefter bestemt den Sum, der burde reassureres i fremmede Selskaber. Hidtil havde man afgivet omtrent Halvdelen af

49. Krystalgade set fra Nørregade 1870. Fot.

hvert Assurancebeløb; for Fremtiden vilde Parten blive afhængig af hver enkelt Forsikrings særlige Forhold. For en Række mindre Bygninger kan Brandforsikringen og dens Genforsikringsfond komme til at bære hele Risikoen, for en Række større Forsikringer noget mere end hidtil, for de særlig brandfarlige til Gengæld adskilligt mindre. Som det hedder i det tekniske Forsikringsprog: De gamle Kontrakter havde været »Kvoteexcedentkontrakter«, de nye blev derimod rene »Excedentkontrakter«.

I Praxis blev Virkningen: af den samlede almindelige Risiko 1. Oktober 1929, 993.580.100 Kr., havde Brandforsikringen forud reassureret 474.465.000 for en Præmie paa ca. 395.300 Kr. Efter de nye Kontrakter blev der genforsikret for ca. 398.046.000 Kr. med en Udgift paa ca. 354.300 Kr. Formindskelsen udgjorde ca. 76.419.000 Kr., Besparelsen ca. 41.000 Kr, foruden en Provisionsforhøjelse. Tidligere var der reassureret gennemsnitlig 47,7 %; for Fremtiden blev der genforsikret 40,1 %.

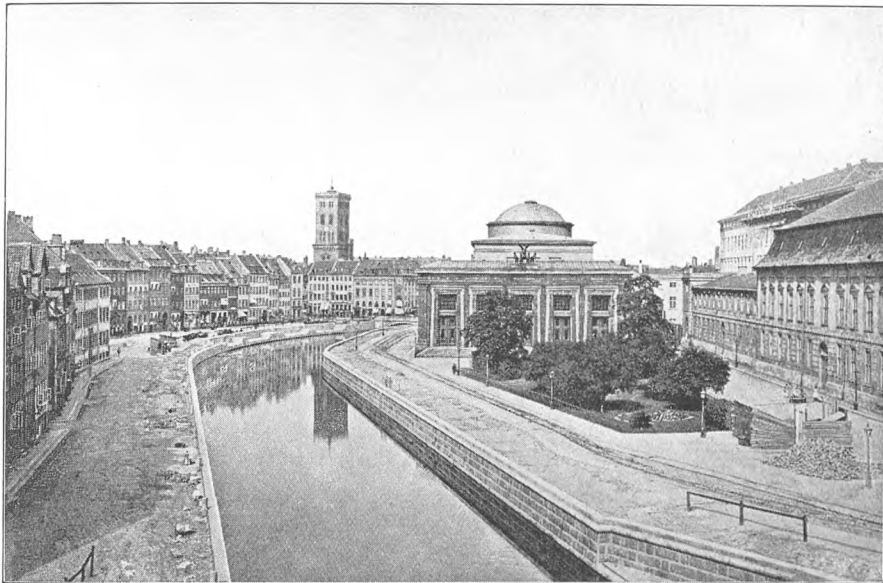
Brandforsikringens egen Risiko kom saaledes til at udgøre

59,9 ‰. Størst (100 ‰) er den paa de faa og spredte Forsikringer i Emdrup, Vanløse og Husum, i Vigerslev (94,6 ‰) og i Brønshøj (86,2 ‰). I Kongens Enghave og i Valby udgør den henholdsvis 46,2 og 56,7 ‰. I alle disse og enkelte andre Tilfælde gør særlige Forhold sig gældende. Paa Brandforsikringens oprindelige Omraade ligger dens egen Risiko mellem 56,8 og 65,7 ‰. I 8 Bygningsfirkanter ligger den under 100.000 Kr., i 28 mellem 100.000 og 500.000, i 51 mellem $\frac{1}{2}$ og 1 Mill. og i 180 mellem 1 og ca. $8\frac{1}{2}$ Mill. Kr. I 1056 Ejendomme løber Brandforsikringen en Egenrisiko paa under 60.000 Kr., i 791 paa mellem 60.000 og 100.000 Kr., i 1555 mellem 100.000 og 200.000 Kr., i 580 mellem 200.000 og 500.000 Kr., i 118 mellem $\frac{1}{2}$ og 1 Mill. og i 27 mellem 1 Mill. og 2.400.000 Kr.

Siden 20. Juni 1886, da Brandforsikringen begyndte at reassurere, og indtil 30. September 1929 har den samlede Udgift beløbet sig til 5.070.419 Kr. eller gennemsnitlig ca. 17 ‰ af de indbetalte Præmier. I det samme Tidsrum har Genforsikringspræmien andraget 0,8 ‰, efter dette Tidspunkt bliver den 0,75 ‰.

Genforsikringens halvthundreaarige Historie lægger for Dagen, at Udviklingen har fulgt en fastliggende Linje. I dens første Tid fandt man det nødvendigt at reassurere de 80 ‰ af Risikoen; ved Periodens Afslutning mener man at kunne nøjes med det halve. Denne Bevægelse – der ikke er ejendommelig alene for Københavns Brandforsikring – har, som allerede anført, været en Følge af indhøstede Erfaringer, af Byggeforholdenes Udvikling, Brandvæsenets Forbedring og Telefonnettets Udvidelser. Delvis er den tillige Resultatet af Selskabets Formueforhold. At Brandforsikringens Kapitaler 1929 er vokset til 26,91 ‰ af dets egen Risiko mod 16,54 ‰ i 1870, er et Vidnesbyrd om, at Indskrækningen i Reassurancen ikke har formindsket den Sikkerhed, Selskabet er i Stand til at yde sine Interessenter.

FEMTE AFSNIT
ØKONOMISKE FORHOLD

50. Nybrogade og Gammelstrand 1880. Fot.

BRANDFORSIKRINGENS *økonomiske Forhold* har i Løbet af Aarene 1885–1930 formet sig stadig gunstigere¹⁾. Trods Ophævelsen af Monopolet og Forsikringstvungen er næsten samtlige private københavnske Ejendomme paa Brandforsikringens oprindelige Omraade vedblevet at være forsikret i Selskabet. Stigende Præmieindtægter og Renten af den opsparede Formue har sammen med ringe Brandskader bevirket, at Reservefondene er bleven betydelig forøget. Genforsikringen har medført store Udgifter, men samtidig formindsket Erstatningsudbetalingerne. Gennem Tilskuddet til Brandvæsenet har Selskabet ydet et ikke ringe Bidrag til Hovedstadens offentlige Økonomi; ved sit Præmiesystem og sine Bonusudbetalinger har det kunnet yde Interessenterne direkte Fordele. Administrationen har beslaglagt forholdsvis ringe Beløb.

Policetallets jævne Nedgang gennem en lang Aarrække skyldes saa godt som udelukkende de senere Aartiers Ombygninger, der har afløst mange mindre Ejendomme med færre, men større. Særlig er det dog iøjnefaldende, at Formindskelsen synes standset i 1914/15. I Løbet af de følgende

Ved Udgangen af Aaret	udgjorde Polices Antal	Dertil svarede en Risiko paa Bygninger for Brand Kr.	Deraf tillige Risiko for Explosions-skader Kr.	Desuden Risiko for Bygninger under Opførelse Kr.	Husleje-forsikringer Kr.
1885/1886	3620	237.319.400	10.616.100		
1889/1890	3603	242.966.100	9.948.900		
1894/1895	3610	263.602.300	9.583.550*)	1.415.000	
1899/1900	3583	293.176.500	9.593.850	890.000	6.962.140
1904/1905	3599	351.533.900	8.469.500	1.253.000	7.218.440
1909/1910	3512	385.477.350	6.512.200	1.218.500	8.055.000
1914/1915	3498	408.513.850	5.923.000	2.265.000	8.736.900
1919/1920	3716	939.711.200	10.709.100	7.915.000	9.610.600
1924/1925	3954	966.654.700	9.964.800	1.241.000	10.223.000
1929/1930	4188	1.010.718.800	9.434.100	8.205.000	10.189.200

to Femaar er Antallet endogsaa steget med 218 og 238. Forklaringen er delvis den forholdsvis store Tegning af Forsikringer i Forstæderne, som fandt Sted i nogle Aar. 1918/19 kom der 64 nye Forsikringer til, 1919/20 150 og 1920/21 148. Derefter formindskes Tilgangen. 1921/22 udgør den kun 57, ligger i de følgende Aar omkring et halvt hundrede — var 1925/26 31 — men voksede derefter i de næste 2 Aar til 71 og 61. I 1906 besluttede Staten og i 1924 Københavns Kommune at være Selvassurandører for deres Ejendomme. Da den første alene gav Bestemmelsen Gyldighed for fremtidig opførte Bygninger, fik Vedtagelsen ingen umiddelbare Følger for Brandforsikringen. Kommunens Beslutning gjaldt derimod ogsaa ældre Ejendomme og bevirkede derfor en betydelig Nedgang i Selskabets Policeantal. Som det vil ses, har Risikoen hele Perioden igennem været i stadig Stigning. Fra ca. 237 Mill. i 1885/86 er den vokset til næsten 1 Milliard i 1929/30. Indtil 1915/16 var Fremgangen regelmæssig og i Hovedsagen en Virkning af livlig Byggevirksomhed. Fra 1916/17 har den været pludselig og voldsom og et Resultat af den almindelige Prisstigning. I 1885/86 svarede der til hver Police en gennemsnitlig Risiko paa 65.558 Kr., i 1914/15 var den vokset til

*) I dette Aar udgjorde Risikoen for Sprængningsskader (Dynamit) 82.800 Kr.

51. Udsigt over Christianshavn 1900. Fot.

116.785 Kr., i 1924/25 til 244.728 Kr. I hver af de to Perioder er Summen bleven fordoblet; i den første skete det i Løbet af 30 Aar, i den sidste paa kun 10.

Brandforsikringens *Indtægter* har udgjort:

I Aaret	I Præmier etc. Kr.	Renter Kr.	Kursgevinst Kr.
1885/1886	214.327	219.220	1.659
1889/1890	203.673	226.360	»
1894/1895	220.306	248.667	25.373
1899/1900	258.957	273.073	»
1904/1905	309.512	327.616	72.665
1909/1910	350.779	378.364	»
1914/1915	369.112	419.518	5.977
1919/1920	937.046	485.751	»
1924/1925	1.551.105	832.421	»
1929/1930	1.105.619	771.879	586.408

Naar Risikoen for Eksplosionsskader har holdt sig nogenlunde uforandret paa omkring 10 Mill. Kr. — og saaledes i Virkeligheden er bleven formindsket — hænger det sammen med, at man i stigende Grad anvender Elektricitet i industrielle Virksomheder. Svingningerne i Risikoen for Bygninger under Opførelse følger Op- og Nedgangen i Byggevirksomheden, medens Risikoen paa Huslejeforsikring er bleven jævnt forøget.

Indtil Verdenskrigens Prisomvæltning er Udviklingen foregaaet ad jævne og tilvante Baner, og Forholdet mellem Præmie- og Renteindtægter forblev nogenlunde uforandret. I 1916/17 var de to Indtægtsgrupper næsten lige store; først fra det følgende Aar bevirker Assurancesummernes Forhøjelse, at Præmieindtægten springer Renteudbyttet forbi.

I ældre Tider havde Brandforsikringen udelukkende *anbragt sin Formue* som Prioriteter i københavnske Ejendomme. Fra det 19. Aarhundredes sidste Halvdel har den i stigende Grad erhvervet Obligationer¹⁾. Store Beløb er dog vedblivende udlaaet mod Pant i Byens Huse. I den her behandlede Periode har det aldrig medført Tab. I Løbet af 1909²⁾ undersøgte Repræsentantskabets Formand en større Del af Brandforsikringens Prioritetslaan og henlede Direktionens Opmærksomhed paa enkelte Anbringelser, som efter hans Skøn rummede Muligheder for, at Selskabet eventuelt kunde komme til at lade sig Panterne udlægge. Resultatet blev en Beslutning om ved fremtidige Ejerskifter at undlade Fornyelse af Laanene; kun i enkelte Tilfælde vilde man straks søge dem nedbragt. Rente-foden har — i Overensstemmelse med Pengemarkedets almindelige Bevægelse — ligget mellem 4 og 5 0/0. Jævnlig har man dog søgt at skaane tidligere Laantagere og ofte kun ladet Forhøjelserne ramme ny tilkomne Debitorer³⁾.

Staten og Kjøbenhavns Brandforsikring har i Aarenes Løb ydet hinanden adskillig Hjælp og Bistand. I de gode Tider, i det 18. Aarhundredes Slutning, gav Selskabet betydelige Tilskud til Bygningen af Krudttaarne og til Genopførelsen af Christiansborg Slot. Efter Hovedstadens Brand i 1795 og Bombardementet i 1807 var det til Gengæld ved Statsmyndighe-

52. Strandgade paa Christianshavn 1898. Fot. af Hauerslev.

dernes Bistand, at Brandforsikringen blev i Stand til at opfylde sine Forpligtelser og fortsætte sin Virksomhed.

Ogsaa i det sidste Tidsrum af sin Bestaaen — under Verdenskrigen — har den ved sine Pengeanbringelser kunnet give Staten en Haandsrækning¹).

Kort efter Krigens Udbrud modtog Brandforsikringen en Forespørgsel fra Finansministeriet, om den under de vanskelige Forhold, hvor Staten var henvist til udelukkende at henvende sig til det indenlandske Marked for at faa et for Stats-husholdningens Førelse nødvendigt Laan placeret, var villig til at deltage i Tegningen af dette Laan med et Beløb paa ca. 2½ Mill. Kr. Af den samlede Sum paa ca. 65 Mill. Kr. (Kurs 92, Rente 4%, Amortisationsfrist 40 Aar) mente Finansministeren at kunne faa de 20 Mill. anbragt i Statsanstalten for Livsforsikring og ca. 18 Mill. i andre Livs- og Brandforsikrings-selskaber. Da der først efterhaanden vilde blive Brug for

Pengene, var man villig til at udstrække Indbetalingerne over 5 à 6 Terminer. Da det maaske selv i saa Tilfælde kunde blive vanskeligt for et Brandforsikringsselskab at disponere over saa betydelige Midler, udtalte man tillige sin Beredvillighed til paa bedste Maade at være Selskabets Mellemand over for Nationalbanken, for saa vidt man maatte ønske enten ved Laan (Deponering) eller Salg med senere Mulighed for Tilbagekøb til samme Kurs af noterede Papirer eller Panteobligationer at fremskaffe de fornødne Midler til Statsobligationernes Overtagelse.

Brandforsikringens Ledelse ønskede fra første Færd at støtte Staten, men foretrak at overlade Staten saa stort et Beløb af Selskabets Obligationsbeholdning, at den blev i Stand til at laane $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. i Nationalbanken, og saaledes, at Staten forpligtede sig til at tilbagelevere Brandforsikringen de paa-gældende Kreditforeningsobligationer med samme Beløb og Art som de udlaante, og saaledes at Avancen ved Udtrækninger skulde tilfalde Selskabet. Denne Ordning lod sig dog ikke gennemføre. Efter yderligere Forhandlinger med Finansministeriet blev Resultatet, at Brandforsikringen kom til at deltage i Tegningen af selve Laanet med et Beløb paa 2 Mill. Kr. Midlerne blev tilvejebragt ved et Laan i Nationalbanken.

Blandt Brandforsikringens Udgifter er *Administrationsomkostningerne* — som ved al moderne Forvaltning — bleven jævnt forøget, fra 47.418 Kr. 75 Øre i 1885/86 til 100.565 Kr. 75 Øre i 1915/16. Derefter vokser Beløbet med større Fart og udgør 1929/30 287.177 Kr. 38 Øre. Det samme gælder det lovbefalede *Tilskud til Hovedstadens Brandvæsen*: 1885/86 94.242 Kr. 62 Øre, 1915/16 165.295 Kr. 92 Øre og 1929/30 402.163 Kr. 98 Øre. 1920/21 vokser det med næsten 100.000 Kr.

Større Interesse har *Brandskadeudgifterne*. I det hele og store har de hele Perioden igennem formet sig overordentlig gunstigt.

Ejendommeligt nok har Brandskadernes Antal i samtlige Aar holdt sig nogenlunde uforandret mellem 1 og 2 Hundrede. Desto større er Forskellen i Erstatningsbeløbet. I 9 Aar ligger

53. Overgaden oven Vandet med Børnehusbroen og den gamle Politistation 1865.
Fot. af Sidenius.

det under 50.000 Kr., i 12 mellem 50.000 og 100.000 Kr., i 13 mellem 100.000 og 200.000, i 5 mellem 200.000 og 300.000, i 5 mellem 300.000 og 400.000 og i 1 mellem 400.000 og 500.000 Kr. Uheldigst – med Skader paa over 200.000 Kr. – var Aarene 1889/90, 1892/93, 1911/12, 1913/14, 1914/15, 1918/19, 1919/20, 1920/21, 1926/27, 1928/29 og 1929/30. Størst var Beløbet i 1919/20: 418.343 Kr. Kun i 2 af Aarene, 1889/90 og 1892/93, har det overskredet Præmieindtægten. I Forhold til den samlede Risiko ligger Brandskadekvotienten i 8 Aar over 0,5 ‰, deraf i 1 Aar over 1 ‰. Gennemsnitlig har den 1885/86-1929/30 været 0,327 ‰.

Jævnlig er Brandforsikringen ved Domstolene blevet tilkendt Erstatninger for Ildebrande, som har været paasatte eller forarsaget ved Uagtsomhed. Ofte har det dog været umuligt at gøre Kravene effektive. Ofte har Brandforsikringen af Humanitet eftergivet eller nedsat sine Fordringer. Nævnes kan det ogsaa, at Selskabet 1907/08 i Forening med Landbygningernes

I Aaret	var Brand- skadernes Antal	og udbetal- tes i Er- statninger Kr.	deraf dæk- kes af Re- assurancen Kr.	‰ af Risikoen
1885/1886	126	67.548	1.505	0,285
1886/1887	102	27.910	17.813	0,117
1887/1888	138	150.579	118.774	0,626
1888/1889	123	43.529	26.392	0,180
1889/1890	116	294.640	176.905	0,213
1890/1891	137	80.583	63.955	0,327
1891/1892	134	24.110	19.177	0,097
1892/1893	179	231.755	175.396	0,918
1893/1894	131	42.921	33.315	0,168
1894/1895	168	174.379	132.292	0,662
1895/1896	151	33.504	26.320	0,124
1896/1897	138	61.295	47.098	0,223
1897/1898	155	47.931	37.124	0,171
1898/1899	135	53.015	40.620	0,179
1899/1900	150	133.911	101.624	0,452
1900/1901	171	75.477	57.661	0,237
1901/1902	164	59.575	34.642	0,173
1902/1903	136	51.197	31.614	0,145
1903/1904	160	43.707	28.153	0,123
1904/1905	139	141.306	79.190	0,387
1905/1906	172	133.299	75.540	0,370
1906/1907	135	144.804	92.770	0,392
1907/1908	176	158.763	84.971	0,415
1908/1909	190	128.379	64.255	0,332
1909/1910	147	120.490	56.507	0,314
1910/1911	132	38.574	20.156	0,099
1911/1912	168	333.956	203.651	0,848
1912/1913	140	46.734	28.195	0,116
1913/1914	139	361.813	196.276	0,895
1914/1915	182	298.047	182.082	0,729
1915/1916	127	65.302	33.200	0,157
1916/1917	128	52.722	98.868	0,194
1917/1918	103	53.128	26.819	0,090
1918/1919	136	347.527	203.796	0,545
1919/1920	153	418.343	231.408	0,454
1920/1921	147	298.302	166.773	0,296
1921/1922	153	108.655	53.716	0,110
1922/1923	146	93.722	49.583	0,096
1923/1924	146	139.494	77.960	0,141
1924/1925	157	150.870	67.750	0,155
1925/1926	152	88.923	40.802	0,092
1926/1927	138	269.883	140.612	0,276
1927/1928	172	145.427	68.833	0,147
1928/1929	226	337.526	203.005	0,339
1929/1930	189	343.604	148.969	0,339

54. Snorrebroen og Overgaden oven Vandet ca. 1892. Fot. af J. F. Busch.

Brandforsikring har stillet en Ducør til Politiets Raadighed under en Ildpaasættelsesepidemi¹⁾.

Blandt Brandene, som har medført store Erstatningsudbetalinger, kan nævnes i 1889/90 i Overgaden o. V. Nr. 62 (ca. 142.000 Kr.) og i Toldbodpakhuset (ca. 103.000 Kr.), i 1892/93 Branden paa Kongens Nytorv Nr. 6 (ca. 165.000 Kr.), i 1894/95 i St. Kongensgade Nr. 63 (ca. 109.000 Kr.), i 1911/12 Sukker raffineriet i Helsingørsgade og 18 omliggende Ejendomme (det samlede Tab udgjorde her noget over 412.000 Kr., hvoraf Brandforsikringen har maattet bære ca. 127.000 Kr.), i 1913/14 Metodistkirken i Rigersgade (202.000 Kr.), 1914/15 Hotel d'Angleterre (ca. 186.000 Kr.), 1919/20 St. Kongensgade Nr. 4 (186.500 Kr.), 1926/27 Gothersgade Nr. 8 (ca. 182.000 Kr.) og 1928/29 Langelinjevavillonen (155.000 Kr.).

Kjøbenhavns Brandforsikring har i Tidens Løb afholdt forskellige Udgifter, som strengt taget kan siges at ligge uden for dets egentlige Formaal. For dets økonomiske Forhold har

55. Overgaden neden Vandet med Heerings Gaard. Fot.

de været uden nævneværdig Betydning. Nævnes kan det, at Selskabet – som et Udtryk for dets Interesse for vor Hovedstads historiske Udvikling og Udforskningen af dens Historie – har erhvervet en betydelig Samling af Billeder, Malerier, Tegninger, Stik og Fotografier af Brande og Byprospekter, samt i 1906 til Minde om dets Oprettelse har udgivet Bogen om Københavns Huse og Indvaanere efter Branden 1728, i 1913, i Anledning af Selskabets 180-aarige Bestaaen har tilvejebragt en Skildring af sin egen Historie, og nu paa sin 200 Aarsdag udsender dette lille Skrift, en Redegørelse for Forsikringsvæsenets Udvikling under Verdenskrigen og en Bog om Københavns Brandvæsen gennem Tiderne.

Til en vis Grad gentager Historien sig. I det 18. Aarhundrede havde Brandforsikringen, halvvejs tvungen af de statslige og kommunale Myndigheder, maattet udrede 100.000 Rdl. til Flytning af Krudttaarne. I 1913, som et Led i Forsvarsbevægelsen, blev det af et Antal Repræsentantskabsmedlemmer foreslaet, at Selskabet med et større Beløb skulde bidrage

til den da foretagne almindelige Indsamling¹). Direktionen og Flertallet i det faste Udvalg gik bestemt mod dette Forslag, som man fandt laa udenfor Selskabets Opgaver. Da dets Vedtægtsbestemmelser – hævdede de – ikke havde nogen Hjemmel for Afholdelsen af en saadan Udgift, maatte man i hvert Fald indhente baade Repræsentantskabets og Justitsministeriets Samtykke. Det sidste meddelte paa en foreløbig Forespørgsel, at man ikke paa Sagens daværende Standpunkt fandt sig foranlediget til at give noget Svar, men henledte iøvrigt Opmærksomheden paa, at Spørgsmaalet kunde indbringes for Domstolene. Resultatet blev, at en indkaldt Generalforsamling med 35 mod 28 Stemmer forkastede Forslaget.

Den heldige Udvikling af Brandforsikringens Indtægts- og Udgiftsforhold har bevirket, at dens *Formue* er bleven betydelig forøget.

1885/1886	var	Formuen	5.097.304	Kr.	og	Risikoen	237.319.400	Kr.
1889/1890	»	»	5.656.623	»	»	»	242.966.100	»
1894/1895	»	»	6.445.089	»	»	»	265.017.300	»
1899/1900	»	»	6.821.486	»	»	»	301.028.640	»
1904/1905	»	»	8.123.858	»	»	»	360.005.340	»
1909/1910	»	»	9.320.673	»	»	»	394.750.850	»
1914/1915	»	»	10.018.818	»	»	»	419.515.750	»
1919/1920	»	»	9.890.842	»	»	»	957.236.800	»
1924/1925	»	»	14.147.959	»	»	»	978.118.700	»
1929/1930	»	»	17.410.343	»	»	»	1.029.113.000	»

Kun et enkelt Femaar, fra 1914/15 til 1919/20 viser Tilbagegang. 1. Oktober 1918 var Formuen 11.015.591 Kr. 92 Øre, men formindskedes i Løbet af Aaret til 10.534.524 Kr. 65 Øre. Store Brandskader og et betydeligt Kurstab, mest dog en Overskudsfordeling til Interessenterne paa næsten 600.000 Kr., er Forklaringen. Indtil Verdenskrigen har Formuen holdt Trit med Risikoen. 1885/86 svarede den til ca. $2\frac{1}{2}\%$ af denne, 1914/15 til ca. $2,3\%$. Den almindelige Omvurdering og deraf følgende pludselige Forhøjelse af Assurancesummerne, som var en nødvendig Virkning af de senere Aars Prisomvæltning, har nød-

vendigvis maattet forrykke Forholdet. Ved Udgangen af Aaret 1929/30 udgør Formuen dog stadig ca. 1,7 % af den samlede Risiko.

Brandforsikringens Formue er delt i forskellige *Fonds*.

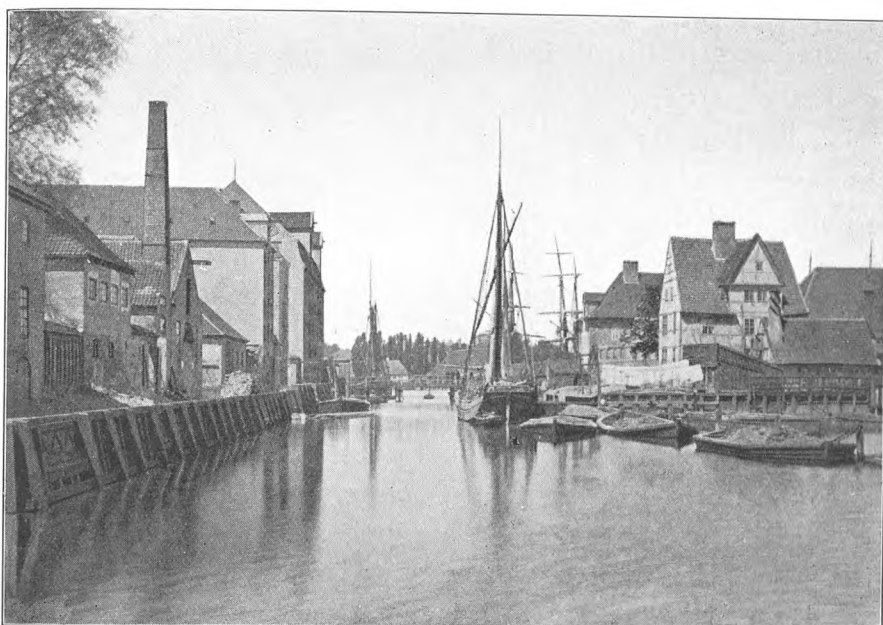
Ifølge Vedtægten af 1885 havde Selskabet en *Reservefond* og en *Ekstrafond*. Til den første henlagdes $\frac{3}{8}$ af den ordinære Præmie, hvorved man regnede, at der i Løbet af 33 Aar — senere $37\frac{1}{2}$ Aar — ved paaløbne Renter og Rentes Renter — vilde blive opsamlet en Kapital saa stor, at den aarlige Rente svarede til Aarsafgiften. For de saakaldte »gamle« Forsikringer, Assurancer, som ved Vedtægtens Ikrafttræden var over 33 Aar gamle, fik Fonden straks tillagt den fulde Kapital; af de »nye« Forsikringer modtog den de aarlige Bidrag med paaløbende Renter. Afkastningen af denne Fonds Formue skulde indgaa blandt Brandforsikringens Aarsindtægter.

Ekstrafonden opsamledes af Selskabets aarlige Overskud samt ved Overførsler fra Reservefonden af de Parter, som hørte til Ejendomme, der ved Brand eller Udmeldelse udraadte af Brandforsikringen.

I Henhold til disse Bestemmelser var der ved Udgangen af 1902/03 opsamlet Reserve- og Ekstrafonds paa henholdsvis 5.232.980 Kr. 11 Øre og 2.394.761 Kr. 94 Øre.

I 1870 var der bleven fastsat Bestemmelser, hvorefter Overskudet, naar Formuen havde naaet en nærmere fastsat Størrelse, skulde fordeles mellem Interessenterne. 1883 var i Henhold dertil bleven udbetalt 172.544 Kr. og Aaret efter 164.224 Kr. Paa Grund af Betænkeligheder ved Ordningen bortfaldt Bestemmelserne i 1884 og blev ikke optaget i den ny Vedtægt. Samtidig blev det dog stillet Interessenterne i Udsigt, at Bonusspørgsmaalet, naar Virkningen af Reassurancen havde vist sig, skulde blive underkastet en fornyet Overvejelse. I 1903 var dette Tidspunkt kommet¹).

Først og fremmest omdøbtes »Reservefond« til »*Præmiefond*«, et Navn, som bedre svarede til dens Opgave: at afholde de ordinære Præmier for de afgiftsfri Forsikringer. For Overvejelserne vedrørende »*Reservefonden*« (den tidligere »*Ekstrafond*«) blev

56. Christianshavns Kanal, i Baggrunden Gammelholm. Fot. af Sidenius.

det afgørende, at man fandt Selskabets Formueforhold saa tilfredsstillende, at man mente sig i Stand til at fastsætte Regler for en eventuel Overskudsfordeling til Interessenterne. Til Sammenligning blev det anført, at samtlige tyske offentlige Brandkasser gennemsnitlig havde $\frac{1}{3}\%$ i Reserver, tyske Aktieselskaber — den ikke indbetalte Kapital medregnet — ligeledes $\frac{1}{3}\%$. I Henhold til disse Betragtninger blev det besluttet fra 1. Oktober 1904 at oprette en særlig *Genforsikringsfond*, hvortil maatte overføres indtil $\frac{1}{6}$ af Reservefonden — i Virkeligheden blev der tillagt den 200.000 Kr. — som i Lighed med Udlandets »Døtreselskaber« skulde tegne Assurance paa en til dens Størrelse svarende Del af Brandforsikringens Risiko og forøges ved de paaløbende Renter og eventuelle Overskud. Naar Reservefonden — blev det samtidig fastsat — havde naaet en Størrelse af $\frac{2}{3}\%$ af Brandforsikringens samlede Bygningsrisiko, dog ikke under $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr., skulde det overskydende henlægges til en særlig *Overskudsfond*, og naar denne var vokset til over 1 p. m. fordeles mellem Interessenterne.

Fordelingsbeløbet skulde fastsættes af Direktionen og det faste Udvalg og udgøre mindst $1\frac{0}{100}$ af Risikoen. Mellem Udbetalingerne skulde hengaa 5 Aar.

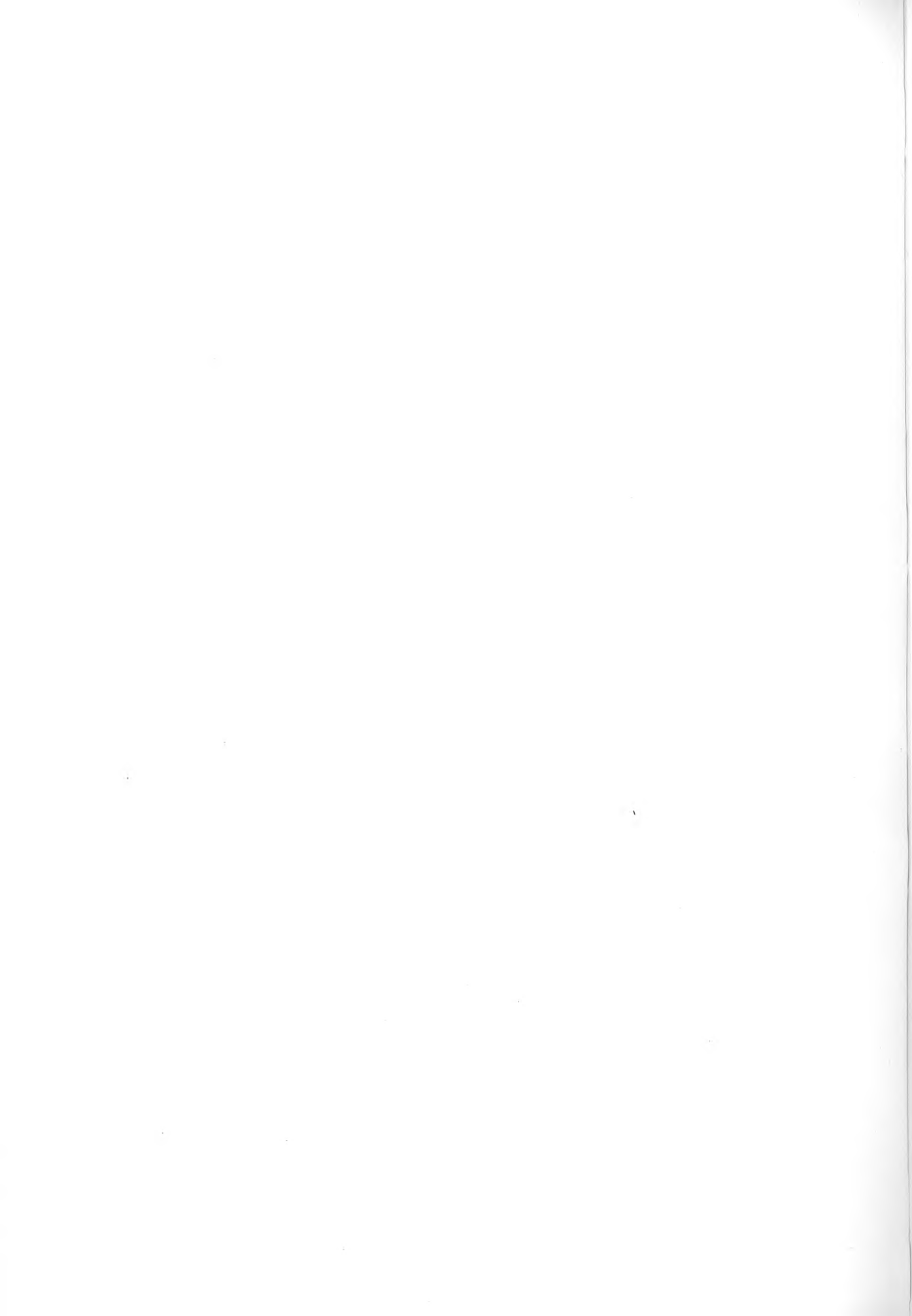
I det siden da forløbne Tidsrum er disse Bestemmelser bleven noget modificeret. Under Verdenskrigens usikre Pengeforhold blev det i 1915 besluttet¹⁾ fra Overskudsfonden at overføre 415.000 Kr. til en midlertidig *Kursreguleringsfond*, hvorved Bonusudbetalingen blev udskudt. Til Gengæld har man fra 1918²⁾ formindsket Kravet til Reservefondens Størrelse. Da dette kan være mindre, naar Bygningsrisikoen vokser, blev Grænsen for den nedsat til $\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ af en Bygningsrisiko paa 500 Mill. Kr. og kan formindskes med $\frac{1}{10}$ p. m. for hver 100 Millioners Forøgelse af denne, indtil 3,5 p. m. Endelig kan tilføjes, at man i 1926³⁾ har ophævet Bestemmelsen om, at der mellem to Overskudsudbetalinger skal hengaa 5 Aar, og i Undtagelsestilfælde kan lade en saadan finde Sted, selv om Overskudsfonden ikke fuldt har naaet den fastsatte Størrelse. Samtidig fik Brandforsikringen Bemyndigelse til at tilbageføre til Reservefonden det Beløb, som af denne var bleven anvist Genforsikringsfonden ved dens Oprettelse.

Allerede 1905/06 begyndte Opsparingen i Overskudsfonden. 1910/11 udbetaltes den første Bonus med ialt 377.661 Kr. 80 Øre. Senere Udbetalinger har fundet Sted i 1918/19 (593.545 Kr. 24 Øre), 1926/27 (1.000.864 Kr. 33 Øre) og 1928/29 (950.715 Kr. 50 Øre).

30. September 1930 udgør Brandforsikringens samlede Formue: 17.410.343 Kr. 11 Øre.

Da Københavns 32 Mænd d. 14. Juni 1730 tilsendte Kong Christian VI deres »allerunderdanigste Supplique« om »een Brandt Assurance-Casses Indretning«, angav de som dens Formaal, at »de, som hereffter maatte friste dend Ulyksalighed (det Gud dog naadeligen afværge) at miste deris Huuse og Velfærd ved en fortærende og geraadig Ildebrand, nogenleedes igien kunde hielpes paa Foede og sættis uden ald for

stor Forliis igien i Næring og Brug, samt got Folckes udi Huuse og Eyendomme udlaante Penge til dend største Deel blive sicker«. Kjøbenhavns Brandforsikrings Historie lægger for Dagen, hvorledes den i de siden da forløbne to Aarhundreder har røgtet denne Opgave. Ovenstaaende Fremstilling af dens Udvikling i de sidste to Menneskealdre viser, hvorledes den har tilpasset sig efter vor Tids økonomiske Vilkaar og derved forhaabentlig er bleven i Stand til ogsaa i Fremtiden at varetage sin betydningsfulde Gerning til Gavn for dens Interessenter og for vort Lands Hovedstad.

HENVISNINGER

SKILDRINGEN af Københavns Brandforsikrings Historie 1885—1931 er i alt væsentligt bygget paa Selskabets Arkivalier — for de vigtigste Sagers Vedkommende fordelt i Pakker vedr. de enkelte Spørgsmaal — og paa Generalforsamlingens og det faste Udvalgs Forhandlingsprotokoller, paa Selskabets trykte Lovsamling: Love, Vedtægter og Bestemmelser (1897, Tillæg 1910), paa dets trykte Aarsberetninger samt paa adskillige — ligeledes trykte — Meddelelser til Medlemmerne af det faste Udvalg og af Repræsentantskabet.

For Bistand ved Indsamling og Datering af Billeder beder jeg By-museets Leder, Hr. Museumsinspektør, Magister CHR. AXEL JENSEN, for Hjælp ved Korrekturen og Tilrettelægning af Trykningen cand. mag. Fru SIGRID WAD modtage min bedste Tak.

Ar. L.

FØRSTE AFSNIT

- S. 24 ¹⁾ Faste Udvalg ¹⁶/₂ og ²⁰/₃ 1897.
- S. 25 ¹⁾ Faste Udvalg ¹⁷/₁₀ 1902, ⁴/₅ og ⁹/₁₁ 1907, ²²/₁ og ³⁰/₁₀ 1919. - ²⁾ Smstds. ²⁸/₁₀ 1926.
- S. 26 ¹⁾ Till. IV t. Vedtægten, ¹²/₁₂ 1894. Jvnf. Faste Udvalg ²⁵/₁₀ 1894, Gen. Fors. ²²/₁₁ 1894. Skr. t. Justitsmin. ²⁴/₁₁ 1894. - ²⁾ Till. XVI t. Vedtægten, ²¹/₁₂ 1918. Jvnf. Faste Udvalg ¹²/₁₂ 1917 og ²⁹/₁₀ 1918. Gen. Fors. ²⁶/₁₁ 1918. - ³⁾ Faste Udvalg ³⁰/₁₁ 1894.
- S. 27 ¹⁾ Faste Udvalg ¹⁰/₂ 1910 og ²⁷/₄ 1911.
- S. 28 ¹⁾ Faste Udvalg ¹⁰/₂ 1910. - ²⁾ Smstds. ¹/₁₁ 1923. Gen. Fors. ²⁶/₁₁ 1923. - ³⁾ Till. VIII t. Vedtægten, ¹⁶/₅ 1903. - ⁴⁾ Faste Udvalg ³/₂ 1926. - ⁵⁾ Till. XVII t. Vedtægten, ¹⁷/₅ 1926.
- S. 30 ¹⁾ Faste Udvalg ²/₁ 1886, ⁶/₁₂ 1923 og ³/₂ 1926. - ²⁾ Till. II t. Klassifikations-tariffen af ¹⁹/₁₂ 1915 (stadfæstet ²⁴/₁ 1927). - ³⁾ Faste Udvalg ¹⁶/₁₁ 1897.
- S. 31 ¹⁾ Faste Udvalg ³/₁₁ 1904. - ²⁾ Till. XV t. Vedtægten, ⁹/₁ 1918. Jvnf. Faste Udvalg ²⁸/₉ 1917 og Skr. t. Justitsmin. ¹/₁₂ 1917. - ³⁾ Gen. Fors. ²⁶/₁₁ 1897, ²⁴/₁₁ 1898 og ³/₁₂ 1901. Faste Udvalg ¹/₁₂ og ⁶/₁₂ 1897.
- S. 32 ¹⁾ Det flg. Axel Linvald: Københavns Brandforsikrings Historie 1731—1911, S. 245 f. og 300. Jvnf. (trykt) Redegørelse til Repræsentantskabet ²/₁₁ 1898. - ²⁾ Axel Linvald: Anf. Arb. S. 401 f. og anf. Redegørelse ²/₁₁ 1898, Faste Udvalg ²⁴/₁₁ 1885 og ⁴/₃ 1886, Gen. Fors. ¹⁵/₄ 1886, Faste Udvalg ¹⁶/₂, ²⁰/₃ og ²¹/₁₀ 1897, Gen. Fors. ²⁴/₁₁ 1898.

- S. 33 ¹⁾ Fundats ⁴/₁₂ 1900, Lovsamlingen. Jvnf. Faste Udvalg ¹⁴/₃ 1899, Gen. Fors. ²⁵/₁₁ 1899 og ²⁴/₁₁ 1900. - ²⁾ Gen. Fors. ²⁴/₁₁ 1898. - ³⁾ Skr. f. Justitsmin. ⁸/₃ 1899.
- S. 34 ¹⁾ Se om disse Forhandlinger Faste Udvalg ¹⁴/₃ 1899, ¹¹/₂ 1902 og ²/₁ 1904. - ²⁾ Faste Udvalg ⁹/₆ 1915, Gen. Fors. ²¹/₆ 1915. - ³⁾ Faste Udvalg ³⁰/₁₀ 1920, ³/₆, ³/₁₁, ⁸/₁₂ og ²⁰/₁₂ 1921, Gen. Fors. ²⁹/₁₁ 1921. - ⁴⁾ Faste Udvalg ¹⁰/₁ 1922, Gen. Fors. ⁸/₁₂ 1922.
- S. 36 ¹⁾ Se Fr. Weilbach: Gaarden Nr. 14 Ved Stranden og dens Bygmester. Hist. Medd. om København, 2. Rk. II, S. 203 ff.

ANDET AFSNIT

- S. 39 ¹⁾ Det flg. Villads Christensen: Københavns Vækst og Udvidelse. Hist. Medd. om København, 1. Rk. I Bd. S. 39 ff. Tabelværk til Københavns Statistik Nr. 1, 8 og 9. Statistisk Aarvog for København etc. 1928.
- S. 40 ¹⁾ Axel Linvald: Anf. Arb. S. 38, 57 og 115 ff.
- S. 41 ¹⁾ Det flg. Axel Linvald: Anf. Arb. S. 308 ff., 387 og 389.
- S. 42 ¹⁾ Det flg. Gen. Fors. ³⁰/₁₁ 1888. Nat. Tid. ¹/₁₂ 1888 Nr. 4525. Tillæg. Medlemsblad for Kbhvns. Grundejerforening 1889 Nr. 12.
- S. 43 ¹⁾ Det flg. paa Grundlag af Direktionens (trykte) Redegørelse til Faste Udvalg ²⁷/₂ 1889.
- S. 44 ¹⁾ Skr. f. Justitsmin. ¹⁵/₄ 1889. Jvnf. Faste Udvalg ¹⁴/₃, ⁷/₅ og ³/₁₀ 1889. - ²⁾ Gen. Fors. ²²/₁₁ 1889. - ³⁾ Till. II t. Vedtægten, ³¹/₁₂ 1889.
- S. 46 ¹⁾ Skr. t. Justitsmin. ²/₁ 1897. - ²⁾ Skr. f. Justitsmin. ⁷/₅ 1897. - ³⁾ Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger 1792—1917. S. 201. - ⁴⁾ Gen. Fors. ³⁰/₁₁ 1917.
- S. 47 ¹⁾ Det flg. Faste Udvalg ²⁹/₁₀ og ⁶/₁₂ 1918. Skr. f. Direktionen t. Faste Udvalg ²¹/₁₁ 1918.
- S. 48 ¹⁾ Skr. f. Justitsmin. ²⁵/₃ 1893. Jvnf. Faste Udvalg ³/₅ 1893.
- S. 49 ¹⁾ Det flg. paa Grundlag af Skr. t. Justitsmin. ⁵/₅ 1893.
- S. 50 ¹⁾ Skr. f. Justitsmin. ²⁴/₅ 1893. - ²⁾ Det flg. paa Grundlag af Akter i Pk.: Territorialsagen.
- S. 51 ¹⁾ Den flg. Sag: Skr. f. Justitsmin. ²⁰/₇ 1897, t. dette ⁹/₈ 1897, og f. Ministeriet ²⁶/₁₀ 1897.
- S. 52 ¹⁾ Skr. f. Landbygningernes Brf. t. Justitsmin. ¹⁷/₁₂ 1897.
- S. 53 ¹⁾ Faste Udvalg ¹⁹/₁ og ²⁹/₁₀ 1898. Skr. t. Justitsmin. ¹⁹/₁ 1898.
- S. 54 ¹⁾ Skr. f. Landbygningernes Brf. t. Justitsmin. ⁶/₁₀ 1898 og Skr. f. Kbhvns. Brf. t. dette ¹¹/₁₁ 1898. - ²⁾ Skr. f. Justitsmin. ²⁸/₂ 1899. - ³⁾ Faste Udvalg ¹⁴/₃ 1899. Skr. t. Justitsmin. ¹⁴/₃ 1899. - ⁴⁾ Till. VII t. Vedtægten, ¹⁵/₁ 1900.

TREDJE AFSNIT

- S. 59 ¹⁾ Till. II t. Vedtægten, ³¹/₁₂ 1889. Jvnf. Gen. Fors. ²²/₁₁ 1889 og Skr. t. Justitsmin. ²⁶/₁₁ 1889. - ²⁾ Faste Udvalg ²⁸/₉ 1917. - ³⁾ Till. I t. Vedtægten, ²³/₁₂ 1887. Jvnf. Skr. t. Justitsmin. ²⁶/₁₁ 1887. - ⁴⁾ Till. III t. Vedtægten, ²⁸/₁₂ 1892.

- S. 60 ¹⁾ Till. VIII t. Vedtægten, ¹⁶/₅ 1903. Jvnf. Skr. t. Formanden f. Repræsentantskabet ⁹/₈ 1902 og dennes Svar ¹/₉ 1902. - ²⁾ Till. IX t. Vedtægten, ³/₂ 1904. - ³⁾ Det flg.: Skr. t. Justitsmin. ²⁶/₁₁ 1902, ³¹/₁ 1903 og ²⁸/₅ 1903; Skr. f. Justitsmin. ⁹/₁, ¹³/₃ og ²²/₇ 1903. Till. IX t. Vedtægten, ³/₂ 1904.
- S. 62 ¹⁾ Faste Udvalg ¹⁷/₁₁ 1909. Skr. t. Justitsmin. ²⁸/₁₀ 1909. - ²⁾ Faste Udvalg ¹⁰/₁₁ 1908.
- S. 63 ¹⁾ Skr. f. Magistratens 2. Afd. t. Justitsmin. ²⁷/₁₁ 1909.
- S. 64 ¹⁾ Skr. t. Justitsmin. ⁹/₁₂ 1909.
- S. 65 ¹⁾ Skr. f. Justitsmin. ²/₃ 1910. Gen. Fors. ²⁶/₁₁ 1910. Till. XIII. t. Vedtægten, ²¹/₁₂ 1910.
- S. 66 ¹⁾ Klassifikationstariffen ¹⁸/₁ 1892. - ²⁾ Till. IV t. Klassifikationstariffen ⁶/₁ 1903. - ³⁾ Till. XI t. Vedtægten, ²⁶/₇ 1907. - ⁴⁾ Det flg. Faste Udvalg ¹¹/₂ og ¹⁷/₁₀ 1902. Skr. t. Justitsmin. ²⁶/₁₁ 1902. Till. VIII t. Vedtægten ¹⁶/₅ 1903.
- S. 67 ¹⁾ Faste Udvalg ²⁶/₃ 1901. - ²⁾ Det flg. smstds. ²⁷/₁₀ 1916.
- S. 68 ¹⁾ Faste Udvalg ¹⁷/₃ 1896. Se Beretning af C. A. Iversen ¹¹/₄ 1896.
- S. 69 ¹⁾ Optegnelse af Westergaard ca. 1895/96.
- S. 70 ¹⁾ Jvnf. Tabelværk til Københavns Statistik Nr.9. - ²⁾ Till. V t. Vedtægten, ¹⁵/₁₂ 1896. Jvnf. Faste Udvalg ²⁶/₉ 1896, Gen. Fors. ²¹/₁₁ 1896.
- S. 71 ¹⁾ Skr. f. Direktionen t. Faste Udvalg ¹⁹/₃ 1898, Faste Udvalg ²⁹/₃ 1898. - ²⁾ Till. IV t. Klassifikationstarif af ¹⁸/₁ 1892, ⁶/₁ 1903. - ³⁾ Till. VI t. Klassifikationstariffen, ⁴/₁ 1906. - ⁴⁾ Till. I t. Klassifikationstarif af ²⁹/₁₂ 1915, ¹¹/₁ 1918.
- S. 72 ¹⁾ Medlemsblad for Københavns Grundejerforening ⁹/₄ 1892. Skr. f. Grundejerforeningen ²⁰/₇ 1892. - ²⁾ Votering August 1892. - ³⁾ Medlemsblad for Københavns Grundejerforening. Oktbr. 1892. - ⁴⁾ Optegnelse af C. A. Iversen ²⁷/₉ 1892.
- S. 73 ¹⁾ Faste Udvalg ²⁸/₁₀ 1892. - ²⁾ Gen. Fors. ²⁶/₁₁ 1892. - ³⁾ Till. III t. Vedtægten, ²⁸/₁₂ 1892. - ⁴⁾ Till. I t. Klassifikationstariffen af ¹⁸/₁ 1892, ²⁹/₁₂ 1892.
- S. 74 ¹⁾ Votering Januar og Septbr. 1894. Jvnf. (trykt) Redegørelse t. Repræsentantskabet, Septbr. 1896. - ²⁾ Faste Udvalg ²⁶/₈ 1896.
- S. 75 ¹⁾ Faste Udvalg ²⁶/₈ 1896. - ²⁾ Gen. Fors. ²¹/₁₁ 1896. Jvnf. Skr. t. Justitsmin. ²³/₁₁ 1896. - ³⁾ Det flg. Faste Udvalg ¹⁶/₁₁ 1897. Gen. Fors. ²⁶/₁₁ 1897. - ⁴⁾ Se (trykt) Skr. t. Repræsentantskabet. Oktbr. 1898. Faste Udvalg ²⁹/₁₀ 1898, Gen. Fors. ²⁴/₁₁ 1898, Skr. t. Justitsmin. ²⁵/₁₁ 1898.
- S. 76 ¹⁾ Till. VI t. Vedtægten, ⁷/₁ 1899. - ²⁾ Jvnf. med det flg. Skr. t. Justitsmin. ¹⁰/₆ 1907. - ³⁾ Till. XI t. Vedtægten, ²⁶/₆ 1907. - ⁴⁾ Gen. Fors. ²²/₃ 1907. - ⁵⁾ Skr. f. Justitsmin. ¹⁰/₄ 1907.
- S. 77 ¹⁾ Faste Udvalg ²⁹/₅ 1907. Jvnf. Skr. t. Justitsmin. ⁴/₆ 1907. - ²⁾ Till. II t. Vedtægten, ³¹/₁₂ 1889, Gen. Fors. ²²/₁₁ 1889, Skr. t. Justitsmin. ²⁶/₁₁ 1889.
- S. 78 ¹⁾ Till. III t. Vedtægten, ²⁸/₁₂ 1892. Skr. t. Justitsmin. ³⁰/₁₁ 1892. - ²⁾ Till. XI t. Vedtægten, ²⁶/₆ 1907. - ³⁾ Till. XV t. Vedtægten, ⁹/₁ 1918, Faste Udvalg ²⁸/₉ 1917, Skr. t. Justitsmin. ¹/₁₂ 1917. - ⁴⁾ Skr. t. Justitsmin. ²⁶/₁₁ 1902.

- S. 79 ¹⁾ Till. IV t. Klassifikationstarif af ¹⁸/₁ 1892, ⁶/₁ 1903. - ²⁾ Till. VII t. Klassifikationstariffen, ²⁰/₆ 1907. - ³⁾ Till. I t. Klassifikationstarif af ²⁹/₁₂ 1915, ¹¹/₁ 1918.
- S. 81 ¹⁾ Skr. f. Brygger J. C. Jacobsen t. Direktør Kayser ¹⁷/₂ 1886. - ²⁾ Se Aarsberetningen 1885/86.
- S. 82 ¹⁾ Till. III t. Klassifikationstariffen, ³⁰/₁₂ 1901.
- S. 83 ¹⁾ Klassifikationstarif ¹⁸/₁ 1892. - ²⁾ Det flg. Skr. t. Justitsmin. ²³/₁₂ 1891.
- S. 84 ¹⁾ Faste Udvalg ²⁸/₁₀ 1891. Gen. Fors. ¹⁸/₁₂ 1891.
- S. 86 ¹⁾ Skr. f. Direktionen t. Faste Udvalg ¹⁹/₄ 1892, Skr. f. Grosserer Falck t. Direktionen ³/₅ 1892. Faste Udvalg ⁸/₆ 1892. - ²⁾ Till. III t. Klassifikationstariffen, ³⁰/₁₂ 1901. Jvnf. Skr. t. Justitsmin. ⁵/₁₂ 1901. - ³⁾ Faste Udvalg ²⁹/₁₀ 1915, Gen. Fors. ²¹/₁₁ 1915, Skr. t. Justitsmin. ²⁶/₁₁ 1915. Klassifikationstarif ²⁹/₁₂ 1915.
- S. 90 ¹⁾ Instruks ¹⁴/₁₀ 1886. - ²⁾ Till. t. Instruks ¹²/₁₂ 1890. - ³⁾ ¹⁶/₁₂ 1896. - ⁴⁾ Till. I t. Regulativet ²⁸/₁₁ 1900. - ⁵⁾ Faste Udvalg ⁶/₆ 1896. - ⁶⁾ Regulativ og Tabeller ¹/₄ 1907. Jvnf. Faste Udvalg ²/₃ 1907 og Gen. Fors. ²²/₃ 1907. - ⁷⁾ Regulativ og Tabeller ¹³/₁₂ 1910. Jvnf. Faste Udvalg ²⁰/₁₀ 1910 og Gen. Fors. ²⁶/₁₁ 1910. - ⁸⁾ Faste Udvalg ²⁷/₁₀ 1916.
- S. 91 ¹⁾ Faste Udvalg ⁷/₉ 1917.
- S. 92 ¹⁾ Faste Udvalg ²⁹/₈ 1919. - ²⁾ Smstds. - ³⁾ Faste Udvalg ²⁸/₁₀ 1926.

FJERDE AFSNIT

- S. 96 ¹⁾ Det flg. paa Grundlag af Akter i Pk.: Notater og Beregninger i Anledning af Reassurancen 1886.
- S. 100 ¹⁾ Om de flg. Forhandlinger, som alle var mundtlige, foreligger kun ret tilfældige Oplysninger i en Række Privatbreve — i anf. Pk. — fra Direktør Westergaard til Direktør Kayser ⁵/₉, ¹¹/₁₁, ¹⁹/₁₂ og ²⁴/₁₂ 1883; Brev fra Direktør Tvermoes til Westergaard ²²/₄ 1886 og fra Westergaard til Direktør Rimestad ²⁴/₄ 1886. Jvnf. Aarsberetningen 1885/86 og Faste Udvalg ²⁷/₄, ⁶/₅ og ¹⁰/₅ 1886.
- S. 102 ¹⁾ Skr. f. Landbygningernes Brf. ²⁸/₅ 1886.
- S. 103 ¹⁾ Det flg. paa Grundlag af Aarsberetning 1885/86 og Faste Udvalg ⁴/₃, ¹⁷/₄, ⁸/₇, ²⁵/₁₁ 1886, ³¹/₁ og ³/₂ 1887.
- S. 106 ¹⁾ Det flg. Aarsberetning 1886/87, 1888/89 og 1889/90. Redegørelse til Faste Udvalg ⁵/₄ 1887 og dettes Prot. S. 160 ff. Jvnf. Faste Udvalg ¹/₄, ¹⁵/₄ 1887 og ¹⁴/₃ 1889.
- S. 107 ¹⁾ Aarsberetning 1890/91. Jvnf. Faste Udvalg ²⁸/₁₀ 1890.
- S. 108 ¹⁾ Aarsberetning 1900/01. Jvnf. Faste Udvalg ¹⁹/₅ og ³⁰/₁₀ 1900. Gen. Fors. ²⁴/₁₁ 1900.
- S. 110 ¹⁾ Det flg. paa Grundlag af Direktionens (trykte) Redegørelser til Faste Udvalg ¹⁸/₂ og Oktbr. 1929. Jvnf. Faste Udvalg ⁸/₃ og ¹⁴/₅ 1929.

FEMTE AFSNIT

- S. 119 ¹⁾ Hvor ikke andet meddeles, stammer de flg. Oplysninger fra Brfs. Aarsberetninger og Regnskaber.

- S. 122 ¹⁾ Jvnf. Faste Udvalg ^{24/11} 1885 og ^{5/11} 1886. - ²⁾ Smstds. ^{17/11} 1909. - ³⁾ Se f. Eks. Faste Udvalg ^{9/11} 1907, ^{30/10} 1919 og ^{30/10} 1920.
- S. 123 ¹⁾ Det flg. smstds. ^{14/9}, ^{6/10} og ^{29/10} 1914.
- S. 127 ¹⁾ Faste Udvalg ^{10/11} 1908.
- S. 129 ¹⁾ Faste Udvalg ^{13/2} og ^{27/2} 1913, Gen. Fors. ^{27/2} 1913.
- S. 130 ¹⁾ Om det flg. se Faste Udvalg ^{25/5} og ^{5/11} 1903 og ^{2/1} 1904. Gen. Fors. ^{28/11} 1903; Skr. t. Justitsmin. ^{1/12} 1903 og (trykt) Redegørelse t. Repræsentantskabets Medlemmer ^{20/11} 1903. Bestemmelserne findes i Till. IX t. Vedtægten, ^{3/2} 1904.
- S. 132 ¹⁾ Faste Udvalg ^{29/9} 1915; Gen. Fors. ^{24/11} 1915. - ²⁾ Till. XV t. Vedtægten, ^{9/1} 1918. Jvnf. Faste Udvalg ^{28/9} 1917 og Skr. t. Justitsmin. ^{1/12} 1917. - ³⁾ Till. XVII t. Vedtægten, ^{17/5} 1926. Jvnf. Skr. t. Justitsmin. ^{16/3} 1926.

NOGLE OPLYSNINGER
OM
DE FØRSTE VURDERINGER OG INDTEGNINGER
I
KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING
SAMT
OVERSIGT OVER
AARSREGNSKABERNE FOR 1731—1930

AF
CAND. JUR. WILLIAM OLSEN
KASSERER I KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING

DE FØRSTE VURDERINGER
OG INDTEGNINGER I
KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRING

57. Prospekt fra Amagertorv med Ejendommen Nr. 6 længst til højre.
Litografi efter en Akvarel fra 1755.

EFTER Brandforsikringens Oprettelse ifl. kgl. Anordning af 26. Januar 1731 gik der nogen Tid inden Vurderingerne til Assurance kunde finde Sted, idet der først skulde melde sig 300 Interessenter »hvorefter da Verket tager sin Begyndelse« (§ 9 i Raadstueplakat 31. Januar 1731).

Den 1. Vurdering blev optaget 9. Oktbr. 1731 af Murermester L. Erichsen og Tømrermester Niels Nielsen under Overværelse af 2 Direktører Laur. Rasmussen og Christopher Jenssen Lund og godkendtes af Ejeren Gehejmerraad Blome d. 26. Novbr. 1731 for Ejendommen, nuværende Gade Nr. 6 paa Amagertorv (Kgl. Porcelainsfabriks Udsalg), og denne Police er gældende endnu 200 Aar efter.

Police Nr. 2 blev efter Vurdering (Forretning Nr. 10) af 15. Oktbr. 1731 indtegnet for Ejendommen nuværende Gade Nr. 14 Ved Stranden (Kjøbenhavns Brandforsikrings Ejendom). Denne Police udgik i 1795, da Ejendommen nedbrændte under den store Ildebrand. Paa Grunden opførtes den Bygning, der staar den Dag i Dag.

Disse 2 Forsikringer skal nærmere omtales.

Vurderingsforretning Nr. 1 af 9. Oktbr. 1731 var saalydende:

Wurde: *Frimands Qvarteer, Amager Torv Gaardens Matricul N° 4.*
 N° 1. Hans Excellence Høy- og Welbaarne Hr. Geheime-Raad Blomes
 Police N° 1. Gaard, beliggende her udi Staden i forestaaende Qvarteer, Gade og
 Matriculs Nummer, er i Følge af Høy- og Welædle Magistratens
 Anordning, datered 1te Octobris Anno 1731, af os underskrevene som
 Vurderings-Mænd bleven efterseet, og det udi Overværrelse af 2^{de}
 Brand-Forsikrings-Cassens Directeurer Hr. Assessor Rasmussen og
 Seig^r Christopher Jensen Lund. Ermeldte Gaard bestaar i Følgende:
 Huuset til Gaden er sex store grundmuurede Fag med Port til Ind-
 kiørsel, 3de Etager høy og 2de staaende Gaule samt gewelft Kielder
 under heele Huuset. Eet grundmuured Siidehuus paa 13ten Fag, 2^{de}
 Etager høy og gewelft Kielder under heele Huuset. Opgangen til be-
 meldte For- og Siide-Huus er af een italiensk Trappe, 3de Etager høy,
 alt af Muur- og Bindingsverk.

Eet Bindingsverks Siide-Huus i Bag-Gaarden af 7 Fag, 2de Loft høy,
 under neden Vognskuur, oven paa Veedhammer, Opgangen af een
 Trappe til een Svahle. Eet Bindingsverks Tverhuus af 11 Fag, 2^{de}
 Loft høy, med een Kielder under 5 Fag. Bag ved eet ny Baghuus
 paa 11 Fag, eet Loft høy, som er indretted til een Stald. I Gaarden
 et aabe[n]t Hengeskuur af Tømmer og Bredder samt een Portion
 Springvand og een Portion fersk Pompe-Vand. Udi Værelserne be-
 findes 16ten Jern- og 2de Jern-Plade-Kakkel-Ovne. Efter Beretning be-
 tales aarlig Jordskyld til Universitetet.

Hvilken fornævnte Gaard med nyttig Grund og Gaards Rum og
 alle andre muur- og nagelfaste Perdinientier vi til Brand Forsikrings
 Cassens Efterretning (saavit Placatens 3^{die} Post dicterer) taxerer og
 vurderer for Fiorten Tusinde Rigsdaler Courant, som alt med vore
 Hænders Underskrift bekræftes. Kiøbenhavn den 9de Octobr: A^o 1731.

L. Erichsen.
 Muurmester.

Niels Nielsen.
 Tømmermester.

som ofverværende underteigner

Laur Rasmussen.

Christopher Jenssen Lund

Ald Wurderings Summen, Fiorten Tusinde Rigsdaler Courant, for-
 sickris.

Kiøbenhavn d: 26. Novbr: 1731.

O. Blome.

Den sidst afholdte Vurderingsforretning over samme Ejen-
 dom er af 22. Oktbr. 1930. Ejendommen er nu vurderet til

POLICE.

Prima Quarteer.

Amager Corp.

Jægeren Matricul No: 4

Der is Excellens Høi og Alhaarne Hr. Scheinbaad *Plone*

Haver ladet forsikere sin *Haard* beliggende udi ovenstaaende
Quarteer, Gade og Matriculs Nummer for den Summa

Storten *Linsude* — *Nirdaler* Courant,

vide Vurderings Forretningen af dato — *26*

Novemb 1731 Sub: No. — *7* — Der af

hver *Hans* *Excellens* betalt

Indskud — *7* pro Cento

Premie — *7* pro Cento *Indskud*

Til Contoirrets Underholding af hwer — *Indskud*

100 Nirdlr. — *7* s. — er.

Summa — *145* s. 80

Skulle det tilbrage sig, at bemelte *Haard* efter den kongl. aller-
Høiaadigste Anordning af Dato 26 Januarii 1731. og der efter af Høi og
Belærdede Magistraten udstæde Placat, dateret 31 dito næst paafølgende, dessen
3de Post, ved Altsvaade blev forulyftet, (som GUD i Naade afvende) da
forsikrer vi, som nu værende Directører paa egne og samtlige Brand Forsikrings-
Cassens Interessenters Vegne, at *Høi* *Hans* *Excellens* *Plone*
skal blive betalt de Tre Fierde Deele af for omvorte forsikrede Summa, og
det i Folge af Placatens 3de, 5te og 9de Postes Formelding, naar den forsikren-
de beviser og gotgiorer sin i sliq ulykkelige Tilfælde tagede Skade efter Fundatzen.
Saa og at den foresatte *Premie* udi de ansatte Terminer prompte bliver erlagt
og betalt. Hvilket for anførte bekræftes med vore Hænders Underkrift og
Contoirrets Seigl. Kiøbenhavns Brand forsikrings-Cassens Contoir den *18* Decem-
ber Anno 1731.

C. Rasmussen Contoirrets Secrerar *Anders* *Andersen* Contoirrets Secrerar

58. Facsimile af den første Brandpolice (Kbhvns. Brandforsikring).

ialt 669.000 Kr. og bestaar i Hovedtræk af følgende Bygningsposter:

1. En grundmuret Forbygning et stort og fem almindelige Fag; Kælder og 3 Etager, Heltag med 2 store Frontoner En Gennemkørsel med dobbelt Smedejernsport . . .
2. En grundmuret Sidebygning i 6 dobbelte Fag, Kælder og 3 Etager . . .
3. En grundmuret Mellebygning i 3 dobbelte Fag, Kælder og 4 Etager høj
4. En grundmuret Sidebygning i 3 dobbelte Fag mod Baggaarden Højde som Post 3 (s. Kælder og 4 Etager).
5. En grundmuret Bagbygning . . . i 3 dobbelte Fag Kælder og 4 Etager.

Disse 5 Bygningsposters nuværende Assurancesum udgør 620.000 Kr.

Ved Sammenligning af de 2 Vurderingsforretninger fra 1731 og 1930 ser man, at i Hovedtrækkene, navnlig med Hensyn til Forhuset »Huuset til Gaden«, er Beskrivelsen saa nogenlunde den samme, om end Assurancesummerne 14.000 Rdl. og 620.000 Kr. ligger langt fra hinanden.

Den oprindelige Sum 14.000 Rdl. Courant skulde omsat i vore Penge efter det nugældende Vurderingsregulativ blive ca. 106.000 Kr.*), men er vistnok meget lav ansat, idet der dengang ikke blev taget Hensyn til særligt Udstyr, Stukkatur, Murtykkelse m. v., for hvilke Ting der i de senere Vurderinger er beregnet store Tillæg. Endvidere er i Aarenes Løb Side-, Mellem- og Bagbygninger blevet til store 3, 4 Etages Bygninger; der kom Kobbertag paa Forbygningen i 1877 o. s. v., det ene med det andet har bevirket den store Forskel i Vurderingssummerne, se nedenstaaende Fortegnelse over de over Ejendommen afholdte Vurderinger.

*) 60 % Tillæg 1813 (Plakat 28. Septbr. 1813). 10 % Tillæg i 1857 og 1866 (Direktionens Bekendtg. af 6. Febr. 1857 og 29. Decbr. 1866). Omsætning til Krone-Værdi 1871. 15 % Tillæg 1900 (Justitsmin. Resolution af 28. Novbr. 1900). Ca. 70 % Tillæg efter Vurderingsregulativ 1930.

N° 1736, 6 Junij v^r Premien
 Er laet die 11 Martij Term 1736
 und 4 Procento... 1736 und 4 Procento... 1736 und 4 Procento...
 Die Cont. 25 pr 100... 1736 und 4 Procento... 1736 und 4 Procento...
 Summa 40... 1736 und 4 Procento... 1736 und 4 Procento...
 Brand... 1736 und 4 Procento... 1736 und 4 Procento...
 N° 1737, 6 Junij v^r Premien
 Er laet die 11 Martij Term 1737
 und 4 Procento... 1737 und 4 Procento... 1737 und 4 Procento...
 Die Cont. 25 pr 100... 1737 und 4 Procento... 1737 und 4 Procento...
 Summa 40... 1737 und 4 Procento... 1737 und 4 Procento...
 Brand... 1737 und 4 Procento... 1737 und 4 Procento...
 N° 1738, 21 Julij v^r Premien
 Er laet die 11 Martij Term 1738
 und 4 Procento... 1738 und 4 Procento... 1738 und 4 Procento...
 Die Cont. 25 pr 100... 1738 und 4 Procento... 1738 und 4 Procento...
 Summa 40... 1738 und 4 Procento... 1738 und 4 Procento...
 Brand... 1738 und 4 Procento... 1738 und 4 Procento...
 N° 1739, 17 Aug. v^r Premien
 Er laet die 11 Martij Term 1739
 und 4 Procento... 1739 und 4 Procento... 1739 und 4 Procento...
 Die Cont. 25 pr 100... 1739 und 4 Procento... 1739 und 4 Procento...
 Summa 40... 1739 und 4 Procento... 1739 und 4 Procento...
 Brand... 1739 und 4 Procento... 1739 und 4 Procento...

59. Facsimile af 3. Side af Police Nr. 1 (Kbhvns. Brandforsikring).

Paa Grundlag af den 1. Vurdering blev Police Nr. 1 udstedt. Den først udstedte Police er bevaret og findes i Brandforsikringens Arkiv i Landsarkivet og har følgende Ordlyd:

N° 1 Police.

Frimans Qvarteer. Amager Torv Gaardens Matricul N° 4 — Nye — 3.

Deris Excellence Høy og Velbaarne Hr: Geheime Raad Blome Haver ladet forsickere sin Gaard beliggende udi ovenstaaende Qvarteer, Gade og Matriculs Nummer for den Summa Fiorten Tusinde Rixdaler Courant, vide Vurderings Forretningen af dato 26de Novembris A^o 1731 Sub: N° 1. Der af haver Hans Excellence betalt

Indskud 1 pro Cento..... — 140 Rdl., —
Premie $\frac{1}{4}$ pro Cento Crediteres efter indgivene

Reignings Indhold.

Til Contoirrets Underholdning af hver 100 Rixdlr. 4 β er 5 Rdl. 80 β .
Summa = 145 Rdl. 80 β .

Skulle det tildrage sig, at bemeldte Gaard efter den Kongl. aller-naadigste Anordning af Dato 26. Januarii 1731 og der efter af Høy og Vel-ædle Magistraten udstæde Placat, dateret 31. dito næst paafølgende, dessen 3de Post, ved Ildsvaade blev for-ulykket, (som GUD i Naade afvende) da forsikrer vi, som nu værende Directeurer paa egne og samtlige Brand Forsikrings-Cassens Interessenters Vegne, at Høybem^{te} Hans Excellence Blome skal blive betalt de Tre Fierde Deele af for-ømrørte forsikrede Summa, og det i Følge af Placatens 3de, 5te og 9de Postes Formelding, naar den Forsikrende beviiser og gotgiører sin i slig ulykkelige Tilfælde tagede Skade efter Fundatzen. Saa og at den foresatte Premie udi de ansatte Terminer promte bliver erlagt og betalt. Hvilket for-anførte bekræftes med vore Hænders Underskrift og Contoires Seigl. Kiøbenhavns Brand Forsikrings-Cassens Contoir den 21. Decembris Anno 1731.

L. Rasmussen. Christopher J. Lund. Hans Hansen Berg.

P. Arfveson H. Breckwolt.

L. S.

Annoteret
C. Roed

Paa Policens følgende Sider blev i den første Periode af Brandforsikringens Historie alt paategnet: foruden Vurderingssummernes skiftende Beløb og Ejerskifter ogsaa Kvittering for Præmiens Betaling underskrevet af Direktører og Bogholder, saa man vil kunne forstaa, at Policerne efterhaanden just ikke var let overskuelige.

Police No. 1				Skrift		1792		Premie betalt	
Frimans Brand Assurance				Summa	1792	1793	1794	1795	1796
<p>Deres Excellens de Hans Daad Blom Baan</p> <p>1790</p> <p>Skriftet for Hans Daad Blom Baan</p>				1792	1793	1794	1795	1796	1797
				1792	1793	1794	1795	1796	1797
<p>1798</p> <p>1799</p> <p>1800</p> <p>1801</p> <p>1802</p> <p>1803</p> <p>1804</p> <p>1805</p> <p>1806</p> <p>1807</p> <p>1808</p> <p>1809</p> <p>1810</p>				1792	1793	1794	1795	1796	1797
<p>Summa</p> <p>1792</p> <p>1793</p> <p>1794</p> <p>1795</p> <p>1796</p> <p>1797</p> <p>1798</p> <p>1799</p> <p>1800</p> <p>1801</p> <p>1802</p> <p>1803</p> <p>1804</p> <p>1805</p> <p>1806</p> <p>1807</p> <p>1808</p> <p>1809</p> <p>1810</p>				1792	1793	1794	1795	1796	1797
<p>Summa</p> <p>1792</p> <p>1793</p> <p>1794</p> <p>1795</p> <p>1796</p> <p>1797</p> <p>1798</p> <p>1799</p> <p>1800</p> <p>1801</p> <p>1802</p> <p>1803</p> <p>1804</p> <p>1805</p> <p>1806</p> <p>1807</p> <p>1808</p> <p>1809</p> <p>1810</p>				1792	1793	1794	1795	1796	1797

60. 1. Side i »Hoved Assurance Bog ved Kiøbenhavns Brand Forsikrings Casses Contoir over Policer«. (Landsarkivet).

Endelig blev Vurderingen indført i »Hoved Assurance Bog ved Kiøbenhavns Brand Forsikrings Casses Contoir over Policen«. Her indførtes — ligesom paa Policen — Assurancesum, Vurderings Dato, Ejer, Præmieberegning og Afskrivning af den betalte Præmie, dog betydelig mere overskueligt end paa Policen. — Det følgende er Udskrift af denne Protokol, fortsat fra ca. 1813 efter de som Følge af den nye Matrikul af 1806 oprettede nye Kvarterbøger.

Police N° 1, Frimands Quart., Amager Torv, Matricul N° 4,

(senere efter ny Matricul N° 3).

1731 Decbr. 21.	Deres Excellence Hr. Geheimeraad Blome Vurderings Forretningen af 9. Oktbr. 1731 N ^o 1 og paategnet 26. Novbr.	14.000	Rdl.
1738 Juli 21.	Grevinde Schach, Eiere.		
1740 Juni 27.	Justitsraad Gregorius Klouman, Eiere.		
1752 Septbr 15.	Justitsraad Knud Gregorius Klouman.		
1763 Decbr. 9.	Christian Hansen, Handelsmand.		
1795 Marts 13.	Vurdering 18. f. M. yderligere	8.700	»
» Septbr. 21.	Jens Schoustrup, Kjøbmand.		
1800 Marts 11.	Omvurd. 1 ^{ste} pass ^{to} yderligere	1.300	»
		24.000	Rdl.
1813 Oktbr. 4.	Efter Placat 28 Septbr. 1813.	38.400	Rbd. Sølv Værdi
1814 Decbr. 12.	Peter Schoustrup, Grosserer og Johan Henrich Schoustrup, Urtekr.		
1829 Decbr. 23.	Johan Henrich Schoustrup, Urtekr.		
1832 Septbr. 18.	Omvurdering af 4. d. M. uforandret.	38.400	»
1833 Oktbr. 16.	Vurdering af 5. d. M.	42.800	»
1844 Septbr. 11.	Peter Jacob Schoustrup, Urtekr.		
1850 Oktbr. 14.	Vurdering af 7. d. M.	49.100	»
1854 Febr. 7.	Formedelst partiel Ildebrandskade fra- gaar 6.400 Rdl.	42.700	»
1854 Maj 22.	Vurdering	51.800	»
1856 Septbr. 2.	Vurdering	57.500	»
1857 Febr. 2.	Bekendtgørelse om 10 % Forhøjelse ..	62.900	»
1860 Maj 25.	Vurdering	69.700	»
» Juni 11.	Udgaar efter Dir.' Resolution 1.400 Rdl. »Faste Genstande«	68.300	»
1865 April 9.	Vurdering	72.000	»
1866 Decbr. 29.	Bekendtgørelse om 10 % Forhøjelse	78.700	»
1867 Maj 6.	Vurdering	86.300	»
	1871 til Kroner	172.600	Kr.

1877 Septbr. 22.	Vurdering	200.400	Kr.
1879 Maj 5.	Dansk Livsforsikringselskab »Hafnia«.		
1881 April 11.	Vurdering	230.000	»
1891 Febr. 5.	Omvurdering	221.800	»
1898 Oktbr. 28.	Vurdering	310.000	»
1906 Decbr. 11.	Omvurdering	350.000	»
1909 April 11.	Aktieselskabet »Alumina«.		
1911 Novbr. 10.	Vurdering	373.200	»
1913 April 19.	Partiel Brandskade 1000 Kr.		
1917 Marts 26.	Vurderings-Eftersyn (Dyrtid).....	503.800	»
1919 Novbr. 15.	— —	745.600	»
1921 Septbr. 28.	Omvurdering —	765.500	»
1927 Maj 19.	Vurderings-Eftersyn	687.100	»
1930 Oktbr. 22.	Omvurdering	669.000	»

for hvilken Sum Ejendommen stadig er forsikret.

Som det vil ses, har Ejendommen kun skiftet Ejer 7 Gange i Løbet af de 200 Aar, idet den har været i een Families Besiddelse over 80 Aar, fra 1795 til 1879. Ikke mindre end 26 Gange er Ejendommen bleven omvurderet eller vurderet til Nytegning af foretagne Om- eller Tilbygninger, eller som Følge af Konjunktursvingninger. Den største Ombygning fandt Sted i 1898, medens Livsforsikringselskabet »Hafnia« var Ejer. Forhuset blev indvendig restaureret og Stueetagen ombygget; de gamle Side- og Bagbygninger maatte vige Pladsen for nye og mere moderne Bygninger. Paa Ejendommens Façade vil man kunne læse Aarstallene 1616 og 1898, Opførelses- og Restaurerings-Aaret; Ejendommen blev nemlig opført allerede 1616 af Borgmester Mathias Hansen og er et af de faa Minder, der findes bevaret her i Byen fra Chr. d. IV's Tid.

Foruden de ovennævnte 2 Brandskader i 1854 og 1913 har der paa Ejendommen siden 1870 kun været 3 mindre Brandskader til et samlet Erstatningsbeløb af 320 Kroner.

Medens denne Ejendom saaledes staar skaanet for de Ødelæggelser, Byen led under de to store Ildebrande i 1728 og 1795, blev den i det følgende omtalte Ejendom, Ved Stranden Nr. 14, ødelagt 1795.

61. Prospekt fra Ved Stranden under Branden 1795. Stik af A. Flint. Præsident Schraders Gaard (Police Nr. 2) er det lave Hus med Portbygning i Karréen til venstre.

Vurderingsforretning af 15. Oktbr. 1731 lyder saaledes:

Øster Qvarteer, ved Stranden, Gaarden Nr. 212.

Wurd:
N° 10.
Police
N° 2.

Høyædle og Welbaarne Hr. Etatz-Raad Johan Schrader, hans iboende Gaard, beliggende her i Staden udi ovenstaaende Qvarteer, Gade- og Matriculs Nummer, er i følge af Høy- og Welædle Magistratens Anordning, dateret 1ste Octobris A^o 1731 af os underskrevne som Vurderings-Mænd efterseet, og det udi Overværelse af 2de Brand-Forsikrings-Cassens Directeurer, Herr Assessor Rasmussen og Sr Christopher Jensen Lund. Erm^{te} Gaard bestaar i følgende: Eet Gadehuus grundmuuret, paa 7 store grundmuurede Faeg, 2 Etager høy, og 2de Leje-Kieldere under bem^{te} Gadehuus samt 2de staaende Gavle, ved Siiden af for^{te} Huus een Brandmuur med Indkørsel, oven paa een Altaen med et Glas-Huus. Fra Gadehuuset ind till Gaarden er een Udbygning af Muur- og Bindingsverk paa 3 Faeg, 2de Etager og grundmuuret Kielder.

Et Bindings-Wercks Siidehuus, 18 Faeg, 2 Loft høy, med Kielder under 10 Faeg. Opgangen til For- og Siide-Huuset af een grundmuuret Windel-Trappe. Nock et Bindingsverk-Siidehuus paa 9 Faeg, 2de Loft høy. Et Bindingswerks Tverhuus paa 5 Faeg, 2 Loft høy. Een liden smal Bindingsverks Bygning 2 Fag, 2de Loft høy. I Værelserne befindes 11 Jerren-Kacelovne, deraf 4re St^{æt} med Messing Knappe, og 2 St^{æt} med Messing-Piller ziirede. I Brøggeret een indmuuret Kaaber Brøgger-Kiedel paa 3de Tønder. I Gaarden 1 Portion Spring-Vand og 1

Portion Pompe-Vand samt Brynd-Vand. Efter Eierens Beretning er denne Gaard jordfrie Grund og Eiendomb samt Brøgger Redskab. Hvilken forskr^{ne} Gaard med nyttig Grund og Gaards-Rom samt alle muur- og nagelfaste Perdinientier vi til Brand-Forsikrings-Cassens Efterretning (saavit Placatens 3de Post dicterer) taxerer og vurderer for Otte Tusinde og Fem Hundrede Rixdaler, som alt med voris Hænders Underskrift bekræftes. Kiøbenhavn den 15de Octobris A^o 1731.

L. Erichsen.

Muurmester.

Niels Nielsen.

Tømmermester.

Som ofverværende underteigner

Laur. Rasmussen.

Christopher Jenssen Lund.

Af ovenstaaende Wurderings-Summa begierer at faae forsickeret dend S^a Fiire Tusinde Rigsdaler Courant. Khfn. dend 23. Novbr. 1731.

J. Schrader.

Resten af ovenstaaende Summa 4500 Rd. lader Hr. Etatz-Raad Schrader end ydermeer forsichere i Brand-Forsichrings-Cassen, hvilket jeg paa hans Vegne hermed testerer.

Khaf. dend 20de November A^o 1733.

A. Christiansen.

Det følgende er Udskrift af »Hoved Assurance Bog« til 1795 og derefter af »Kvarterbøgerne«.

Police N° 2, Øster Quarteer, Ved Stranden Matr. N° 212,

(senere Matrikul 154).

1731 Decbr. 21. Hr. Etatsraad og Præsident Johan

Schrader Vurdering (Forretning N° 10) 15. Oktbr.

1731 4.000 Rdl.

1733 Novbr. 20. — Ditto — ydermere forsikret

4.500 »

1738 Maj 21. Hr. Justitsraad Worm.

1744 Juni 19. Carl Hjeronimus Gustmeier, Negotiant.

1759 Marts 12. Afg. Gustmeiers Enke, som den findes

efter Vurdering 27. Januar 1759 ydermere.... 2.000 Rdl.

14.000 Rdl.

1776 Juni 10. Friderich Ludolph Gustmeyer.

1795 Septbr. 10. I Anledning af Ildebranden imellem

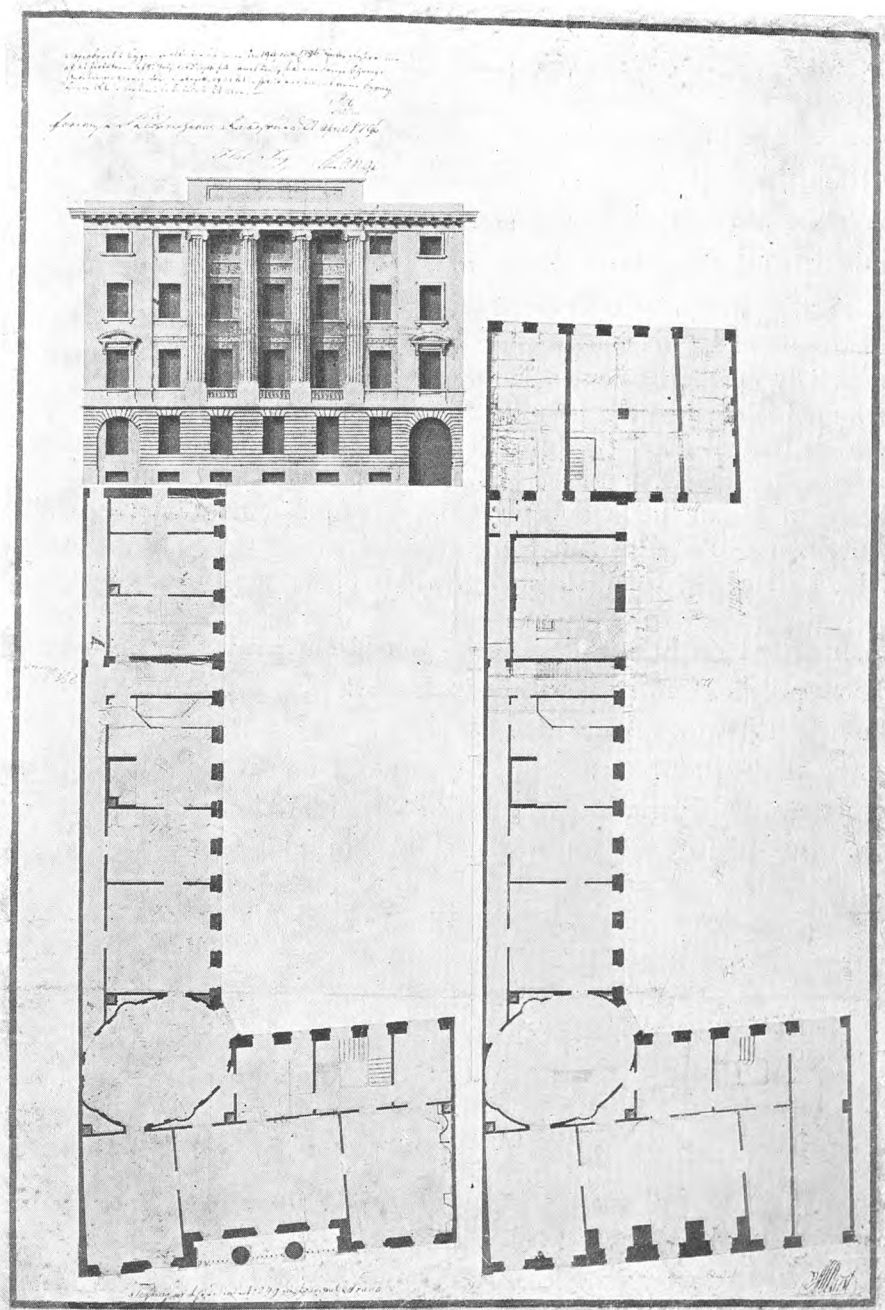
5. og 7. Juni er udgaaet ovenstaaende Police

N° 2 med Summa..... 14.000 »

To Aar senere indtegnedes den paa samme Grund byggede Ejendom under Police N° 3842 og Ejendommen mod Admiralgade blev henlagt hertil.

1797 Oktbr. 19.	Vurdering.....	42.300 Rdl.
1813 Oktbr. 4.	Ifl. Placat 28. Septbr. 1813.....	67.700 Rdl. Sølv Værdi
1817 Decbr. 8.	Directeur Nicolai Abraham v. Holten.	
1830 Juli 4.	Omvurdering.....	71.400 »
1839 Decbr. 23.	Anders Ancker, Silke- og Klædekræmmer.	
1841 Januar 21.	Vurdering.....	77.000 »
1857 Juni 6.	Proprietær Carl Andreas Ancker.	
»	» Efter Bekendtgørelse 6. Febr. 1857 (10 0/0 Forhøjelse).....	84.500 »
1859 Marts 3.	Eftersyn af »faste Gjenstande«.....	83.200 »
1860 Aug. 30.	Major i Generalstaben Frederik Christian v. Stjernholm.	
1866 Marts 1.	Vurdering.....	83.000 »
1866 Decbr. 29.	Bekendtgørelse om 10 0/0 Forhøjelse.	91.200 »
	1871 til Kroner	182.400 Kr.
1873 Oktbr. 17.	David Baruck Adler.	
1875 Marts 5.	Vurdering.....	203.300 »
1881 Marts 23.	Enkefru Jenny Adler, f. Raphael.	
1884 Oktbr. 11.	Formedelst Sideskade fra Christianborg Slotsbrand d. 3. Oktbr. 1884 afgaar 400 Kr.	202.900 »
1888 Marts 13.	Omvurdering.....	209.000 »
1897 Marts 12.	Omvurdering, uforandret.....	209.000 »
1898 Febr. 9.	Partiel Vurdering.....	223.200 »
1900 Decbr. 8.	10 0/0 Forhøjelse.....	245.400 »
1903 Novbr. 24.	Hans Majst. Georg den 1 ^{ste} , Hellenernes Konge.	
1905 Novbr. 14.	Omvurdering.....	266.600 »
1913 Decbr. 13.	Hans kgl. Højhed Prins Andreas af Grækenland.	
1914 Marts 30.	A/S De danske Spritfabrikker.	
1915 Aug. 5.	Danske Genforsikring, A/S.	
1916 Novbr. 11.	Vurdering.....	476.300 Kr.
1918 Novbr. 5.	Dyrtids-Vurdering.....	623.400 »
1920 Oktbr. 18.	do. do.	1.219.200 »
1922 Jan. 22.	Vurderings-Eftersyn.....	692.600 »
1922 Marts 9.	Kjøbenhavns Brandforsikring.	
1925 Decbr. 23.	Vurdering.....	702.600 »

Den høje Vurderingssum i 1920 blev hurtigt nedsat igen; det var under den værste Dyrtid, hvor enkelte meget ængstelige Interessenter fik deres Ejendoms Assurance sat til »Dags-

62. Murermeister Quists Tegning, approberet af Bygningskommissionen 1796, til Ejendommen Ved Stranden 14, som blev opført i Stedet for den i 1795 nedbrændte, og som nu ejes af Københavns Brandforsikring. (Nationalmuseet).

pris«; for denne Vurderings vedkommende blev Tillæget sat til 250 % til det fra 1911 gældende Vurderingsregulativ.

Raadstueplakat af 31. Januar 1731, hvori Magistraten publicerer kgl. Anordning af 26. Januar 1731 om Brandforsikringens Oprettelse, ender saaledes:

»Endelig anmodes eenhver, som udi forommeldte Brandcassa agter at have Deel, at de inden fiire Ugers Forløb fra Dato ville behage, enten selv personlig, eller skriftlig ved deres Bud, under deres Haand, at anmelde sig hos os, hvor Raadstuen nu holdes, udi Etatzraad og Præsident Schraders Gaard ved Stranden, hver Mandag og Onsdag Formiddag fra Kl. 8 til 12 slet, paa det deres Navne af Raadstueskriveren kunde blive anteigned, og mand siden derefter udi allerunderdanigst Følge af den Kongelige Anordnings niende Postes Indhold, kunde føje videre behørig Anstalt til Verkerts Befordring«

Nævnte Præsident Schraders Gaard ved Stranden, hvor Raadstuen holdtes efter Raadhusets Brand i 1728, er netop ovennævnte Ejendom, der blev forsikret under Police Nr. 2. Man ser saaledes, at paa samme Sted, hvor de første Indtegninger til Assurance i Brandkassen fandt Sted i 1731, har Kjøbenhavns Brandforsikring til Huse paa 200 Aars Dagen for dens Oprettelse.

BRANDFORSIKRINGENS AARSREGNSKABER
1731-1930

NÆRVÆRENDE Oversigt over Københavns Brandforsikrings Aarsregnskaber er Optryk af de i Bogen »Kjøbenhavns Brandforsikring 1731–1911« trykte Regnskaber suppleret med Regnskaberne fra 1912–1930. Med Hensyn til Aarsregnskabernes Udregning og Opstilling henvises til ovennævnte Bog, hvori der er gjort Rede for de enkelte Regnskabsperioders Udregning m. v. og Omsætning af Rdl. Courant, Rdl. Sølv Værdi, »Sedler og Tegn« til Krone-Værdi.

Regnskabsaar	Aar	Ved Aarets Udgang		Præmie og andre Afgifter		Renter		Kursgevinst		Vundet paa overtagne Panter		Reassurance Andel i Skader m. v.		Diverse		Brandskader			
		Police Antal	Forsikrings-sum	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Antal	Beløb
162	1892-93	3612	253,907,750	199,884	44	240,351	20	15,202	75	»	»	175,395	81	»	»	179	231,754	67	
163	1893-94	3605	256,937,100	217,015	93	240,490	72	17,387	50	»	»	33,315	47	»	»	131	42,920	65	
164	1894-95	3610	265,017,300	220,306	45	248,667	00	25,373	25	»	»	132,292	27	»	»	168	174,379	25	
165	1895-96	3606	270,972,750	226,719	92	251,648	99	»	»	»	»	26,320	50	»	»	151	33,504	00	
166	1896-97	4334	280,287,500	238,658	25	254,680	36	»	»	»	»	47,098	18	»	»	138	61,295	00	
167	1897-98	4638	286,772,690	247,410	61	259,618	23	»	»	»	»	37,123	82	»	»	155	47,930	93	
168	1898-99	4613	294,823,940	256,567	49	265,796	50	»	»	»	»	40,619	97	»	»	135	53,015	00	
169	1899-00	4579	301,028,640	258,956	85	273,072	84	»	»	»	»	101,624	10	»	»	150	133,910	89	
170	1900-01	4631	321,117,290	264,072	10	277,494	48	104,601	56	»	»	57,660	62	»	»	171	75,477	00	
171	1901-02	4626	329,830,540	281,104	18	309,102	72	96,507	25	»	»	34,642	35	»	»	164	59,575	00	
172	1902-03	4613	344,175,240	292,281	76	313,836	58	»	»	»	»	31,613	71	»	»	136	51,197	35	
173	1903-04	4604	352,838,090	302,213	48	317,496	50	»	»	»	»	28,153	39	2,115	52	160	43,706	81	
174	1904-05	4592	360,005,340	309,511	54	327,616	10	72,665	00	»	»	79,189	67	»	»	139	141,305	81	
175	1905-06	4586	367,490,140	314,100	65	337,844	19	560	25	»	»	75,540	03	»	»	172	133,298	83	
176	1906-07	4546	373,127,790	327,484	95	347,588	49	»	»	»	»	92,769	85	»	»	135	144,804	34	
177	1907-08	4528	382,512,300	337,773	70	357,521	23	»	»	»	»	84,971	12	»	»	176	158,763	00	
178	1908-09	4521	391,420,800	343,884	36	369,001	19	178,399	75	»	»	64,255	33	»	»	190	128,378	81	
179	1909-10	4482	394,750,850	350,779	42	378,363	77	»	»	»	»	56,507	19	»	»	147	120,490	00	
180	1910-11	4479	397,827,050	353,365	48	389,491	68	44,429	50	»	»	20,156	42	»	»	132	38,574	06	
181	1911-12	4483	402,105,900	356,322	04	390,319	21	»	»	»	»	203,650	64	»	»	168	333,956	31	
182	1912-13	4457	404,440,000	360,584	47	396,080	44	»	»	»	»	28,195	21	»	»	140	46,733	80	
183	1913-14	4457	413,634,750	361,285	71	417,360	38	»	»	»	»	196,276	15	388	41	139	361,813	08	
184	1914-15	4488	419,515,750	369,111	63	419,518	07	5,977	00	»	»	182,081	78	»	»	182	298,046	84	
185	1915-16	4496	430,312,600	375,992	98	429,393	05	10,952	75	»	»	33,199	55	»	»	127	65,302	49	
186	1916-17	4501	524,920,500	445,212	95	448,414	38	»	»	»	»	52,721	72	»	»	128	98,867	52	
187	1917-18	4513	598,272,800	575,664	70	470,930	79	26,356	95	»	»	26,819	00	»	»	103	53,127	86	
188	1918-19	4576	649,233,100	646,247	39	486,897	00	»	»	»	»	203,796	19	»	»	136	347,526	71	
189	1919-20	4712	957,236,800	937,045	65	485,750	56	»	»	»	»	231,407	51	»	»	153	418,342	52	
190	1920-21	4848	1,022,392,600	1,209,932	24	504,166	74	623,791	60	»	»	166,773	46	»	»	147	298,301	65	
191	1921-22	4875	1,001,437,400	1,268,370	89	529,940	37	627,495	15	»	»	53,715	73	»	»	153	108,655	49	
192	1922-23	4923	984,974,400	1,211,196	41	561,952	27	»	»	»	»	49,583	09	»	»	146	93,722	00	
193	1923-24	4968	1,001,731,400	1,187,338	22	599,911	21	»	»	»	»	77,959	60	»	»	146	139,494	20	
194	1924-25	4947	978,118,700	1,551,104	74	832,421	22	»	»	»	»	67,750	31	»	»	157	150,870	49	
195	1925-26	4938	975,239,400	1,156,499	12	702,245	35	110,585	75	»	»	40,802	24	»	»	152	88,922	60	
196	1926-27	4974	993,873,300	1,134,286	67	714,423	13	228,159	50	»	»	140,611	80	»	»	138	269,883	07	
197	1927-28	5023	998,816,000	1,130,669	87	736,875	65	605,308	75	»	»	68,833	46	»	»	172	145,427	25	
198	1928-29	5093	1,009,361,700	1,108,784	39	749,600	56	»	»	»	»	203,005	45	»	»	226	337,526	20	
199	1929-30	5156	1,029,113,000	1,105,619	18	771,878	54	586,408	37	»	»	148,969	18	»	»	189	343,604	00	

1892-93. I Forsikringssum fra 1892-93 og følgende Aar er indbefattet Forsikringssummen for »midlertidige Forsikringer«. — 1896-97. I Policeantal og Forsikringssum fra 1896-97 og følgende Aar er tillige indbefattet Policeantallet og Forsikringssummen for »Husleforsikring«.
1919-1920. I Administrationsudgifter er indbefattet Omkostninger ved samtlige Forsikrings Omvurdering i Anledning

Regnskabsaar	Aar	Administrationsudgifter		Bidrag til Brandvæsenets Udgifter		Kurstab		Reassurancepræmie (= Provision)		Overskudsfordeling		Tabt paa overtagne Panter		Refunderet den kgl. Kasse		Aarets Overskud		Formue ved Aarets Udgang	
		Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
		46,863	07	102,323	98	»	»	137,186	32	»	»	»	»	»	»	112,706	16	6,128,431	59
		42,343	63	103,638	45	»	»	146,090	51	»	»	»	»	»	»	173,216	38	6,301,647	97
		52,677	54	106,055	88	»	»	150,085	08	»	»	»	»	»	»	143,441	22	6,445,089	19
		46,183	49	108,152	53	23,180	00	153,904	98	»	»	»	»	»	»	139,764	41	6,584,853	60
		54,428	23	110,691	83	51,364	50	161,252	61	»	»	»	»	»	»	101,404	62	6,686,258	22
		54,244	75	112,128	71	19,127	00	165,975	48	»	»	»	»	»	»	144,745	79	6,831,004	01
		57,053	88	115,272	16	238,215	00	168,466	22	»	»	»	»	»	»	69,038	30	6,761,965	71
		50,592	05	117,477	86	100,780	75	171,372	26	»	»	»	»	»	»	59,519	98	6,821,485	69
		64,532	42	122,006	27	»	»	179,373	00	»	»	»	»	»	»	262,440	07	7,083,925	76
		61,079	59	128,691	10	»	»	151,511	85	»	»	»	»	»	»	320,498	96	7,404,424	72
		64,782	78	131,709	24	7,416	50	159,308	85	»	»	»	»	»	»	223,317	33	7,627,742	05
		74,006	42	135,759	35	32,114	25	159,970	46	»	»	»	»	»	»	204,421	60	7,832,163	65
		73,559	49	138,791	57	»	»	143,630	95	»	»	»	»	»	»	291,694	49	8,123,858	14
		86,023	65	142,363	77	»	»	149,570	50	»	»	»	»	»	»	216,788	37	8,340,646	51
		74,847	33	144,414	79	113,075	75	159,468	77	»	»	»	»	»	»	131,232	31	8,471,878	82
		84,084	61	147,968	44	18,634	75	145,553	39	»	»	»	»	»	»	225,261	86	8,697,140	68
		85,686	72	151,772	48	»	»	147,408	85	»	»	»	»	»	»	442,293	77	9,139,434	45
		90,961	89	153,512	26	90,107	75	149,339	93	»	»	»	»	»	»	181,238	55	9,320,673	00
		92,481	09	155,699	85	»	»	146,531	91	377,661	80	»	»	»	»	3,505	63	9,317,167	37
		94,102	26	156,617	38	80,648	75	171,177	45	»	»	»	»	»	»	113,789	74	9,430,957	11
		107,200	29	158,597	14	51,430	10	160,514	56	»	»	»	»	»	»	260,384	23	9,691,341	34
		93,526	56	160,590	62	124,022	15	161,800	41	»	»	»	»	»	»	73,557	83	9,764,899	17
		96,016	64	163,698	59	»	»	165,007	65	»	»	»	»	»	»	253,918	76	10,018,817	93
		100,565	75	165,295	92	»	»	164,206	68	»	»	»	»	»	»	354,167	49	10,372,985	42
		140,638	59	174,276	29	167,789	55	181,312	19	»	»	»	»	»	»	183,464	91	10,556,450	33
		156,973	60	211,800	94	»	»	218,727	45	»	»	»	»	»	»	459,141	59	11,015,591	92
		171,507	17	235,017	58	219,938	95	250,472	20	593,545	24	»	»	»	»	481,067	27	10,534,524	65
		337,192	37	286,159	75	890,660	45	365,531	75	»	»	»	»	»	»	643,683	1		

SAMLET OVERSIGT
OVER
KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRINGS AARSREGNSKABER
FRA 26. JANUAR 1731 — 30. SEPTEMBER 1930

INDTÆGTER:

	Kr.	Ø.
<i>Præmier</i>	42,961,720.21	
<i>Sjette- og Tiendepenge</i>	22,964.48	
<i>Renter</i>	30,586,883.46	
<i>Bidrag fra den kgl. Kasse (Statskassen):</i>		
I Anledningen af Brandforsikringens Oprettelse 1731	23,220.06	
— - Branden 1795*)	2,234,132.84	
— - Bombardementet 1807*)	6,900,110.73	
	9,157,463.63	
Heri fradrages Erstatningerne i Anledning af Bombardementet 1807 (som var Brandforsikringens Risiko uvedkommende*)	7,694,301.98	1,463,161.65
<i>Kursgevinst</i>		800,628.81
<i>Diverse Indtægter</i>		46,252.75
		75,881,611.36

UDGIFTER:

<i>Brandskadeerstatninger</i>	33,833,744.19	
÷ Erstatninger for Bombardementet 1807*)	7,694,301.98	26,139,442.21
<i>Administration</i>		8,371,816.46
Betalt til <i>Brandvæsenet</i>		14,031,735.89
<i>Tab paa Prioriteter</i>		476,718.33
Betalt til <i>Krudttaarnenes Genopførelse</i> (17 ⁸⁰ / ₈₁ —17 ⁸⁴ / ₈₅)		320,000.00
Betalt til <i>Nikolajtaarns Istandsættelse</i> (18 ¹⁹ / ₂₀ —18 ²² / ₂₃)		101,000.00
<i>Præmiegodtgørelse</i> samt fordelt af Brandforsikringens Overskud		3,865,200.12
<i>Reassurancepræmie</i> (÷ Provision)	8,985,278.53	
÷ Reassuranceselskabernes Andel i Erstatninger m. m.	3,819,923.29	5,165,355.24
<i>Formue</i> den 30. September 1930		17,410,343.11
		75,881,611.36

*) Den regnskabsmæssige Uoverensstemmelse mellem Statens betalte Bidrag til Bombardementserstatningerne og disses virkelige Beløb skyldes, at Brandforsikringens og Statens hele Mellemværende i Anledning af Branden 1795 og Bombardementet 1807 blev afgjort *under ét* ved Højesteretsdom 3. Februar 1829.

FORTEGNELSE
OVER
KJØBENHAVNS BRANDFORSIKRINGS
BESTYRELSE OG PERSONALE
1912-1930

JUSTITSMINISTERIETS TILFORORDNEDE

AAGE SVENDSEN, Departementschef i Justitsministeriet, fra 1. Juni 1926.

FORMÆND FOR REPRÆSENTANTSKABET

FREDERIK VILHELM LEONAR BENTZEN, Overretssagfører, 20. Oktober 1885—26. November 1923 (afgaaet).
SOPHUS BÜLOW, Direktør i Bikuben, fra 26. November 1923.

NÆSTFORMÆND FOR REPRÆSENTANTSKABET

SOPHUS BÜLOW, Direktør i Bikuben, 4. December 1908—26. November 1923 (Formand).
HELGE B. MØLLER, Arkitekt, 26. November 1923—26. November 1925 (Direktør).
CARL HERFORTH, Kreditforeningsdirektør, fra 26. November 1925.

MEDLEMMER AF BRANDFORSIKRINGENS

»FASTE UDVALG«

CARL EMIL KRARUP, Manufakturhandler, 21. November 1895—8. Februar 1917 (udtraadt).
CHRISTIAN CLAUSEN MØLLMANN, Malermester, fra 24. November 1900.
CARL FRIEDERICHSEN, Stabslæge ved Hæren, 6. December 1905—21. November 1916 (udtraadt).
ALBERT DIDRIK SCHÆBEL, Klejnsmedemester, 6. December 1905—3. April 1916 (død).
CHRISTIAN OLSEN AAGAARD, Hof-Papirhandler, fra 4. December 1908.
VILHELM BOCKELUND, Grosserer, 4. December 1908—30. November 1917 (udtraadt).

VILHELM ZELTNER, Murermester, 21. December 1909—3. Maj 1916 (død).

KARL KRABBE RIISE, fhv. Apotheker, fra 24. November 1911.

CARL SEIFERT, Smedemester, fra 25. November 1913.

CARL HERFORTH, Kreditforeningsdirektør, 21. November 1916—26. November 1925 (Næstformand).

CARL HEDE, Overretssagfører, fra 21. November 1916.

FRIDOLIN HASSEL, Fabrikant, 21. November 1916—5. Marts 1929 (død).

NICOLAI BJERRE, Apotheker, fra 30. November 1917.

VALDEMAR BALD, Murermester, 30. November 1917—7. Oktober 1921 (død).

HELGE B. MØLLER, Arkitekt, 29. November 1921—26. November 1923 (Næstformand).

HANS PETER NIELSEN, Tømremester, fra 26. November 1923.

HOLGER MYGIND, Professor, 26. November 1925—1. Oktober 1928 (død).

ANDREAS WILDT, Murermester, fra 23. November 1928.

THOMAS SCHAT BEHREND, Ingeniør, fra 26. November 1929.

DIREKTØRER

HARALD LUDVIG WESTERGAARD, Professor, Dr. polit. og jur., fra 30. September 1885.

CHARLES ALFRED IVERSEN, cand. jur., fra 1. August 1886 Forretningsfører og fra 22. November 1894 administrerende Direktør.

HANS FUSSING, Murermester, fra 21. November 1895—25. Novbr. 1913 (udtraadt).

OLAF KAYSER, Tømremester, fra 25. November 1913—19. Oktober 1925 (død).

HELGE B. MØLLER, Arkitekt, fra 26. November 1925.

KONTORCHEFER

VALDEMAR PETER TETENS NIELSEN, fra 1. April 1900.

KASSERERE

CHRISTIAN VILHELM PETERSEN, 1. Januar 1882—1. April 1922 (Afsked med Pension).

WILLIAM JENS KARL OLSEN, cand. jur., fra 1. April 1922.

FØRSTE FULDMÆGTIGE
OG EKSPEDITIONSSEKRETÆRER

WILLIAM JENS KARL OLSEN, cand. jur., 1. April 1912—1. April 1922 (Kasserer).

NIELS JOHANNES JULSØ, fra 1. December 1922.

ANDEN FULDMÆGTIGE

NIELS JOHANNES JULSØ, 1. Oktober 1912—1. December 1922 (første Fuldmægtig).

CHARLES SEYER MALLING BEYER HOLGERSEN, cand. jur., fra 1. December 1924.

ASSISTENTER

NIELS JOHANNES JULSØ, 1. Oktober 1910—1. Oktober 1912 (anden Fuldmægtig).

CHARLES SEYER MALLING BEYER HOLGERSEN, 1. Oktober 1915—1. December 1924 (anden Fuldmægtig).

AKSEL MØLLER, fra 1. December 1926.

ALBERT VALDEMAR HANSEN, fhv. Intendant, Ekstraassistent fra 1. Maj 1917.

BUDE

HANS PEDER JENSEN, 1. December 1874—19. Februar 1913 (død).
WILHELM HANSEN, 1. August 1902—1. Januar 1915 (Afsked med Pension).

HENRY EMIL LINDSKOV, fra 1. Marts 1913.

JOSEPH JOSEPHSEN, Portner og Bud, fra 1. Maj 1926.

REVISORER

HENRIK BERTEL KRENCHER, Overregistrator, fra 1. December 1903.

KNUD ÅGE MEYER, Overretssagfører, 1. Oktober 1904—1. Juli 1917 (afgaaet).

JOHANNES GIERSING, Overretssagfører, fra 1. November 1917.

REGERINGENS TILSYNSMÆND VED VURDERINGERNE

JOHAN SCHRØDER, Arkitekt, 1. December 1894—18. December 1914 (død).

EMIL AXEL BERG, Arkitekt, 12. Marts 1915—9. December 1929 (død).

HENNING HANSEN, Arkitekt og Murermester, fra 1. Februar 1930.

VURDERINGSMESTRE

OLUF VILHELM KAYSER, Tømremester, cand. polyt., 15. April 1886—25. November 1913 (Direktør).

JENS FREDERIK HANSEN, Murermester, 15. April 1886—31. Marts 1924 (død).

CHRISTIAN FREDERIK DANSTRUP, Maskinfabrikant, 5. Maj 1893—2. Juni 1921 (død).

ANTON PETERSEN, Murermester, 16. Februar 1895—7. April 1913 (afgaaet).

HANS PETER CHRISTIAN HAXTHAUSEN, Maskinfabrikant, 7. Januar 1897—10. August 1922 (død).

HARALD THEODOR PETERSEN, Tømremester, 20. Januar 1898—16. August 1918 (død).

HANS PETER NIELSEN, Tømremester, 16. Oktober 1903—17. August 1916 (afgaaet).

REGNAR HELWEG, Direktør, Maskinfabrikant, fra 16. Februar 1907.

NIELS JUUL-PETERSEN, Murermester, 6. Marts 1908—25. Juni 1922 (død).

NIELS CHRISTIAN CHRISTENSEN SMITH, Tømremester, 6. Marts 1908—16. December 1915 (død).

NIELS PETER ANDERSEN, Murermester, fra 1. Marts 1913.

HENNING HANSEN, Murermester, 1. Marts 1913—1. Februar 1930 (Regeringens Tilsynsmand).

PETER E. RAASCHOU, Professor, 27. Februar 1914—2. Januar 1915 (afgaaet).

HANS JACOB KORNERUP-KOCH, Tømremester, fra 10. November 1915.

VALDEMAR ZELTNER, Tømremester, fra 17. August 1916.

HJALMAR BALD, Tømremester, 21. August 1916—3. Juni 1930 (død).

AXEL LUDVIGSEN, Ingeniør, cand. polyt., fra 20. September 1916.

HOLGER BRODERSEN, Tømremester, fra 26. Februar 1918.

CARL THIEL, Murermester, fra 26. Februar 1918.

- LOUIS SMITH, Tømrmester, 30. Januar 1919–13. Februar 1920 (død).
- PETER TOPP, Tømrmester, 20. Februar 1920–31. Maj 1920 (afgaaet).
- FERDINAND HOYER, Tømrmester, 18. August 1920–2. Oktober 1930 (død).
- VILHELM KØHLER, Murermester, fra 28. August 1922.
- HARALD PETERSEN, Murermester, fra 28. August 1922.
- JOHS. CAROC, Ingeniør, fra 28. August 1922.
- RUD. JØRGENSEN, Murermester, Kaptajn, fra 12. Februar 1930.
- P. JUL. HANSEN, Tømrmester, fra 5. September 1930.
- JOHS. ALKJÆR, Tømrmester, fra 11. Oktober 1930.